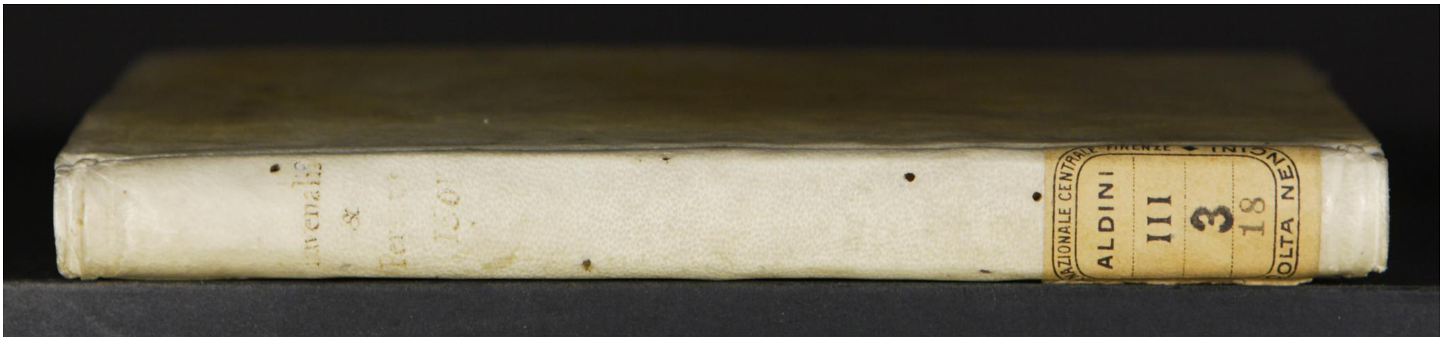

ALDINI
III
3
18









Ex Libris Joannis Nencini
1874

IVVENALIS.

PERSIVS.

AL DVS

ALDVS SCIPIONI CARTE ROMACHO SVO. S.

I. Iuuenalis, & A. Persij Satyras, ut commodius teneri manibus, & edisci, nedũ legi ab omnibus queãt, minima forma excusas publicamus, atq; eo tempore, quo omne uitium magis stat in præcipiti, quá stabat, cum conderentur. non enim dubito, ne non cognoscat mores uita, legatq; suos. Eas ad te mittimus Scipio Suauiss. ut tibi iterum familiares sua breuitate fiant, ut olim fuerant, cum te Romæ Adolescens continebas, quando eas non minus tenebas memoria, quàm digitos, unguesq; tuos. VALE.

IVNII IVVENALIS AQVINATIS SATYRA PRIMA.

SEMPER EGO AVDITOR tantum? nunquam'ne reponam
Vexatus toties rauci theseide Codri?
Impune ergo mihi recitauerit ille togatas?
Hic elegos? impune diem consumpserit ingens
Telephus? aut summi plena iam margine libri
Scriptus & in tergo, nec dum finitus, Orestes?
Nota magis nulli domus est sua, quàm mihi lucus
Martis, & æolijs uicinum rupibus antrum
Vulcani. Quid agant uenti, quas torqueat umbras
Aeacus, unde alius furtiuæ deuehat aurum
Pelliculæ, quantas iaculetur Monychus Ornos,
Frontonis Platani, conuulsáq; marmora clamant
Semper, et assiduo ruptæ lectore columnæ.
Expectes eadem à summo, minimóq; poeta.
Et nos ergo manum ferulæ subduximus, & nos
Consilium dedimus Syllæ, priuatus ut altum
Dormiret. stulta est clementia, cum tot ubiq;
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.
Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus,
Si uacat, & placidi rationem admittitis, edam.
Cum tener uxorem ducat spado, Meuia thuscum
Figat aprum, & nuda teneat uenabula mamma,
Patricios omnes opibus cum prouocet unus,

Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat,
Cum pars niliacæ plebis, cum uerna Canopi
Crispinus, tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet æstiuum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat maioris pondera gemmæ,
Difficile est satyram non scribere·nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se?
Causidici noua cum ueniat lectica Mathonis
Plena ipso, & post hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comesa
Quod superest, quē Massa timet, quē munere palpat
Carus, & à trepido Thymele summissa Latino,
Cum te summoueant, qui testamenta merentur
Noctibus, in cœlum quos euehit optima summi
Nunc uia processus, uetulæ uesica beatæ.
Vnciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem,
Partes quisq; suas ad mensuram inguinis hæres
Accipiat sane mercedem sanguinis, & sic
Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut lugdunensem Rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta siccum iecur ardeat ira?
Cum populū gregibus comitum premat hic spoliator
Pupilli prostantis? at hic damnatus inani
Iudicio. quid enim saluis infamia nummis?
Exul ab octaua Marius bibit, & fruitur dijs
Iratis, at tu uictrix prouincia ploras.
Hæc ego non credam uenusina digna lucerna?
Hæc ego non agitem? sed quid magis heracleas,
Aut diomedeas, aut mugitum labyrinthi?
Et mare percussum puero, fabrumq; uolantem?

Cum leno accipiat mœchi bona, si capiendi
Ius nullum uxori, doctus spectare lacunar,
Doctus & ad calicem uigilanti stertere naso,
Cum fas esse putet curam sperare cohortis
Qui bona donauit præsepibus, & caret omni
Maiorum censu, dum peruolat axe citato
Flaminiam, puer Automedon nam lora tenebat,
Ipse lacernatæ cum se iactaret amicæ.
Non'ne libet medio ceras implere capaces
Quadriuio? cum iam sexta ceruice feratur
Hinc atq; inde patens, ac nuda penè cathédra,
Et multum referens de Mecœnate supino
Signator falsò qui se lautum, atq; beatum
Exiguis tabulis, & gemma fecerat uda.
Occurrit matrona potens, quæ molle calenum
Porrectura uiro miscet sitiente rubetam,
Instituitq; rudes melior Locusta propinquas
Per famam, & populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid breuibus Gyaris, & carcere dignũ,
Si uis esse aliquis. probitas laudatur, & alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, mensas,
Argentum uetus, & stantem extra pocula caprum.
Quem patitur dormire nurus corruptor auaræ?
Quem sponsæ turpes? & prætextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio uersum
Qualécunq; potest, quales ego, uel Cluuienus.
Ex quo Deucalion nimbis tollentibus æquor
Nauigio montem ascendit, sortesq; poposcit,
Paulatimq; anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas.

fusum

Syllanus

Quicqd agunt homines, uotum, timor, ira, uoluptas,
G audia, discursus, nostri farrago libelli est.
E t quando uberior uitiorum copia? quando
M aior auaritiæ patuit sinus? alea quando
H os animos? neq; enim loculis comitantibus itur
A d casum tabulæ, posita sed luditur arca.
P rælia quanta illic dispensatore uidebis
A rmigero. simplex'ne furor sestertia centum
P erdere? & horrenti tunicam non reddere seruo?
Quis totidem erexit uillas? quis fercula septem
S ecretò cœnauit auus? nunc sportula primo
L imine parua sedet, turbæ rapienda togatæ.
I lle tamen faciem prius inspicit, & trepidat, ne
S uppositus uenias, ac falso nomine poscas.
A gnitus accipies, iubet à præcone uocari
I psos Troiugenas. nam uexant limen & ipsi
N obiscum? da prætori, da deinde tribuno.
S ed libertinus prior est, prior inquit ego sum.
C ur timeam, dubitem'ue locum defendere? quãuis
N atus ad Euphraten, molles quod in aure fenestræ
A rguerint, licet ipse negem, sed quinq; tabernæ
Quadringenta parant. quid confert purpura maius
O ptandum, si laurenti custodit in agro
C onductas Coruinus oues? ego possideo plus
P allante, & Licinis, expectent ergo tribuni.
V incant diuitiæ, sacro nec cedat honori
N uper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum
M aiestas, & si funesta pecunia templo
N on dum habitas, nullas nummorũ ereximus aras,

ironia
Salse

Vt colitur pax, atq; fides, uictoria, uirtus,
Quæq; salutato crepitat concordia nido.
Sed cum summus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat,
Quid facient comites, qbus hinc toga, calceus hinc est,
Et panis, fumusq; domi? densissima centum
Quadrantes lectica petit, sequiturq; maritum
Languida, uel prægnans, & circunducitur uxor.
Hic petit absenti nota iam callidus arte
Ostendens uacuam, & clausam pro coniuge sellam.
Galla mea est inquit, citius dimitte, moraris.
Profer Galla caput. noli uexare, quiescit.
Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum.
Sportula. deinde forum, iurisq; peritus Apollo,
Atq; triumphales, inter quas ausus habere
Nescio quis titulos Aegyptius, atq; arabarches,
Cuius ad effigiem non tantum meiere fas est.
Vestibulis abeunt ueteres, lassiq; clientes,
Votaq; deponunt, quanquam longissima cœnæ
Spes homini, caules miseris, atq; ignis emendus.
Optima syluarum interea, pelagiq; uorabit
Rex horum, uacuisq; toris tantum ipse iacebit.
Nam de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, una comedunt patrimonia mensa.
Nullus iam parasitus erit, sed quis feret istas
Luxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum?
Pœna tamen præsens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum Pauonem in balnea portas,
Hinc subitæ mortes, atq; intestata senectus.

I t noua, nec tristis per cunctas fabula coenas
D ucitur iratis plaudendum funus amicis.
N il erit ulterius, quod nostris moribus addat
P osteritas, eadem cupient, facient'q; minores.
O mne in præcipiti uitium stetit. utere uelis,
T otos pande sinus, dicas hic forsitan, unde
I ngenium par materiæ? unde illa priorum
S cribendi quodcunq; animo flagrante liberet
S implicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Q uid refert dictis ignoscat Mutius, an non?
P one Tigillinum, teda lucebis in illa,
Q ua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
E t latum media sulcum deducit arena.
Q ui dedit ergo tribus patruis aconita, uehatur
P ensilibus plumis, atq; illinc despiciat nos?
C um ueniet contra, digito compesce labellum,
A ccusator erit, qui uerbum dixerit hic est.
S ecurus licet Aeneam, rutulum'q; ferocem
C ommittas, nulli grauis est percussus Achilles,
A ut multum quæsitus Hylas, urnam'q; secutus.
E nse uelut stricto quoties Lucilius ardens
I nfremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
C riminibus, tacita sudant præcordia culpa,
I nde iræ, & lachrymæ. tecum prius ergo uolutæ
H æc animo ante tubas. galeatum serò duelli
P œnitet. experiar quid concedatur in illos,
Q uorum flaminia tegitur cinis, atq; latina.

SATYRA SECVNDA.

u Ltra Sauromatas fugere hic libet, et glacialẽ
Oceanum, quoties aliqd de moribus audent
Qui Curios simulant, et bacchanalia uiuũt,
Indocti primum, quanquam plena omnia gypso
Chrysippi inuenias, nam perfectissimus horum
Si quis Aristótelem similem uel Pittacon emit,
Et iubet archetypos pluteum seruare Cleanthas.
Frontis nulla fides. quis enim non uicus abundat
Tristibus obscoenis? castigas turpia, cum sis
Inter socraticos notissima fossa cinaedos.
Hispida membra quidem, et durae per brachia setae
Promittunt atrôcem animum, sed podice leui
Caeduntur tumidae medico ridente mariscae.
Rarus sermo illis, & magna libido tacendi,
Atq; supercilio breuior coma. uerius ergo,
Et magis ingenue Peribonius. hunc ego fatis
Imputo, qui uultu morbum, incessúq; fatetur.
Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
Dat ueniam. sed peiores, qui talia uerbis
Herculis inuadunt, & de uirtute locuti
Clunem agitant. ego te ceuentem Sexte uerebor
Infamis Varillus ait, quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
Quis coelum terris non misceat, & mare coelo,
Si fur displiceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuset moechos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllae si dicant discipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter

C oncubitu? qui tunc leges reuocarat amaras
O mnibus, atq; ipsis Veneri, Martiq; timendas,
C um tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam
S olueret, & patruo similes effunderet offas.
N onne igitur iure, ac merito uitia ultima fictos
C ontemnunt Scauros, & castigata remordent?
N on tulit ex illis toruum Laronia quendam
C lamantem toties, ubi nunc lex Iulia? dormis?
A d quem subridens, felicia tempora, quæ te
M oribus opponunt, habeat iam Roma pudorem.
T ertius è cœlo cecidit Cato, sed tamen unde
H æc emis? hirsuto spirant opobalsama collo
Q uæ tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernæ.
Q uod si uexantur leges, ac iura, citari
A nte omnes debet Scatinia. respice primum
E t scrutare uiros. faciunt hi plura, sed illos
D efendit numerus, iunctæq; umbone phalanges.
M agna inter molles concordia. non erit ullum
E xemplum in nostro tam detestabile sexu.
T ædia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam,
H ispo subit iuuenes, & morbo pallet utroque.
N unquid nos agimus causas, ciuilia iura
N ouimus? aut ullo strepitu fora uestra mouemus?
L uctantur paucæ, comedunt colliphia paucæ.
V os lanam trahitis, calathisq; peracta refertis
V ellera, uos tenui prægnantem stamine fusum
P enelópe melius, melius torquetis Arachne,
H orrida quale facit residens in codice pellex.
N otum est, cur solo tabulas impleuerit Hister
L iberto, dederit uiuus cur multa puellæ.

D iues erit, magno quæ dormit tertia lecto.
T u nube, atq; tace. donant arcana cylindros.
D e nobis post hæc tristis sententia fertur.
D at ueniam coruis, uexat censura columbas.
F ugerunt trepidi uera, ac manifesta canentem
S toicidæ, quid enim falsi Laronia? sed quid
N on facient alij, cum tu multitia sumas
C retice? & hanc uestem populo mirante perores
I n Proculas, & Pollineas? est mœcha Labulla.
D amnetur, si uis, etiam Carphinia, talem
N on sumet damnata togam. sed Iulius ardet,
A estuo, nudus agas. minus est insania turpis.
E n habitum, quo te leges, ac iura ferentem
V ulneribus crudis populus modo uictor, & illud
M ontanum positis audiret uulgus aratris.
Q uid? non proclames, in corpore iudicis ista
S i uideas? quæro an deceant multitia testem.
A cer, & indomitus, libertatis'q; magister
C retice pelluces. dedit hanc contagio labem,
E t dabit in plures. sicut grex totus in agris
V nius scabie cadit, & porrigine porci,
V ua'q; conspecta liuorem ducit ab una.
F œdius hoc aliquid quandoq; audebis amictu.
N emo repente fuit turpissimus. accipient te
P aulatim qui longa domi redimicula sumunt
F rontibus, & toto posuere monilia collo,
A tq; Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
E t magno cratere deam. sed more sinistro
E xagitata procul non intrat fœmina limen.
S olis ara deæ maribus patet. ite profanæ

C lamatur, nullo gemit hic tibicina cornu.
T alia secreta coluerunt orgia teda
C ecropiam soliti baptæ lassare Cotytto'.
I lle supercilium madida fuligine tactum
O bliqua producit acu, pingitq; trementes
A ttollens oculos, uitreo bibit ille priapo,
R eticulumq; comis auratum ingentibus implet
C œrulea indutus scutulata, aut galbana rasa,
E t per Iunonem domini iurante ministro.
I lle tenet speculum patici gestamen Othonis.
A ctoris Aurunci spolium, quo se ille uidebat
A rmatum, cum iam tolli uexilla iuberet,
R es memoranda nouis annalibus, atq; recenti
H istoria, speculum ciuilis sarcina belli.
N imirum summi ducis est occidere Galbam,
E t curare cutem summi constantia ciuis,
B ebriaci in campo spolium affectare palati,
E t pressum in faciem digitis extendere panem,
Quod nec in asyrio pharetrata Semiramis orbe,
M œsta nec aciaca fecit Cleopatra carina.
H ic nullus uerbis pudor, aut reuerentia mensæ.
H ic turpis Cybeles, & fracta uoce loquendi
L ibertas, & crine senex phanaticus albo
S acrorum antistes, rarum, ac memorabile magni
G utturis exemplum, conducendusq; magister.
Quid tamen expectant, phrygio quos tẽpus erat iã
M ore superuacuam cultris abscindere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem
C ornicini, siue hic recto cantauerat ære.
S ignatæ tabulæ. dictum feliciter. ingens.

C œna sedet. gremio iacuit noua nupta mariti.
O' Proceres censore opus est, an aruspice nobis?
S cilicet horreres, maioráq; monstra putares,
S i mulier uitulum, uel si bos ederet agnum?
S egmenta, & longos habitus, & flammea sumit
A rcano qui sacra ferens nutantia loro
S udauit clypeis ancilibus. ó pater urbis
V nde nefas tantum latiis pastoribus? unde
H æc tetigit Gradiue tuos urtica nepotes?
T raditur ecce uiro clarus genere, atq; opibus uir.
N ec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas,
N ec quereris patri. uade ergo, & cede seueri
I ugeribus campi, quem negligis. officium cras
P rimo sole mihi peragendum in ualle Quirini.
Q uæ causa officij? quid quæris? nubit amicus,
N ec multos adhibet, liceat modo uiuere, fient,
F ient ista palàm, cupient & in acta referri.
I nterea tormentum ingens nubentibus hæret,
Q uod nequeunt parere, & partu retinere maritos.
S ed melius, quod nil animis in corpore iuris
N atura indulget, steriles moriuntur, & illis
T urgida non prodest condita pixide Lyde,
N ec prodest agili palmas præbere luperco.
V icit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
L ustrauitq; fuga mediam gladiator arenam
E t Capitolinis generosior, & Marcellis,
E t Catulis, Paulisq; minoribus, & Fabijs, &
O mnibus ad podium spectantibus, his licet ipsum
A dmoueas, cuius tunc munere retia misit.
E sse aliquos manes, & subterranea regna,

E t contum, & Stygio ranas in gurgite nigras,
A tq; una transire uadum tot millia cymba,
N ec pueri credunt, nisi qui non dum ære lauantur.
S ed tu uera puta. Curius quid sentit, & ambo
S cipiadæ? quid Fabricius, manes'q; Camilli?
Q uid Cremeræ legio, & Cannis consumpta iuuẽtus,
T ot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
V mbra uenit, cuperent lustrari, si qua darentur
S ulfura cum tedis, et si foret humida Laurus.
I lluc heu miseri traducimur. arma quid ultra
L ittora Iuuernæ promouimus? & modo captas
O rcadas? ac minima contentos nocte Britanos?
S ed quæ nunc populi fiunt uictoris in urbe,
N on faciunt illi, quos uicimus, & tamen unus
A rmenius Zalates cunctis narratur ephebis
M ollior ardenti sese indulsisse tribuno.
A spice quid faciant commercia. uenerat obses.
H ic fiunt homines. nam si mora longior urbem
I ndulsit pueris, nonnunquam deerit amator,
M ittentur bracæ, cultelli, frena, flagellum.
S ic prætextatos referunt Artaxata mores.

SATYRA TERTIA.

q Vamuis digressu ueteris confusus amici,
Laudo tamen uacuis quod sedẽ figere Cumis
Destinet, atq; unum ciuem donare Sibyllæ.
I anua Baiarum est, & gratum littus, amœni
S ecessus, ego uel Prochytam præpono Suburræ.
N am quid tam miserum, et tam solũ uidimus, ut non
D eterius credas horrere incendia, lapsus
T ectorum assiduos, ac mille pericula sæuæ

V rbis, & Augusto recitantes mense poetas?
S ed cum tota domus rheda componitur una,
S ubstitit ad ueteres arcus, madidamq; Capenam,
H ic ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ.
N unc sacri fontis nemus, & delubra locantur
I udæis, quorum cophinus, fœnumq; supellex.
O mnis enim populo mercedem pendere iussa est
A rbor, & eiectis mendicat sylua camœnis.
I n uallem Aegeriæ descendimus, & speluncas
D issimiles ueris. quanto præstantius esset
N umen aquæ, uiridi si margine clauderet undas
H erba, nec ingenuum uiolarent marmora tophum?
H ic tunc Vmbritius quando artibus inquit, honestis
N ullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
R es hodie minor est, here quàm fuit, atq; eadem cras
D eteret exiguis aliquid, proponimus illuc
I re, fatigatas ubi Dædalus exuit alas,
D um noua canicies, dum prima, & recta senectus,
D um superest Lachesi quod torqueat, & pedibus me
P orto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
C edamus patria. uiuant Arturius istic,
E t Catulus, maneant qui nigrum in cãdida uertunt,
Q ueis facile est ædem conducere, flumina, portus,
S iccandam eluuiem, portandum ad busta cadauer.
E t præbere caput domina uenale sub hasta.
Q uondam hi cornicines, et municipalis arenæ
P erpetui comites, notæq; per oppida buccæ,
M unera nunc edunt, & uerso pollice uulgi
Q uemlibet occidunt populariter, inde reuersi
C onducunt foricas. & cur non omnia? cum sint

Quales ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit, quoties uoluit Fortuna iocari.
Quid Romæ faciam? mentiri nescio, librum
Si malus est, nequeo laudare, & poscere, motus
Astrorum ignoro, funus promittere patris
Nec uolo, nec possum, ranarum uiscera nunquam
Inspexi, ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norint alij, me nemo ministro
Fur erit, atq; ideo nulli comes ex eo, tanquam
Mancus, & extinctæ corpus non utile dextræ.
Quis nunc diligitur nisi conscius? et cui feruens
Aestuat occultis animus, semper'q; tacendis?
Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te secreti fecit honesti.
Carus erit Verri, qui Verrem tempore, quo uult,
Accusare potest, tanti tibi non sit opaci
Omnis arena Tagi, quod'q; in mare uoluitur aurũ,
Vt somno careas, ponenda'q; præmia sumas
Tristis, et à magno semper timearis amico.
Quæ nunc diuitibus gens acceptissima nostris,
Et quos præcipue fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obstabit. Non possum ferre Quirites
Græcam urbem, quãuis quota portio fecis achææ.
Iam pridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes,
Et linguam, & mores, et cum tibicine chordas
Obliquas, necnon gentilia tympana secum
Vexit, & ad circum iussas prostare puellas.
Ite, quibus grata est picta lupa barbara mitra.
Rusticus ille tuus sumit rechedipna Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.

Hic alta

Hic alta Sicyone, ast hic Amidone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabãdis
Aesquilias, dictumq́; petunt à uimine collem,
Viscera magnarum domuum, dominiq́; futuri.
Ingenium uelox, audacia perdita, sermo
Promptus, & Isæo torrentior. ede quid illum
Esse putes? quemuis hominem secum attulit ad nos
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, schœnobates, medicus, magus, omnia nouit
Græculus esuriens, in cœlum iusseris, ibit.
Ad summã nõ Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax
Qui sumpsit pennas, medijs sed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit? fultusq́; toro meliore recumbet
Aduectus Romam, quo pruna, & coctona uento?
Vsque adeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
Hausit Auentini bacca nutrita sabina?
Quid quod adulandi gens prudentissima, laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum inualidi collum, ceruicibus æquat,
Herculis, Antæum procul à tellure tenentis.
Miratur uocem angustam, qua deterius nec
Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet & nobis laudare, sed illis
Creditur, an melior cum Thaida sustinet, aut cum
Vxorem comœdus agit, uel Dorida nullo
Cultam palliolo, mulier nempe ipsa uidetur,
Non persona loqui, uacua, & plana omnia dicas
Infra uentriculum, et tenui distantia rima.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic

A ut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo,
N atio comœda est, rides? maiore cachinno
C oncutitur, flet si lachrymas aspexit amici,
N ec dolet, igniculum brumæ si tempore poscas,
A ccipit endromydem, si dixeris æstuo, sudat.
N on sumus ergo pares, melior qui semper, & omni
N octe, dieq; potest alienum sumere uultum,
A facie iactare manus, laudare paratus,
S i bene ructauit, si rectum minxit amicus,
S i trulla inuerso crepitum dedit aurea fundo.
P ræterea sanctum nihil est, & ab inguine tutum,
N on matrona laris, non filia uirgo, neq; ipse
S ponsus leuis adhuc, non filius ante pudicus.
H orum si nihil est, aulam resupinat amici.
S cire uolunt secreta domus, atq; inde timeri.
E t quoniam cœpit græcorum mentio, transi
G ymnasia, atq; audi facinus maioris abollæ.
S toicus occidit Baream delator amicum,
D iscipulumq; senex, ripa nutritus in illa,
A d quam gorgonei delapsa est penna Caballi.
N on est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
P rotogenes aliquis, uel Diphilus, aut Erimanthus,
Q ui gentis uitio nunquam partitur amicum.
S olus habet, nam cum facilem stillauit in aurem
E xiguum de naturæ, patriæq; ueneno,
L imine summoueor, perierunt tempora longi
S eruitij. nusquam minor est iactura clientis.
Q uod porro officiũ, (ne nobis blandiar,) aut quod
P auperis hic meritum? si curet nocte togatus
C urrere, cum prætor lictorem impellat, & ire

P ræcipitem iubeat dudum uigilantibus orbis,
N e prior Albinam, aut Modiam collega salutet.
D iuitis hic serui cludit latus ingenuorum
F ilius, alter enim quantum in legione tribuni
A ccipiunt, donat Caluinæ, uel Catienæ,
V t semel, atq; iterum super illam palpitet, at tu
C um tibi uestiti facies scorti placet, hæres,
E t dubitas alta Chionen deducere sella.
D a testem Romæ tam sanctum, quàm fuit h. spes
N uminis idæi, procedat uel Numa, uel qui
S eruauit trepidam flagranti ex æde Mineruam,
P rotinus ad censum, de moribus ultima fiet
Q uæstio, quot pascit seruos, quot possidet agri
I ugera, quàm multa, magnáq; paropside cœnat.
Q uantum quisque sua nummorum seruat in arca,
T antum habet & fidei, iures licet et Samothracum,
E t nostrorum aras, contemnere fulmina pauper
C reditur, atq; Deos, Dijs ignoscentibus ipsis.
Q uid, quod materiam præbet, causásq; iocorum
O mnibus hic idem, si fœda, & scissa lacerna,
S i toga sordidula est, & rupta, calceus alter
P elle patet, uel si consuto uulnere crassum,
A tq; recens linum ostendit non una cicatrix.
N il habet infelix paupertas durius in se,
Q uàm quod ridiculos homines facit. exeat inquit,
S i pudor est, & de puluino surgat equestri,
C uius res legi non sufficit, & sedeant hic
L enonum pueri quocunq; in fornice nati.
H ic plaudat nitidi præconis filius inter
P innirapi cultos iuuenes, iuuenésq; lanistæ.

Sic libitum uano, qui nos distinxit, Othoni.
Quis gener hic placuit censu minor? atq; puellæ
Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?
Quando in consilio est ædilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migrasse Quirites.
Haud facile emergunt, quorum uirtutibus obstat
Res angusta domi. sed Romæ durior illis
Conatus, magno hospitium miserabile, magno
Seruorum uentres, et frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negauit
Translatus subito ad Marsos, mensam'q; Sabellam,
Contentus'q; illic ueneto, duro'q; cucullo.
Pars magna Italiæ est (si uerũ admittimus,) in qua
Nemo togam sumit nisi mortuus, ipsa dierum
Festorum herboso colitur siquando theatro
Maiestas. tandem'q; redit ad pulpita notum
Exodium, cum personæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans.
Aequales habitus illic, similem'q; uidebis
Orchestram, & populum, clari uelamen honoris.
Sufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ.
Hic ultra uires habitus nitor, hic aliquid plus,
Quàm satis est, interdum aliena sumitur arca.
Commune id uitium est. hic uiuimus ambitiosa
Paupertate omnes. quid te moror? omnia Romæ
Cum pretio, quid das, ut Cossum aliquando salutes?
Vt te respiciat clauso Veiento labello?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amati,
Plena domus libis uenalibus. accipe, & illud
Fermentum tibi habe, præstant tributa clientes.

C ogimur & cultis augere peculia seruis.
Quis timet, aut timuit gelida Præneste ruinam?
A t positis nemorosa inter iuga Volsiniis, aut
S implicibus Gabiis, aut proni Tyburis arce?
N os urbem colimus tenui tibicine fultam
M agna parte sui. nam si labentibus obstat
V illicus, & ueteris rimæ contexit hiatum,
S ecuros pendente iubet dormire ruina.
V iuendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
N octe metus, iam poscit aquam, iam friuola transfert
V calegon, tabulata tibi iam tertia fumant.
T u nescis, nam si gradibus trepidatur ab imis
V ltimus ardebit, quem tegula sola tuetur
A pluuia, molles ubi reddunt oua columbæ.
L ectus erat Codro Procula minor, urceoli sex
O rnamentum abaci, necnon & paruulus infra
C antharus, & recubans sub eodẽ marmore Chiron,
I amq; uetus græcos seruabat cista libellos,
E t diuina opici rodebant carmina mures.
N il habuit Codrus, quis enim negat? et tamen illud
P erdidit infelix totum nil, ultimus autem
A erumnæ cumulus, quod nudum, et frustra rogantẽ
N emo cibo, nemo hospitio, tectoq; iuuabit.
S i magna Astyrii cecidit domus, horrida mater,
P ullati proceres, differt uadimonia prætor.
T unc gemimus casus urbis, tunc odimus ignem,
A rdet adhuc, & iam occurrit qui marmora donet.
C onferat impensas, hic nuda, & candida signa,
H ic aliquid præclarum Euphranoris, & Polycleti,
P hecasianorum uetera ornamenta deorum.

Hic libros dabit, & forulos, mediamq; Mineruam,
Hic modium argenti, meliora, ac plura reponit
Persicus orborum lautissimus, & merito iam
Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
Si potes auelli circensibus, optima Soræ,
Aut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur,
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum.
Hortulus hic, puteusq; breuis, nec reste mouendus,
In tenues plantas facili diffunditur haustu.
Viue bidentis amans, & culti uillicus horti,
Vnde epulum possis centum dare Pythagoreis.
Est aliquid quocunq; loco, quocunq; recessu,
Vnius sese dominum fecisse lacertæ.
Plurimus hic æger moritur uigilando, sed illum
Langorem peperit cibus imperfectus, & hærens
Ardenti stomacho. nam quæ meritoria somnum
Admittunt? magnis opibus dormitur in urbe.
Inde caput morbi rhedarum transitus arcto
Vicorum inflexu, & stantis conuitia mandræ
Eripiunt somnum Druso, uitulisq; marinis.
Si uocat officium turba cedente uehetur
Diues, & ingenti curret super ora Liburno,
Atq; obiter leget, aut scribet, uel dormiet intus,
Nanq; facit somnum clausa lectica fenestra,
Ante tamen ueniet, nobis properantibus obstat
Vnda prior, magno populus premit agmine lũbos,
Qui sequitur, ferit hic cubito, ferit assere duro
Alter, at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
Pinguia crura luto, planta mox undiq; magna
Calcor, & in digito clauus mihi militis hæret.

N on'ne uides quanto celebretur ſportula fumo?
C entum conuiuæ, ſequitur ſua quenq; culina.
C orbulo uix ferret tot uaſa ingentia, tot res
I mpoſitas capiti, quas recto uertice portat
S eruulus infelix, & curſu uentilat ignem.
S cinduntur tunicæ ſartæ modo, longa coruſcat
S arraco ueniente abies, atq; altera pinum
P lauſtra uehunt, nutant alte, populoq; minantur.
N am ſi procubuit, qui ſaxa liguſtica portat
A xis, & euerſum fudit ſuper agmina montem,
Q uid ſupereſt de corporibus, quis membra, quis oſſa
I nuenit? obtritum uulgi perit omne cadauer
M ore animæ. domus interea ſecura patellas
I am lauat, & bucca foculũ excitat, et ſonat unctis
S trigilibus, pleno componit lintea gutto.
H æc inter pueros uarie properantur, at ille
I am ſedet in ripa, tetrumq; nouitius horret
P orthmea, nec ſperat cœnoſi gurgitis alnum
I nfelix, nec habet quem porrigat ore trientem.
R eſpice nunc alia, ac diuerſa pericula noctis,
Q uod ſpatium tectis ſublimibus, unde cerebrum
T eſta ferit, quoties rimoſa, & curta feneſtris
V aſa cadunt, quanto percuſſum pondere ſignent,
E t lædant ſilicem, poſſis ignauus haberi,
E t ſubiti caſus improuidus, ad cœnam ſi
I nteſtatus eas, adeo tot fata, quot illa
N octe patent uigiles te prætereunte feneſtræ.
E rgo optes, uotumq; feras miſerabile tecum,
V t ſint contentæ patulas effundere pelues.
E brius, ac petulans, qui nullum forte cecidit

D at pœnas, noctem patitur lugentis amicum
P elidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus.
E rgo non aliter poterit dormire, quibusdam
S omnum rixa facit, sed quamuis improbus annis,
A tq; mero feruens, cauet hunc, quem coccina læna
V itari iubet, & comitum longissimus ordo,
M ultum præterea flammarum, atq; Aenea lãpas.
M e, quem Luna solet deducere, uel breue lumen
C andelæ, cuius dispenso, & tempero filum,
C ontemnit. miseræ cognosce proœmia rixæ,
S i rixa est, ubi tu pulsas, ego uapulo tantum.
S tat contra, stariq; iubet, parere necesse est,
N am quid agas, cum te furiosus cogat, & idem
F ortior, unde uenis exclamat, cuius aceto,
C uius concha tumes? quis tecum sectile porrum
S utor, & elixi ueruecis labra comedit?
N il mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem.
E de ubi consistas, in qua te quæro proseucha.
D icere si tentes aliquid, tacitus'ue recedas,
T antundem est, feriunt pariter, uadimonia deinde
I rati faciunt. libertas pauperis hæc est,
P ulsatus rogat, & pugnis concisus adorat,
V t liceat paucis cum dentibus inde reuerti.
N ec tamen hoc tantum metuas, nam qui spoliet te
N on deerit, clausis domibus postquam omnis ubiq;
F ixa cathenatæ siluit compago tabernæ.
I nterdum & ferro subitus crassator agit rem,
A rmato quoties tutæ custode tenentur
E t pontina palus, & gallinaria pinus.
S ic inde huc omnes tanquam ad uiuaria currunt.

Qua fornace graues, qua non incude cathenæ?
M aximus in uinclis ferri modus, ut timeas, ne
V omer deficiat, ne marræ, & sarcula desint.
F elices proauorum atauos, felicia dicas
S æcula, quæ quondam sub regibus, atq; tribunis
V iderunt uno contentam carcere Romam.
H is alias poteram, & plures subnectere causas,
S ed iumenta uocant, & sol inclinat, eundum est.
N am mihi commota iandudum mulio uirga
I nnuit, ergo uale nostri memor, & quoties te
R oma tuo refici properantem reddet Aquino,
M e quoq; ad eluinam Cererem, uestram'q; Dianam
C onuelle à Cumis, satyrarum ego, (ni pudet illas)
A diutor gelidos ueniam caligatus in agros.

SATYRA QVARTA.

Cce iterū Crispinus, et ē mihi sæpe uocandus
e Ad partes, monstrū nulla uirtute redēptum
A' uitijs, æger, sola'q; libidine fortis,
D elitias uiduæ tantum aspernatur adulter.
Quid refert igitur quantis iumenta fatiget
P orticibus, quanta nemorum uectetur in umbra,
I ugera quot uicina foro, quas emerit ædes?
N emo malus felix, minime corruptor, & idem
I ncestus, cum quo nuper uittata iacebat
S anguine adhuc uiuo terram subitura sacerdos.
S ed tunc de factis leuioribus, et tamen alter
S i fecisset idem, caderet sub iudice morum.
N am quod turpe bonis Tityo, Serio'q;, decebat
C rispinum, quid agas, cum dira, & fœdior omni
C rimine persona est? mulum sex millibus emit

Aequantem sanè paribus sestertia libris,
Vt perhibent, qui de magnis maiora loquuntur.
Consilium laudo artificis, si munere tanto
Praecipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
Est ratio ulterior magnae si misit amicae,
Quae uehitur clauso latis specularibus antro.
Nil tale expectes, emit sibi, multa uidemus,
Quae miser, & frugi non fecit Apicius, hoc tu
Succinctus patria quondam Crispine papyro,
Hoc pretium squamae? potuit fortasse minoris
Piscator, quàm piscis emi, prouincia tanti
Vendit agros, sed maiores Appulia uendit.
Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
Induperatorem? cum tot sestertia partem
Exiguam, et modicae sumptam de margine coenae
Purpureus magni ructaret scurra palatij,
Iam princeps equitum, magna qui uoce solebat
Vendere municipes fracta de merce siluros?
Incipe Calliope, licet hic considere, non est
Cantandum, res uera agitur, narrate puellae
Pierides, prosit mihi uos dixisse puellas.
Cum iam semianimum laceraret Flauius orbem
Vltimus, & caluo seruiret Roma Neroni,
Incidit adriaci spatium admirabile rhombi
Ante domum Veneris, quam dorica sustinet Anchō.
Impleuitq; sinus, neq; enim minor haeserat illis,
Quos operit glacies maeotica, ruptaq; tandem
Solibus effundit torpentis ad hostia ponti
Desidia tardos, & longo frigore pingues.
Destinat hoc monstrum cymbae, liniq; magister

P ontifici summo. quis enim proponere talem,
A ut emere auderet? cum plena & littora multo
D elatore forent, dispersi protinus algæ
I nquisitores agerent cum remige nudo,
N on dubitaturi fugitiuum dicere piscem,
D epastumq; diu uiuaria Cæsaris, inde
E lapsum ueterem ad dominum debere reuerti,
S iquid Palfurio, si credimus Armillato.
Quicqd conspicuum, pulchrumq; ex æquore toto est,
R es fisci est, ubicunq; natat, donabitur ergo,
N e pereat, iam letifero cedente pruinis
A utumno, iam quartanam sperantibus ægris.
S tridebat deformis hyems, prædamq; recentem
S eruabat, tamen hic properat, uelut urgeat auster,
V tq; lacus suberant, ubi quanquam diruta seruat
I gnem troianum, & Vestam colit Alba minorem,
O bstitit intranti miratrix turba parumper,
E t cessit, facili patuerunt cardine ualuæ.
E xclusi expectant admissa obsonia patres.
I tur ad Atridem, tunc Picens accipe dixit
P riuatis maiora focis, genialis agatur
I ste dies, propera stomachum laxare saginis,
E t tua seruatum consume in sæcula rhombum.
I pse capi uoluit, quid apertius? & tamen illi
S urgebant cristæ. nihil est, quod credere de se
N on possit, cum laudatur dijs æqua potestas.
S ed deerat pisci patinæ mensura. uocantur
E rgo in concilium proceres, quos oderat ille,
I n quorum facie miseræ, magnæq; sedebat
P allor amicitiæ primus clamante Liburno,

C urrite iam sedit, rapta properabat abolla
P egasus, attonitæ positus modo uillicus urbi.
A n'ne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque
I nterpres legum sanctissimus, omnia quanquam
T emporibus diris tractanda putabat inermi
I ustitia, uenit & Crispi iucunda senectus,
C uius erant mores, qualis facundia, mite
I ngenium, maria, ac terras, populosq; regenti
Q uis comes utilior, si clade, & peste sub illa
S æuitiam damnare, & honestum afferre liceret
C onsilium? sed quid uiolentius aure tyranni?
C um quo de pluuijs, aut æstibus, aut nimboso
V ere locuturi fatum pendebat amici?
I lle igitur nunquam direxit brachia contra
T orrentem, nec ciuis erat, qui libera posset
V erba animi proferre, & uitam impendere uero.
S ic multas hyemes, atq; octogesima uidit
S olstitia, his armis, illa quoq; tutus in aula.
P roximus eiusdem properabat Acilius æui
C um iuuene indigno, quẽ mors tam sæua maneret,
E t domini gladijs iam destinata, sed olim
P rodigio par est in nobilitate senectus,
V nde fit, ut malim fraterculus esse gigantum.
P rofuit ergo nihil misero, quod comminus ursos
F igebat numidas albana nudus arena
V enator. quis enim iam non intelligat artes
P atritias? quis priscum illud miretur acumen
B rute tuum? facile est barbato imponere regi.
N ec melior uultu quamuis ignobilis ibat
R ubrius, offensæ ueteris reus, atq; tacendæ.

E t tamen improbior Satyram ſcribente cinædo.
M ontani quoq; uenter adeſt abdomine tardus,
E t matutino ſudans Criſpinus amomo,
Q uantum uix redolent duo funera, ſæuior illo
P ompeius tenui iugulos aperire ſuſurro,
E t qui uulturibus ſeruabat uiſcera dacis
F uſcus marmorea meditatus prælia uilla.
E t cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Q ui nunquam uiſæ flagrabat amore puellæ,
G rande, et conſpicuum, noſtro quoq; tēpore, monſtrū,
C æcus, adulator, dirus'q; à ponte ſatelles,
D ignus aricinos qui mendicaret ad axes,
B landa'q; deuexæ iactaret baſia rhedæ.
N emo magis rombum ſtupuit, nam plurima dixit
I n leuum conuerſus, at illi dextra iacebat
B ellua, ſic pugnas Cilicis laudabat, & ictus,
E t pægma, et pueros inde ad uelaria raptos.
N on cedit Veiento, ſed ut fanaticus œſtro
P ercuſſus Bellona tuo diuinat, et ingens
O men habes inquit, magni, clari'q; triumphi,
R egem aliquem capies, aut de temone britano
E xcidet Aruiragus, peregrina eſt bellua, cernis
E rectas in terga ſudes? hoc defuit unum
F abricio, patriam ut rombi memoraret, et annos.
Q uid nam igitur cenſes, conciditur? abſit ab illo
D edecus hoc Montanus ait, teſta alta paretur,
Q uæ tenui muro ſpatioſum colligat orbem.
D ebetur magnus patinæ, ſubitus'q; Prometheus.
A rgillam, atq; rotam citius properate, ſed ex hoc
T empore iam Cæſar figuli tua caſtra ſequantur.

Vicit digna uiro sententia, nouerat ille
Luxuriam imperij ueterem, noctesq; Neronis
Iam medias, aliamq; famem, cum pulmo falerno
Arderet, nulli maior fuit usus edendi
Tempestate mea, circeis nata forent, an
Lucrinum ad saxum, rutupino'ue edita fundo
Ostrea callebat primo deprendere morsu.
Et semel aspecti littus dicebat echini.
Surgitur, & misso proceres exire iubentur
Concilio, quos albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, & festinare coactos,
Tanquam de Cattis aliquid, toruisq; Sicambris
Dicturus, tanquam diuersis partibus orbis
Anxia praecipiti uenisset epistola penna.
Atq; utinam his potius nugis tota illa dedisset
Tempora saeuitiae, claras quibus abstulit urbi,
Illustresq; animas impune, & uindice nullo,
Sed perijt postquam cerdonibus esse timendus
Coeperat, hoc nocuit Lamiarum caede madenti.

SATYRA QVINTA.

I te propositi nō dū pudet, atq; eadē est mens,
s Vt bona summa putes aliena uiuere quadra,
Si potes illa pati, quae nec Sarmentus iniquas
Caesaris ad mensas, nec uilis Galba tulisset,
Quamuis iurato metuam tibi credere Testi.
Ventre nihil noui frugalius, hoc tamen ipsum
Defecisse puta, quod inani sufficit aluo,
Nulla crepido uacat? nusquam pons, & tegetis pars
Dimidia breuior? tanti'ne iniuria coenae?
Tam ieiuna fames? cum possis honestius illic

E t tremere, & sordes farris mordere canini?
P rimo fige loco, quod tu discumbere iussus
M ercedem solidam ueterum capis officiorum,
F ructus amicitiæ magnæ cibus, imputat hunc rex,
E t quamuis rarum, tamen imputat. ergo duos post
S i libuit menses neglectum adhibere clientem,
T ertia ne uacuo cessaret culcitra lecto,
V na simus ait, uotorum summa, quid ultra
Q uæris? habet Trebius propter quod rũpere somnũ
D ebeat, & ligulas dimittere sollicitus, ne
T ota salutatrix iam turba peregerit orbem
S yderibus dubijs, aut illo tempore, quo se
F rigida circumagunt pigri sarraca bootæ.
Q ualis cœna tamen? uinum quod sucida nolit
L ana pati, de conuiua Corybanta uidebis,
I urgia proludunt, sed mox et pocula torques
S aucius, & rubra deterges uulnera mappa,
I nter uos quoties, libertorumq; cohortem
P ugna saguntina feruet commissa lagena.
I pse capillato diffusum consule potat,
C alcatamq; tenet bellis socialibus uuam
C ardiaco nunquam cyathum missurus amico,
C ras bibet albanis aliquid de montibus, aut de
S etinis, cuius patriam, titulumq; senectus
D eleuit multa ueteris fuligne testæ,
Q uale coronati Thrasea, Heluidiusq; bibebant
B rutorum, & Cassij natalibus, ipse capaces
H eliadum crustas, & inæquales beryllos.
V irro tenet phialas, tibi non committitur aurum,
V el siquando datur, custos affixus ibidem,

Qui numeret gemmas, unguesq́; obseruet acutos.
Da ueniam, præclara illic laudatur iaspis,
Nam Virro, (ut multi) gemmas ad pocula transfert
À digitis, quas in uaginæ fronte solebat
Ponere Zelotypo iuuenis prælatus Hyarbæ.
Tu Beneuentani sutoris nomen habentem
Siccabis calicem nasorum quattuor, ac iam
Quassatum, & rupto poscentem sulfura uitro.
Si stomachus domini feruet uinoq́;, ciboq́;,
Frigidior geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem uobis poni modo uina querebar,
Vos aliam potatis aquam, tibi pocula cursor
Getûlus dabit, aut nigri manus ossea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem.
Cliuosæ ueheris dum per monimenta latinæ,
Flos Asiæ ante ipsum pretio maiore paratus,
Quàm fuit & Tulli census pugnacis, & Anci.
Et ne te teneam Romanorum omnia regum
Friuola, quod cum ita sit, tu Getûlum Ganymedem
Respice, cum sities. nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer, sed forma, sed ætas
Digna supercilio, quando ad te peruenit ille?
Quando uocatus adest caldæ, gelidæq́; minister?
Quippe indignatur ueteri parere clienti,
Quodq́; aliquid poscas, et quod se stante recumbas.
Maxima quæq; domus seruis est plena superbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, solidæ iam mucida frustra farinæ.
Quæ genuinum agitent non admittentia morsum.
Sed tener, & niueus, molliq́; siligne factus

S eruatur domino, dextram cohibere memento,
S alua sit artocopi reuerentia, finge tamen te
I mprobulum, superest illic, qui ponere cogat.
V ix tu consuetis audax conuiua canistris
I mpleri, panisq; tui nouisse colorem.
S alicet hoc fuerat, propter quod sæpe relicta
C oniuge, per montem aduersum, gelidasq; cucurri
A esquilias, fremeret sæua cum grandine uernus
I uppiter, & multo stillaret penula nimbo.
A spice quàm longo distendat pectore lancem
Quæ fertur domino squilla, & quibus undiq; septa
A sparagis, qua despiciat conuiuia cauda,
C um uenit excelsi manibus sublata ministri.
S ed tibi dimidio constrictus gammarus ouo
P onitur exigua feralis cœna patella,
I pse uenafrano piscem perfundit, at hic, qui
P allidus offertur misero tibi caulis, olebit
L aternam, illud enim uestris datur alueolis, quod
C anna micipsarum prora subuexit acuta,
P ropter quod Romæ cum Boccare nemo lauatur,
Quod tutos etiam facit à serpentibus atris.
M ulus erit domino, quem misit Corsica, uel quem
T aurominitanæ rupes, quando omne peractum est
E t iam defecit nostrum mare, dum gula sæuit,
R etibus assiduis penitus scrutante Macello
P roxima, nec patitur tyrrhenum crescere piscem.
I nstruit ergo focum prouincia, sumitur illinc
Quod captator emat Lenas, Aurelia uendat.
V irroni murena datur, quæ maxima uenit
G urgite de siculo, nam dum se continet auster,

Dum sedet, & siccat madidas in carcere pennas
Contemnunt mediam temeraria lina chárybdim.
Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
Aut glacie aspersus maculis Tyberinus, & ipse
Vernula riparum pinguis torrente cloaca,
Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.
Ipsi pauca uelim, facilem si præbeat aurem,
Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
À Seneca, quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat
Largiri, nanq; & titulis, & fascibus olim
Maior habebatur donandi gloria, solum
Poscimus, ut cœnes ciuiliter, hoc face, et esto,
Esto (ut nunc multi) diues tibi, pauper amicis.
Anseris ante ipsum magni iecur, anseribus par
Altilis, & flaui dignus ferro Meleagri
Fumat aper, post hunc raduntur tubera, si uer
Tunc erit, & facient optata tonitrua cœnas
Maiores, tibi habe frumentum Aledius inquit,
O' Libye, disiunge boues, dum tubera mittas.
Structorem interea, nequa indignatio desit,
Saltantem spectas, & chironomonta uolanti
Cultello, donec peragat dictata magistri
Omnia, nec minimo sanè discrimine refert
Quo gestu lepores, & quo gallina secetur,
Duceris planta, uelut ictus ab Hercule Cacus,
Et ponêre foris, siquid tentaueris unquam
Hiscere, tanq̃ habeas tria nomina, quãdo propinat
Virro tibi, sumit'q; tuis contacta labellis
Pocula. quis uestrum temerarius usqueadeo, quis
Perditus, ut dicat regi bibe? plurima sunt, quæ

N on audent homines pertusa dicere læna.
Q uadringenta tibi si quis Deus, aut similis dis
E t melior fatis donaret homuncio, quantus
E x nihilo fieres, quantus Virronis amicus.
D a Trebio, pone ad Trebium, uis frater ab illis
I libus? o nummi uobis hunc præstat honorem,
V os estis fratres, dominus tamen, & domini rex
S i uis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
L userit Aeneas, nec filia dulcior illo.
I ucundum, & carum sterilis facit uxor amicum,
S ed tua nunc Mycale pariat licet, et pueros tres
I n gremium patris fundat, simul ipse loquaci
G audebit nido, uiridem thoraca iubebit
A fferri, minimasq; nuces, assemq; rogatum
A d mensam, quoties parasitus uenerit infans.
V ilibus ancipites fungi ponentur amicis,
B oletus domino, sed qualem Claudius edit,
A nte illum uxoris, post quem nil amplius edit.
V irro sibi, & reliquis Virronibus illa iubebit
P oma dari, quorum solo pascaris odore,
Q ualia perpetuus phæacum autumnus habebat,
C redere quæ possis surrepta sororibus aphris.
T u scabie fruere mali, quod in aggere rodit,
Q ui tegitur parma, & galea, metuensq; flagelli,
D iscit ab hirsuta iaculum torquere capella.
F orsitan impensæ Virronem parcere credas,
H oc agit, ut doleas, nam quæ comœdia? mimus
Q uis melior plorante gula? ergo omnia fiunt
S i nescis, ut per lachrymas effundere bilem
C ogaris, pressoq; diu stridere molari.

T u tibi liber homo, & regis conuiua uideris,
C aptum te nidore suæ putat ille culinæ,
N ec male coniectat. quis enim tam nudus, ut illum
B is ferat hetruscum puero si contigit aurum?
V el nodus tantum, & signum de paupere loro?
S pes bene cœnandi uos decipit. ecce dabit iam
S emesum leporem, atq; aliquid de clunibus apri.
A d nos iam ueniet minor altilis, inde parato,
I ntactoq; omnes, & stricto pane tacetis,
I lle sapit, qui te sic utitur, omnia ferre
S i potes, & debes, pulsandum uertice raso
P ræbebis quandoq; caput, nec dura timebis
F lagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

SATYRA SEXTA.

C Redo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, uisamq; diu, cum frigida paruas
P ræberet spelunca domos, ignemq;, laremq;,
E t pecus, & dominos communi clauderet umbra.
S yluestrem montana torum cum sterneret uxor
F rondibus, & culmo, uicinarumq; ferarum
P ellibus, haud similis tibi Cynthia, nec tibi, cuius
T urbauit nitidos extinctus passer ocellos,
S ed potanda ferens infantibus ubera magnis,
E t sæpe horridior glandem ructante marito.
Q uippe aliter tunc orbe nouo, cœloq; recenti
V iuebant homines, qui rupto robore nati,
C ompositiq; luto nullos habuere parentes.
M ulta pudicitiæ ueteris uestigia forsan,
A ut aliqua extiterant, et sub Ioue, sed Ioue non dum

B arbato, non dum græcis iurare paratis
P er caput alterius, cum furem nemo timeret
C aulibus, aut pomis, & aperto uiueret horto.
P aulatim deinde ad superos Astræa recessit
H ac comite, atq; duæ pariter fugêre sorores.
A ntiquum, & uetus est alienum Posthume lectum
C oncutere, atq; sacri genium contemnere fulcri.
O mne aliud crimen mox ferrea protulit ætas.
V iderunt primos argentea sæcula mœchos.
C onuentum tamen, & pactum, & sponsalia nostra
T empestate paras, iamq; à tonsore magistro
P ecteris, & digito pignus fortasse dedisti.
C erte sanus eras, uxorem Posthume ducis?
D ic qua Tisiphone? quibus exagitare colubris?
F erre potes dominam saluis tot restibus ullam?
C um pateant altæ, caligantesq; fenestræ?
C um tibi uicinum se præbeat æmilius pons?
A ut si de multis nullus placet exitus, illud
N on ne putas melius, quod tecum pusio dormit?
P usio qui noctu non litigat? exigit à te
N ulla iacens illic munuscula, nec queritur, quod
E t lateri parcas, nec quantum iussit, anheles.
S ed placet Vrsidio lex iulia, tollere dulcem
C ogitat hæredem cariturus turture magno,
M ulorumq; iubis, & captatore Macello.
Q uid fieri non posse putes, si iungitur ulla
V rsidio? si mœchorum notissimus olim
S tulta maritali iam porrigit ora capistro?
Q uem toties texit perituri cista Latini.
Q uid? quod & antiquis uxor de moribus ulli

Quæritur, ó medici mediam pertundite uenam.
Delitias hominis Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Iunoni cæde iuuencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Paucæ adeo Cereris uittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater oscula, necte coronam
Postibus, & densos per limina tende corymbos.
Vnus Iberinæ uir sufficit, ocyus illud
Extorquebis, ut hæc oculo contenta sit uno.
Magna tamen fama est cuiusdam rure paterno
Viuentis. uiuat Gabijs, ut uixit in agro,
Viuat Fidenis, & agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat, nil actum in montibus? aut in
Speluncis? adeo senuerunt Iuppiter, & Mars.
Porticibus'ne tibi monstratur fœmina uoto
Digna tuo? cuneis an habent spectacula totis
Quod securus ames, quod'q; inde excerpere possis?
Chironomon Ledam molli saltante Batillo
Tuccia uesicæ non imperat, Appula gannit
Sicut in amplexu, subitum, & miserabile, longum
Attendit Thymele, Thymele tunc rustica discit.
Ast aliæ quoties aulæa recondita cessant,
Et uacuo, clauso'q; sonant fora sola theatro,
Atq; à plebeis longe Megalesia, tristes
Personam, thyrsum'q; tenent, & subligar Acci
Vrbicus exodio risum mouet Attellanæ
Gestibus Autonoës, hunc diligit Aelia pauper.
Soluitur his magno comœdi fibula, sunt, quæ
Chrysogonum cantare uetent, Hispulla tragœdo
Gaudet, an expectas, ut Quintilianus ametur?

A ccipis uxorem, de qua citharœdus Echion,
A ut Glaphyrus fiat pater, Ambrosius'q; choraules.
L onga per angustos figamus pulpita uicos.
O rnentur postes, & grandi ianua lauro,
V t testudineo tibi Lentule conopeo.
N obilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
N upta senatori comitata est Hippia ludum
A d Pharon, & Nilum, famosa'q; mœnia Lagi,
P rodigia, & mores urbis, damnante Canopo.
I mmemor illa domus, & coniugis, atq; sororis
N il patriæ indulsit, plorantes'q; improba natos,
V t'q; magis stupeas, ludos, Paridem'q; reliquit.
S ed quãquam in magnis opibus, pluma'q; paterna,
E t segmentatis dormisset paruula cunis,
C ontempsit pelagus, famam contempserat olim,
C uius apud molles minima est iactura cathedras.
T yrrhenos igitur fluctus, late'q; sonantem
P ertulit Ionium constanti pectore, quamuis
M utandum toties esset mare. iusta pericli
S i ratio est, & honesta, timent, pauido'q; gelantur
P ectore, nec tremulis possunt insistere plantis.
F ortẽ animum præstant rebus, quas turpiter audẽt.
S i iubeat coniux, durum est conscendere nauim.
T unc sentina grauis, tunc summus uertitur aër.
Q uæ mœchum sequitur, stomacho ualet, illa maritũ
C onuomit, hæc inter nautas & prandet, & errat
P er puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Q ua tamen exarsit forma? qua capta iuuenta est
H ippia? quid uidit, propter quod Ludia dici
S ustinuit? nam Sergiolus iam radere guttur

C œperat & secto requiem sperare lacerto.
P ræterea multa in faciem deformia, sicut
A ttritus galea, medijsq; in naribus ingens
G ibbus, & acre malum semper stillantis ocelli,
S ed gladiator erat, facit hoc illos hyacinthos,
H oc pueris, patriæq;, hoc prætulit illa sorori,
A tq; uiro. ferrum est, quod amant. hic Sergius idem
A ccepta rude cœpisset Veiento uideri.
Quid priuata domus, quid fecerit Hippia curas?
R espice riuales diuorum, Claudius audi,
Quæ tulerit. dormire uirum cum senserat uxor,
A usa palatino tegetem præferre cubili,
S umere nocturnos meretrix augusta cucullos,
L inquebat comite ancilla non amplius una,
E t nigrum flauo crinem abscondente galero
I ntrauit calidum ueteri centone lupanar,
E t cællam uacuam, atq; suam, tunc nuda papillis
C onstitit auratis titulum mentita Lyciscæ,
O stenditq; tuum generose Britannice uentrem.
E xcepit blanda intrantes, atq; æra poposcit,
M ox lenone suas iam dimittente puellas
T ristis abit, sed quod potuit, tamen ultima cællam
C lausit adhuc ardens rigidæ tentigine uuluæ.
E t lassata uiris non dum satiata recessit,
O bscurisq; genis turpis, fumoq; lucernæ
F œda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
H ippomanes, carmenq; loquar, coctumq; uenenum,
P riuignoq; datum. faciunt grauiora coactæ
I mperio sexus, minimumq; libidine peccant.
O ptima sed. quare Cesennia teste marito?

Bis quingenta dedit, tanti uocat ille pudicam
Nec Veneris pharetris macer, aut lampade feruet.
Inde faces ardent, ueniunt à dote sagittæ.
Libertas emitur. coràm licet innuat, atq;
Rescribat, uidua est locuples, quæ nupsit auaro.
Cur desyderio Bibulæ Sertorius ardet?
Si uerum excutias, facies, non uxor amatur.
Tres rugæ subeant, & se cutis arida laxet,
Fiant obscuri dentes, oculiq; minores,
Collige sarcinulas dicet libertus, & exi,
Iam grauis es nobis, & sæpe emungeris, exi
Ocyus, & propera, sicco uenit altera naso.
Interea calet, & regnat, poscitq; maritum
Pastores, & ouem canusinam, ulmosq; falernas
Quantulum in hoc, pueros omnes, ergastula tota,
Quodq; domi non est, & habet uicinus, ematur.
Mense quidem brumæ, cum iam mercator Iason
Clausus, & armatis obstat casa candida nautis,
Grandia tolluntur crystallina, maxima rursus
Myrrhina, deinde adamas notissimus. & Berenices
In digito factus pretiosior, hunc dedit olim
Barbarus incestæ, dedit hunc Agrippa sorori,
Obseruant ubi festa mero pede sabbata reges,
Et uetus indulget senibus clementia porcis.
Nullane de tantis gregibus tibi digna uidetur?
Sit formosa, decens, diues, fœcunda, uetustos
Porticibus disponat auos, intactior omni
Crinibus effusis bellum dirimente sabina,
Rara auis in terris, nigroq; simillima cigno.
Quis feret uxorem, cui constant omnia? malo,

Malo Venusinam, quàm te Cornelia mater
Gracchorum, si cum magnis uirtutibus affers
Grande supercilium, et numeras in dote triumphos.
Tolle tuum precor Hannibalem, uictumq; Syphacē
In castris, & cum tota Carthagine migra.
Parce precor Pæàn, & tu depone sagittas,
Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem
Amphion clamat, sed Pæàn contrahit arcum.
Extulit ergo gregem natorum, ipsamq; parentem,
Dum sibi nobilior Latonæ gente uidetur,
Atq; eadem scrofa Niobe fœcundior alba.
Quæ tanti grauitas? quæ forma, ut se tibi semper
Imputet? huius enim rari, summiq; uoluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta superbo
Plus aloes, quàm mellis habet, quis deditus autem
Vsqueadeo est, ut non illam, quam laudibus effert,
Horreat? inq; dies septenis oderit horis?
Quædam parua quidem, sed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius, quàm quod se non putat ulla
Formosam, nisi quæ de thusca græcula facta est?
De sulmonensi mera cecropis, omnia græce,
Cum sit turpe magis nostris nescire latine.
Hoc sermone pauent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta, quid ultra?
Concumbunt græce, dones tamen ista puellis,
Tu'ne etiam, quam sextus & octogesimus annus
Pulsat, adhuc græce. non est hic sermo pudicus
In uetula, quoties lasciuum interuenit illud
Ζωὴ, καὶ ψυχὴ modo sub lodice relictis
Vteris in turba, quod enim non excitat inguen

V ox blanda, & nequam? digitos habet. ut tamẽ oẽs
S ubsidant pennæ, dicas hæc mollius Aemo
Q uãquam et Carpophoro, facies tua cõputat annos.
S i tibi legitimis pactam, iunctam'q; tabellis
N on es amaturus, ducendi nulla uidetur
C ausa, nec est quare cœnam, & mustacia perdas
L abente officio, crudis donanda, nec illud,
Q uod prima pro nocte datur, cum lance beata
D acicus, & scripto radiat germanicus auro.
S i tibi simplicitas uxoria, deditus uni
E st animus, submitte caput ceruice parata
F erre iugum. nullam inuenies, quæ parcat amanti,
A rdeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,
E t spolijs. igitur longe minus utilis illi
V xor, quisquis erit bonus, optandus'q; maritus.
N il unquam inuita donabis coniuge, uendes
H ac obstante nihil, nihil, hæc si nolit, emetur.
H æc dabit affectus, ille excludetur amicus
I am senior, cuius barbam tua ianua uidit.
T estandi cum sit lenonibus, atq; lanistis
L ibertas, & iuris idem contingat arenæ,
N on unus tibi riualis dictabitur hæres.
P one crucem seruo, meruit quo crimine seruus
S upplicium? quis testis adest? quis detulit? audi
N ulla unquam de morte hominis cunctatio longa est.
O demens, ita seruus homo est? nil fecerit esto,
H oc uolo, sic iubeo, sit pro ratione uoluntas.
I mperat ergo uiro, sed mox hæc regna relinquit,
P ermutat'q; domos, & flammea conterit, inde
A duolat, & spreti repetit uestigia lecti.

O rnatas pauloante fores, pendentia linquit
V ela domus, & adhuc uirides in limine ramos.
S ic crescit numerus, sic fiunt octo mariti,
Quinq; per autumnos, titulo res digna sepulchri.
D esperanda tibi salua concordia socru,
I lla docet spolijs nudi gaudere mariti,
I lla docet missis à corruptore tabellis
N il rude, nil simplex rescribere, decipit illa
C ustodes, aut ære domat, tunc corpore sano
A duocat Archigenen, onerosáq; pallia iactat.
A bditus interea latet, & secretus adulter,
I mpatiensq; moræ pauet, & præputia ducit.
S alicet expectas, ut tradat mater honestos,
A ut alios mores, quàm quos habet? utile porrò
F iliolam turpi uetulæ producere turpem.
N ulla ferè causa est, in qua non fœmina litem
M ouerit, accusat Manilia, si rea non est.
C omponunt ipsæ per se, formantq; libellos,
P rincipium, atq; locos Celso dictare paratæ
E ndromydas tyrias, & fœmineum ceroma.
Quis nescit? aut quis non uidit uulnera pali?
Quem cauat assiduis sudibus, scutóq; lacessit,
A tq; omnes implet numeros dignissima prorsus
F lorali matrona tuba, nisi siquid in illo
P ectore plus agitat, ueræq; paratur arenæ.
Quem præstare potest mulier galeata pudorem,
Quæ fugit à sexu? uires amat, hæc tamen ipsa
V ir nollet fieri, nam quantula nostra uoluptas?
Quale decus rerum, si coniugis auctio fiat
B alteus, & manicæ, & cristæ, crurisq; sinistri

D imidium tegmen, uel si diuersa mouebit
P rælia, tu felix ocreas uendente puella.
H æc sunt, quæ tenui sudant in Cyclade, quarum
D elitias, & panniculus bombicinus urit.
A spice quo fremitu monstratos perferat ictus,
E t quanto galeæ curuetur pondere, quanta
P oplitibus sedeat, quàm denso fascia libro,
E t ride scaphium positis cum sumitur armis.
D icite uos neptes Lepidi, cæci'ue Metelli
G urgitis, aut Fabij, quæ Ludia sumpserit unquam
H os habitus? quando ad palum gemat uxor Asyli?
S emper habet lites, alterna'q; iurgia lectus,
I n quo nupta iacet, minimum dormitur in illo,
T unc grauis illa uiro, tunc orba tigride peior,
C um simulat gemitus occulti conscia facti.
A ut odit pueros, aut ficta pellice plorat.
V beribus semper lachrymis, semper'q; paratis
I n statione sua, atq; expectantibus illam,
Q uo iubeat manere modo, tu credis amorem,
T u tibi tunc eruca places, fletum'q; labellis
E xorbes, quæ scripta, & quas lecture tabellas,
S i tibi Zelotypæ retegantur scrinia mœchæ.
S ed iacet in serui complexibus, aut equitis. dic,
D ic aliquem sodes, dic Quintiliane colorem.
H æremus. dic ipsa, olim conuenerat inquit,
V t faceres tu quod uelles, nec non ego possem
I ndulgere mihi, clames licet, & mare cœlo
C onfundas, homo sum. nihil est audacius illis
D eprensis, iram, atq; animos à crimine sumunt.
V nde hæc monstra tamen, uel quo de fonte requiris?

Præstabat castas humilis fortuna latinas
Quondam, nec uitijs contingi parua sinebat
Tecta labor, somniq; breues, & uellere thusco
Vexatæ, duræq; manus, ac proximus urbi
Hannibal, & stantes collina in turre mariti.
Nunc patimur longæ pacis mala, sæuior armis
Luxuria incubuit, uictumq; ulciscitur orbem.
Nullum crimen abest, facinusq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit, hinc fluxit ad istos
Et Sybaris colles. hinc & Rhodos, et Miletos,
Atq; coronatum, et petulans, madidumq; Tarentum.
Prima peregrinos obscœna pecunia mores
Intulit, & turpi fregerunt sæcula luxu
Diuitiæ molles, quid enim Venus ebria curat?
Inguinis, & capitis quæ sint discrimina nescit.
Grandia quæ medijs, iam noctibus ostrea mordet,
Cum perfusa mero spumant unguenta falerno,
Cum bibitur concha, cum iam uertigine tectum
Ambulat, & geminis exurgit mensa lucernis.
I nunc, & dubita qua sorbeat aëra sanna
Tullia, quid dicat notæ Collacia Mauræ.
Maura pudicitiæ ueterem cum præterit aram,
Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic,
Effigiemq; deæ longis siphonibus implent,
Inq; uices equitant, ac luna teste mouentur.
Inde domos abeunt, tu calcas luce reuersa
Coniugis urinam magnos uisurus amicos.
Nota Bonæ secreta deæ, cum tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter, uinoq; feruntur
Attonitæ, crinemq; rotant ululante priapo

M ænádes, ò quantus tunc illis mentibus ardor,
C oncubitus, quæ uox saltante libidine, quantus
I lle meri ueteris per crura madentia torrens.
L enonum ancillas posita Laufella corona
P rouocat, & tollit pendentis præmia coxæ.
I psa Medullinæ frictum crissantis adorat.
P almam inter dominas uirtus natalibus æquat.
N il tibi per ludum simulabitur, omnia fient
A d uerum, quibus incendi iam frigidus æuo
L aomedontiades, & Nestoris hernia possit.
T unc prurigo moræ impatiens, tũ fœmina simplex,
E t pariter toto repetitur clamor ab antro.
I am fas est, admitte uiros, dormitat adulter.
I lla iubet sumpto iuuenem properare cucullo.
S i nihil est, seruis incurritur, abstuleris spem
S eruorum, ueniet conductus aquarius, hic si
Q uæritur, & desunt homines, mora nulla per ipsam,
Q uo minus imposito clunem summittat Asello.
A tq; utinam ritus ueteres, & publica saltem
H is intacta malis agerentur sacra, sed omnes
N ouerunt Mauri, atq; Indi, quæ psaltria penem
M aiorem, quàm sint duo Cæsaris anticatones,
I lluc, testiculi sibi conscius unde fugit mus,
I ntulerit, ubi uelari pictura iubetur,
Q uæcunq; alterius sexus imitata figuram est.
E t quis tunc hominum contemptor numinis, aut quis
S impuuium ridere Numæ, nigrumq; catinum?
E t uaticano fragiles de monte patellas
A usus erat? sed nunc ad quas non Clodius aras?
A udio quid ueteres olim moneatis amici.

Pone seram, cohibe, sed quis custodiet ipsos
Custodes? cauta est, & ab illis incipit uxor.
Iamq; eadem summis pariter, minimisq; libido,
Nec melior, pedibus silicem quae conterit atrum,
Quàm quae longorum uehitur ceruice syrorum.
Vt spectet ludos, conducit Ogulnia uestem,
Conducit comites, sellam, ceruical, amicas,
Nutricem, & flauam, cui det mandata, puellam.
Haec tamen argenti superest quodcunq; paterni
Leuibus athletis, ac uasa nouissima donat.
Multis res angusta domi est, sed nulla pudorem
Paupertatis habet, nec se metitur ad illum,
Quē dedit haec, posuitq; modū. tamen utile quid sit
Prospiciunt aliquando uiri, frigusq;, famemq;.
Formica tandem quidam expauere magistra.
Prodiga non sentit pereuntem foemina censum,
At uelut exhausta rediuiuus pullulet arca
Nummus, & è pleno semper tollatur aceruo,
Nonnunquam reputant quanti sibi gaudia constent.
Sunt quas eunuchi imbelles, ac mollia semper
Oscula delectent, & desperatio barbae,
Et quod abortiuo non est opus, illa uoluptas
Summa tamen, quod iam calida et matura iuuenta
Inguina traduntur medicis, iam pectine nigro,
Ergo expectatos, ac iussos crescere primum
Testiculos, postquam coeperunt esse bilibres,
Tonsoris damno tantum rapit Heliodorus
Conspicuus longe, cunctisq; notabilis intrat
Balnea, nec dubiae custodem uitis, & horti
Prouocat à domina factus spado. dormiat ille

Cum

Cum domina, sed tu iam durum Posthume, iam'q;
Tondendum eunucho Bromium committere noli,
Si gaudet cantu, nullius fibula durat
Vocem uendentis prætoribus, organa semper
In manibus, densi radiant testudine tota
Sardonyces, crispo numerantur pectine chordæ,
Quo tener Hedymeles operã dedit, hunc tenet, hoc se
Solatur, gratoq; indulget basia plectro.
Quædam de numero Lamiarum, ac nominis alti
Cum farre, et uino Ianum, Vestam'q; rogabat,
An capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, & fidibus promittere. quid faceret plus
Aegrotante uiro? medicis quid tristibus erga
Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putauit
Pro cithara uelare caput, dictata'q; uerba
Protulit (ut mos est) & aperta palluit agna.
Dic mihi nunc quæso, dic antiquissime diuûm,
Respondes his Iane pater? magna otia cœli.
Non est (ut uideo,) non est, quid agatur apud uos.
Hæc de comœdis te consulit, illa tragœdum
Commendare uolet, uaricosus fiet aruspex.
Sed cantet potius, quàm totam peruolet urbem
Audax, & cœtus possit quàm ferre uirorum.
Cum'q; paludatis ducibus præsente marito
Ipsa loqui recta facie, strictis'q; mamillis.
Hæc eadem nouit, quid toto fiat in orbe,
Quid Seres, quid Thraces agant, secreta nouercæ,
Et pueri, quis amet, quis decipiatur adulter.
Dicet quis uiduam prægnantem fecerit, & quo
Mense, quibus uerbis concumbat quæq;, modis quot.

I nſtantem regi Armenio, Parthoq́; cometem
P rima uidet, famam, rumoresq́; illa recentes
E xcipit ad portas, quoſdam facit iſſe Niphatem
I n populos, magnoq́; illic cuncta arua teneri
D iluuio, nutare urbes, ſubſidere terras
Q uocunq; in triuio, cuicunq; eſt obuia narrat.
N ec tamen id uitium magis intolerabile, quã, quod
V icinos humiles rapere, & concidere loris
E xorata ſolet. nam ſi latratibus alti
R umpuntur ſomni, fuſtes huc ocyus inquit,
A fferte, atq; illis dominum iubet ante feriri,
D einde canem. grauis occurſu, teterrima uultu
B alnea nocte ſubit, conchas, & caſtra moueri
N octe iubet, magno gaudet ſudare tumultu,
C um laſſata graui ceciderunt brachia maſſa,
C allidus, & criſtæ digitos impreſſit Aliptes,
A c ſummum dominæ femur exclamare coegit.
C onuiuæ miſeri interea, ſomnoq́;, fameq;
V rgentur, tandem illa uenit rubicundula, totum
O enophorum ſitiens, plena quod tenditur urna
A dmotum pedibus, de quo ſeſtarius alter
D ucitur ante cibum rabidam facturus orexim,
D um redit, & terram luto ferit inteſtino.
M armoribus riui properant, aut lata falerno
P eluis olet, nam ſic tanquam alta in dolia longus
D eciderit ſerpens, bibit, & uomit. ergo maritus
N auſeat, atq; oculis bilem ſubſtringit opertis.
I lla tamen grauior, quæ, cum diſcumbere cœpit,
L audat Virgilium, perituræ ignoſcit Eliſæ,
C ommittit uates, & comparat inde Maronem,

A tq; alia parte in trutina suspendit Homerum.
C edunt grammatici, uincuntur rhetores, omnis
T urba tacet, nec causidicus, nec præco loquatur,
A ltera nec mulier. uerborum tanta cadit uis,
T ot pariter pelues, & tintinabula dicas
P ulsari. iam nemo tubas, atq; æra fatiget.
V na laboranti poterit succurrere lunæ.
I mponit finem sapiens & rebus honestis.
N am quæ docta nimis cupit, & facunda uideri,
C rure tenus medio tunicas succingere debet,
C ædere Siluano porcum, quadrante lauari.
N on habeat matrona, tibi quæ iuncta recumbit,
D icendi genus, aut curtum sermone rotato
T orqueat enthymema, nec historias sciat omnes,
S ed quædam ex libris & non intelligat. odi
H anc ego, quæ repetit, uoluitq; Palæmonis artem
S eruata semper lege, & ratione loquendi,
I gnotosq; mihi tenet antiquaria uersus,
N ec curanda uiris opicæ castigat amicæ
V erba, Solœcismum liceat fecisse marito.
N il non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
C um uirides gemmas collo circundedit, & cum
A uribus extensis magnos commisit Elenchos.
I ntolerabilius nihil est, quàm fœmina diues.
I nterea fœda aspectu, ridendaq; multo
P ane tumet facies, aut pinguia poppæana
S pirat, & hinc miseri uiscantur labra mariti.
A d mœchum ueniet lota cute. quando uideri
V ult formosa domi? mœchis foliata parantur.
E mitur his quicquid graciles huc mittitis Indi.

T andem aperit uultum, et tectoria prima reponit.
I ncipit agnosci, atq; illo lacte fouetur,
P ropter quod secum comites educit asellas,
E xul hyperboreum si dimittatur ad axem.
S ed quæ mutatis inducitur, atq; fouetur
T ot medicaminibus, coctæq; siliginis offas
A ccipit, & madidæ, facies dicetur, an ulcus?
E st operæpretium penitus cognoscere toto
Q uid faciant, agitentq; die, si nocte maritus
A uersus iacuit, periјt libraria, ponunt
C osmetæ tunicas, tarde uenisse Liburnus
D icitur, & pœnas alieni pendere somni
C ogitur, hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
H ic scutica, sunt quæ tortoribus annua præstent.
V erberat, atq; obiter faciem linit, audit amicas,
A ut latum pictæ uestis consyderat aurum,
E t cædens longi relegit transacta diurni,
E t cædit, donec lassis cædentibus, exi
I ntonat horrendum iam cognitione peracta
P rofectura domo sicula non mitior aula.
N am si constituit, solitoq; decentius optat
O rnari, & properat, iamq; expectatur in hortis,
A ut apud Isiacæ potius sacraria lenæ.
C omponit crinem laceratis ipsa capillis
N uda humeros Psecas infelix, nudisq; mamillis.
A ltior hic quare cincinnus? taurea punit
C ontinuo flexi crimen, facinusq; capilli.
Q uid Psecas admisit? quæ nam est hic culpa puellæ,
S i tibi displicuit nasus tuus? altera leuum
E xtendit, pectitq; comas, & uoluit in orbem.

E st in consilio matrona, admotaq; lanis
E merita quæ cessat acu, sententia prima
H uius erit, post hanc ætate, atq; arte minores
C ensebunt, tanquam famæ discrimen agatur,
A ut animæ, tanti est quærendi cura decoris.
T ot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
A edificat caput, Andromáchen á fronte uidebis,
P ost minor est. aliam credas, cedò si breue parui
S ortita est lateris spatium, breuiorq; uidetur
V irgine pygmæa nullis adiuta cothurnis,
E t leuis erecta consurgit ad oscula planta.
N ulla uiri cura interea, nec mentio fiet
D amnorum, uiuit tanquam uicina marito,
H oc solo propior, quod amicos coniugis odit,
E t seruos, grauis est rationibus ecce furentis
B ellonæ, matrisq; deûm chorus intrat, & ingens
S emiuir obscœno facies reuerenda minori,
M ollia qui rupta secuit genitalia testa,
I am pridem cui rauca cohors, cui tympana cedunt
P lebeia, & phrygia uestitur bucca Tiara.
G rande sonat, metuiq; iubet Septembris, & Austri
A duentum, nisi se centum lustrauerit ouis,
E t xerampelinas ueteres donauerit ipsi,
V t quicquid subiti, & magni discriminis instat,
I n tunicas eat, & totum semel expiet annum.
H ybernum fracta glacie descendet in amnem,
T er matutino tyberi mergetur, & ipsis
V orticibus timidum caput abluet, inde superbi
T otum regis agrum, nuda, ac tremebunda cruentis
E repet genibus, si candida iusserit Io',

I bit ad Aegypti finem, calidasq; petitas
A' Meroë portabit aquas, ut spargat in æde
I sidis, antiquo quæ proxima surgit ouili.
C redit enim ipsius dominæ se uoce moneri.
E n animam, & mentem, cũ qua dij nocte loquuntur.
E rgo hic præcipuum, summumq; meretur honorẽ,
Q ui grege linigero circundatus, & grege caluo
P langentis populi currit derisor Anubis.
I lle petit ueniam, quoties non abstinet uxor
C oncubitu, sacris, obseruandisq; diebus,
M agnaq; debetur uiolato pœna Caduceo.
E t mouisse caput uisa est argentea serpens.
I llius lachrymis, meditataq; murmura præstant,
V t ueniam culpæ non abnuat ansere magno
S cilicet, & tenui popano corruptus Osiris.
C um dedit ille locum cophino, fœnoq; relicto,
A rcanam iudæa tremens mendicat in aurem
I nterpres legum Solymarum, & magna sacerdos
A rboris, ac summi fida internuntia cœli.
I mplet & illa manum, sed parcius ære minuto.
Q ualiacunq; uoles iudæi somnia uendunt.
S pondet amatorem tenerum, uel diuitis orbi
T estamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
T ractato, Armenius, uel Comagenus aruspex,
P ectora pullorum rimatur, & exta catelli,
I nterdum & pueri, faciet quod deferat ipse.
C haldæis sed maior erit fiducia. quicquid
D ixerit astrologus, credent à fronte relatum
H ammonis, quoniam Delphis oracula cessant,
E t genus humanum damnat caligo futuri.

Præcipuus tamen eſt horum, qui ſæpius exul,
Cuius amicitia, conducendaq; tabella
Magnus ciuis obit, & formidatus Othoni.
Inde fides arti, ſonuit ſi dextera ferro,
Læuaq; ſi longo caſtrorum in carcere manſit.
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui pene' perit, cui uix in Cyclada mitti
Contigit, & parua tandem caruiſſe Seripho.
Conſulit ictericæ lento de funere matris.
Ante tamen de te Tanaquil tua, quando ſororem
Efferat, & patruos, an ſit uicturus adulter
Poſt ipſam. quid enim maius dare numina poſſunt?
Hæc tamen ignorat quid ſydus triſte minetur
Saturni, quo læta Venus ſe proferat aſtro,
Qui menſis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius occurſus etiam uitare memento,
In cuius manibus ceu pinguia ſuccina tritas
Cernis ephemeridas, quæ nullum conſulit, & iam
Conſulitur, quæ caſtra uiro, patriamq; petente
Non ibit pariter numeris reuocata Thraſylli.
Ad primum lapidem uectari cum placet, hora
Sumitur ex libro, ſi prurit frictus ocelli
Angulus, inſpecta geneſi collyria poſcit.
Aegra licet iaceat, capiendo nulla uidetur
Aptior hora cibo, niſi quam dederit Petoſiris.
Si mediocris erit, ſpatium luſtrabit utrunq;
Metarum, & ſortes ducet, frontemq;, manumq;
Præbebit uati crebrum popyſma roganti.
Diuitibus reſponſa dabit phryx augur, & inde
Conductus dabit aſtrorum, mundiq; peritus.

Atq; aliquis senior, qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo positum est, & in aggere fatum.
Quae nudis longum ostendit ceruicibus aurum,
Consulit ante phalas, delphinorumq; columnas,
An saga uendenti nubat caupone relicto,
Hae tamen & partus subeunt discrimen, & omnes
Nutricis tolerant fortuna urgente labores.
Sed iacet aurato uix ulla puerpera lecto.
Tantum artes huius, tantum medicamina possunt,
Quae steriles facit, atq; homines in uentre necandos
Conducit, gaude infelix, atq; ipse bibendum
Porrige quicquid erit, nam si distendere uellet,
Et uexare uterum pueris salientibus, esses
Aethiopis fortasse pater. mox decolor haeres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane uidendus.
Transeo suppositos, & gaudia, uotaq; saepe
Ad spurcos decepta lacus, atq; inde petitos
Pontifices salios, Scaurorum nomina falso
Corpore laturos, stat fortuna improba noctu
Arridens nudis infantibus, hos fouet omnes,
Inuoluitq; sinu, domibus tunc porrigit altis,
Secretumq; sibi mimum parat. hos amat, his se
Ingerit, atq; suos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert cantus, hic Thessala uendit
Philtra, quibus ualeant mentem uexare mariti,
Et solea pulsare nates quod desipis, inde est,
Inde animi caligo, & magna obliuio rerum,
Quas modo gessisti, tamen hoc tolerabile, si non
Et furere incipias, ut auunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Caesonia pulli

I nfudit . quæ non faciet, quod Principis uxor?
A rdebant cuncta, & fracta compage ruebant.
N on aliter, quàm si fecisset Iuno maritum
I nsanum. minus ergo nocens erit Agrippinæ
B oletus. siquidem unius præcordia pressit
I lle senis, tremulumq; caput descendere iussit
I n cœlum, & longam manantia labra saliuam.
H æc poscit ferrum, atq; ignes, hæc potio torquet,
H æc lacerat mistos equitum cum sanguine patres.
T anti partus equæ, quanti una uenefica constat.
O derunt natos de pellice. nemo repugnet,
N emo uetet, iam iam priuignum occidere fas est.
V os ego pupilli moneo, quibus amplior est res,
C ustodite animas, & nulli credite mensæ.
L iuida materno feruent adipata ueneno.
M ordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa,
Q uæ peperit, timidus prægustet pocula papas.
F ingimus hæc, altum Satyra sumente cothurnum
S cilicet & finem egressi, legemq; priorum,
G rande sophocleo carmen bacchamur hiatu
M ontibus ignotum rutu'is, cœloq; latino,
N os utinam uani. sed clamat Pontia feci,
C onfiteor, puerisq; meis aconita paraui,
Q uæ deprensa patent, facinus tamen ipsa peregi.
T u'ne duos una sæuissima uipera cœna?
T u'ne duos? septem, si septem forte fuissent.
C redamus tragicis quicquid de Colchide torua
D icitur, & Progne. nil contra conor, & illæ
G randia monstra suis audebant temporibus. sed
N on propter nummos, minor admiratio summis

D ebetur monstris, quoties facit ira nocentem
H unc sexum, & rabie iecur incendente feruntur
P raecipites ut saxa iugis abrupta, quibus mons
S ubtrahitur, cliuoq; latus pendente recedit.
I llá ego nõ tulerim, quae computat, & scelus ingens
S ana facit, spectant subeuntem fata mariti
A lcestim, & similis si permutatio detur
M orte uiri, cupiant animam seruare catellae.
O ccurrent multae tibi Belides, atq; Eriphyle,
M ane Clytemnestram nullus non uicus habebit.
H oc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
I nsulsam, et fatuam laeua, dextráq; tenebat,
A t nunc res agitur tenui pulmone rubetae,
S ed tamen & ferro, si praegustaret Atrides
P ontica ter uicti cautus medicamina regis.

SATYRA SEPTIMA.

e T spes, et ratio studiorũ in Caesare tantũ.
Solus enim tristes hac tẽpestate camoenas
Respexit, cum iam celebres, notiq; poetae
B alneolum Gabijs, Romae conducere furnos
T entarent, nec foedum alij, nec turpe putarent
P raecones fieri, cum desertis Aganippes
V allibus, exuriens migraret in atria Clio.
N am si pieria quadrans tibi nullus in arca
O stendatur, ames nomen, uictumq; Machaerae,
E t uendas potius, commissa quod auctio uendit
S tantibus oenophorum, tripodes, armaria, cistas,
H alcyonem, Bacchi Thebas, & Teréa Fausti.
H oc satius, quàm si dicas sub iudice uidi,

Quod non uidisti. faciant equites Asiani
Quanquam, et Cappadoces faciant, equitesq; Bithyni,
Altera quos nudo traducit Gallia talo,
Nemo tamen studijs indignum ferre laborem
Cogetur posthac, nectit quicunq; canoris
Eloquium uocale modis, Laurumq; momordit.
Hoc agite o iuuenes circunspicit, & stimulat uos,
Materiamq; sibi ducis indulgentia quærit.
Siqua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Præsidia, atq; ideo croceæ membrana tabellæ
Impletur, lignorum aliquid posce ocyus, & quæ
Componis, dona Veneris Telesine marito,
Aut clude, & positos tinea pertunde libellos.
Frange miser calamos, uigilataq; prælia dele,
Qui facis in parua sublimia carmina cælla,
Vt dignus uenias ederis, & imagine macra.
Spes nulla ulterior. didicit iam diues auarus
Tantum admirari, tantum laudare disertos.
Vt pueri Iunonis auem. sed defluit ætas
Et pelagi patiens, & cassidis, atq; ligonis.
Tædia tunc subeunt animos, tunc seq;, suamq;
Terpsichoren odit facunda, & nuda senectus.
Accipe nunc artes, nequid tibi conferat iste,
Quem colis, et musarum, et Apollinis æde relicta.
Ipse facit uersus, atq; uni cedit Homero
Propter mille annos. at si dulcedine famæ
Succensus recites, Maculonus commodat ædes,
Ac longe ferrata domus seruire iubetur,
In qua sollicitas imitatur ianua portas.
Scit dare libertos extrema in parte sedentes

Ordinis, & magnas comitum disponere uoces.
Nemo dabit regum, quanti subsellia constent,
Et quæ conducto pendent Anabathra tigillo,
Quæ'q; reportandis posita est orchestra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenui'q; in puluere sulcos
Ducimus, & littus tenui uersamus aratro.
Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali, tenet insanabile multos
Scribendi cacoëthes, & ægro in corde senescit,
Sed uatem egregium, cui non sit publica uena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta,
Hunc, qualem nequeo mostrare, & sentio tantum
Anxietate carens, animus facit omnis acerbi
Impatiens, cupidus syluarum, aptus'q; bibendis
Fontibus Aonidum, neq; enim cantare sub antro
Pierio, thyrsum'ue potest contingere sana
Paupertas, atq; æris inops, quo nocte, dieq;
Corpus eget, satur est, cum dicit Horatius ohe.
Quis locus ingenio? nisi cum se carmine solo
Vexant, & dominis Cyrrhæ, Nysæ'q; feruntur
Pectora nostra duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitæ, currus, & equos, facies'q; deorum
Aspicere, & qualis rutulum confundat erinnys.
Nam si Virgilio puer, & tolerabile desit
Hospitium, caderent omnes a' crinibus hydri,
Surda nihil gemeret graue bucina, poscimus, ut sit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cuius & albiolos, & lenam pignerat Atreus.

Non habet infelix Numitor, quod mittat amico,
Quintillæ quod donet, habet, nec defuit illi
Vnde emeret multa pascendum carne Leonem
Iam domitum, constat leuiori bellua sumptu
Nimirum, & capiunt plus intestina poetæ.
Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
Marmoreis, & sarrano, tenuiq; salino.
Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad uocem iucundam, & carmen amicæ
Thebaidos, lætum fecit cum Statius urbem,
Promisitq; diem. tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaq; libidine uulgi
Auditur, sed cum fregit subsellia uersu,
Esurit, intactam Paridi nisi uendat Agauen.
Ille & militiæ multis largitur honorem,
Semestri uatum digitos circumligat auro.
Quod non dant proceres, dabit histrio, tu Camerinos,
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas,
Præfectos Pelopea facit, philomela tribunos.
Haud tamen inuideas uati, quem pulpita pascunt.
Quis tibi Mecœnas? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium, tunc utile multis
Pallere, & uinum toto nescire decembri.
Vester porrò labor fœcundior historiarum
Scriptores, petit hic plus temporis, atq; olei plus.
Nanq; oblita modi millesima pagina surgit
Omnibus, & crescit multa damnosa papyro.
Sic ingens rerum numerus iubet, atq; operum lex.
Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus apertæ?

Quis dabit historico, quantum daret Acta legenti?
Sed genus ignauum, quod tecto gaudet, & umbra.
Dic igitur quid causidicis ciuilia præstent
Officia? & magno comites in fasce libelli?
Ipsi magna sonant, sed tunc, cum creditor audit
Præcipue, uel si tetigit latus acrior illo,
Qui uenit ad dubium grandi cum codice nomen,
Tunc immensa caui spirant mendacia folles,
Conspuiturq; sinus, ueram deprendere messem
Si libet, hinc centum patrimonia causidicorum,
Parte alia solum Russati pone Lacertæ.
Consedère duces. surgis tu pallidus Aiax
Dicturus dubia pro libertate bubulco
Iudice. rumpe miser tensum iecur, ut tibi lasso
Figantur uirides scalarum gloria palmæ.
Quod uocis pretium? siccus petasunculus, & uas
Pelamydum, aut ueteres Afrorum epimenida bulbi.
Aut uinum Tyberi deuectum quinq; lagoenæ,
Si quater egisti, si contigit aureus unus,
Inde cadunt partes in foedere pragmaticorum.
Aemilio dabitur, quantum petet, & melius nos
Egimus, huius enim stat currus aheneus, alti
Quadriiuges in uestibulis, atq; ipse feroci
Bellatore sedens curuatum hastile minatur
Eminus, & statua meditatur prælia lusca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit. exitus hic est
Tongilli, magno cum Rhinocerote lauari
Qui solet, & uexat lutulenta balnea turba,
Perq; forum iuuenes longo premit assere medos
Empturos pueros, argentum, myrrhina, uillas.

S pondet enim tyrio stlataria purpura filo.
E t tamen hoc ipsis est utile. purpura uendit
C ausidicum, uendunt amethistina. conuenit illis
E t strepitu, & facie maioris uiuere census.
S ed finem impensæ non seruat prodiga Roma.
V t redeant ueteres, Ciceroni nemo ducentos
N unc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens.
R espicit hoc primum, qui litigat, an tibi serui
O cto, decem comites, post te an sit sella, togati
A nte pedes, ideo conducta Paulus agebat
S ardonyce, atq; ideo pluris, quàm Cossus agebat,
Q uàm Basilus. rara in tenui facundia panno.
Q uando licet flentem Basilo producere matrem?
Q uis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
G allia, uel potius nutricula causidicorum
A frica, si placuit mercedem imponere linguæ.
D eclamare doces, o ferrea pectora Vecti,
C um perimit sæuos classis numerosa tyrannos.
N am quæcunq; sedens modo legerat, hæc eadē stans
P roferet, atq; eadem cantabit uersibus ijsdem,
O ccidit miseros Crambe repetita magistros.
Q uis color, & quod sit causæ genus, atq; ubi summa
Q uæstio, quæ ueniant diuersa parte sagittæ.
S cire uolunt omnes, mercedem soluere nemo,
M ercedem appellas, quid enim scio? culpa docentis
S cilicet arguitur, quod læua in parte mamillæ
N il salit arcadico iuueni, cuius mihi sexta
Q uaq; die miserum dirus caput Hannibal implet.
Q uicquid id est, de quo deliberat, an petat urbem
A Cannis, an post nimbos, & fulmina cautus

Circumagat madidas à tempestate cohortes.
Quantumuis stipulare, & protinus accipe, quod do.
Vt toties illum pater audiat, ast alij sex,
Et plures uno conclamant ore sophistæ,
Et ueras agitant lites raptore relicto,
Fusa uenena silent, malus, ingratusq; maritus,
Et quæ iam ueteres sanant mortaria cæcos.
Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra mouebunt
Consilia, & uitæ diuersum iter ingredietur
Ad pugnam qui rhetorica descendit ab umbra
Summula ne pereat, qua uilis tessera uenit
Frumenti. quippe hæc merces lautissima, tente
Chrysogonus quanti doceat, uel Pollio quanti
Lautorum pueros artem scindens Theodori,
Balnea sexcentis, & pluris porticus, in qua
Gestetur dominus quoties pluit, an'ne serenum
Expectet? spargatq; luto iumenta recenti?
Hic potius. nanq; hic mundæ nitet ungula mulæ.
Parte alia longis Numidarum fulta columnis
Surgat, & algentem rapiat cœnatio solem.
Quanticunq; domus, ueniet qui fercula docte
Componit, ueniet qui pulmentaria condit.
Hos inter sumptus sextertia Quintiliano
Vt multum duo sufficient. res nulla minoris
Constabit patri, quàm filius. unde igitur tot
Quintilianus habet saltus? exempla nouorum
Fatorum transi, felix, & pulcher, & acer,
Felix, & sapiens, & nobilis, & generosus
Appositam nigræ Lunam subtexit alutæ,
Felix, orator quoq; maximus, & iaculator.

E t si perfixit, cantat bene. distat enim, quæ
S ydera te excipiant modo primos incipientem
E dere uagitus, & adhuc à matre rubentem.
S i Fortuna uolet, fies de Rhetore consul,
S i uolet hæc eadem, fies de consule Rhetor.
V entidius quid enim? quid Tullius? an'ne aliud, quã
S ydus, & occulti miranda potentia fati?
S eruis regna dabunt, captiuis fata triumphos,
F elix ille tamen, coruo quoq; rarior albo.
P œnituit multos uanæ, sterilis'q; cathédræ,
S icut Thrasymachi probat exitus, atq; Secundi
C arinatis, & hunc inopem uidistis Athenæ
N il præter gelidas ausæ conferre cicutas.
D i maiorum umbris tenuem, & sine pondere terrã,
S pirantes'q; crocos, & in urna perpetuum uer,
Q ui præceptorem sancti uoluere parentis
E sse loco. metuens uirgæ iam grandis Achilles
C antabat patrijs in montibus. & cui non tunc
E liceret risum citharœdi cauda magistri?
S ed Ruffum, atq; alios cædit sua quæq; iuuentus,
R uffum, qui toties Ciceronem allobroga dixit.
Q uis gremio Encœladi, docti'q; Palæmonis affert,
Q uantum grãmaticus meruit labor? et tamen ex hoc
Q uodcunq; est (minus est autem quã Rhetoris æra,)
D iscipuli custos præmordet Acœnitus ipse,
E t qui dispensat, frangit sibi. cede Palæmon,
E t patere inde aliquid decrescere, non aliter, quàm
I nstitor hybernæ tegetis, niuei'q; cadurci,
D um modo non pereat, mediæ quod noctis ab hora
S edisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat

Qui docet obliquo lanam deducere ferro.
Dummodo non pereat totidem olfecisse lucernas,
Quot stabant pueri, cum totus decolor esset
Flaccus, & haereret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quae cognitione tribuni
Non egeat. sed uos saeuas imponite leges,
Vt praeceptori uerborum regula constet,
Vt legat historias, authores nouerit omnes
Tanquam ungues, digitosq; suos, ut forte rogatus
Dum petit, aut thermas, aut Phoebi balnea, dicat
Nutricem Anchisae, nomen, patriamq; nouercae
Archemori, dicat quot Acestes uixerit annos,
Quot siculus Phrygibus uini donauerit urnas.
Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
Vt siquis cera uultum facit, exigite, ut sit
Et pater ipsius coetus, ne turpia ludant,
Ne faciant uicibus. non est leue tot puerorum
Obseruare manus, oculosq; in fine trementes.
Haec inquit, cures, et cum se uerterit annus
Accipe, uictori populus quod postulat aurum.

SATYRA OCTAVA

Stemmata qd faciunt? qd prodest Pontice longo
Sanguine censeri, pictosq; ostendere uultus
Maiorũ? et stantes in curribus Aemilianos?
Et Curios iam dimidios? nasumq; minorem
Coruini, & Galbam auriculis, nasoq; carentem?
Quis fructus generis tabula iactare capaci
Fumosos equitum cum dictatore magistros,
Si coràm Lepidis male uiuitur? effigies quo

Tot bellatorum, si luditur alea pernox?
Ante numantinos si dormire incipis ortus
Luciferi, quò signa duces, & castra mouebant?
Cur allobrogicis, & magna gaudeat ara
Natus in herculeo Fabius lare? si cupidus, si
Vanus, & euganea quantum uis mollior agna?
Si tenerum attritus catinensi pumice lumbum
Squalentes traducit auos? emptorq; ueneni
Frangenda miseram funestat imagine gentem?
Tota licet ueteres exornent undiq; ceræ
nota Atria, nobilitas sola est, atq; unica uirtus.
Paulus, uel Cossus, uel Drusus moribus esto,
Hos ante effigies maiorum pone tuorum,
Præcedant ipsas illi te consule uirgas.
Prima mihi debes animi bona, sanctus haberi,
Iustitiæq; tenax factis, dictisq; mereris,
Agnosco procerem, salue Getulice, seu tu
Syllanus quocunq; alio de sanguine rarus
Ciuis, & egregius patriæ contingis ouanti.
Exclamare libet populus quod clamat Osiri
Inuento. quis enim generosum dixerit hunc, qui
Indignus genere, & præclaro nomine tantum
Insignis? nanum cuiusdam Atlanta uocamus,
Aethiopem cygnum, paruam, extortamq; puellam,
Europen, canibus pigris, scabieq; uetusta
Leuibus, & siccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus, tigris, leo, siquid adhuc est,
Quod fremit in terris uiolentius. ergo cauebis,
Et metues, ne tu sis Creticus, aut Camerinus.
His ego quem monui, tecum est mihi sermo Rubelli

P lancæ, tumes alto Drusorum sanguine, tanquam
F eceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses.
V t te conciperet, quæ sanguine fulget Iuli,
N on quæ uentoso conducta sub aëre texit,
V os humiles inquis, uulgi pars ultima nostri,
Q uorum nemo queat patriam monstrare parentis,
A st ego cecropides, uiuas, & originis huius
G audia longa feras, tamen ima plebe quiritem
F acundum inuenies, solet hic defendere causas
N obilis indocti. ueniet de plebe togata
Q ui iuris nodos, & legum ænigmata soluat.
H ic petit Euphraten iuuenis, domitiq; Batauí
C ustodes aquilas armis industrius, at tu
N il nisi cecropides, truncoq; simillimus hermæ,
N ullo quippe alio uincis discrimine, quàm quod
I lli marmoreum caput est, tua uiuit imago.
D ic mihi Teucrorum proles, animalia muta
Q uis generosa putet nisi fortia? nempe uolúcrem
S ic laudamus equum, facili cui plurima palma
F eruet, & exultat rauco uictoria circo.
N obilis hic, quocunq; uenit de gramine, cuius
C lara fuga ante alios, et primus in æquore puluis.
S ed uenale pecus corithæ, posteritas &
H irpini, si rara iugo uictoria sedit.
N il ibi maiorum respectus, gratia nulla
V mbrarum, dominos pretiis mutare iubentur
E xiguis, tritoq; trahunt epiredia collo
S egnipedes, digniq; molam uersare Nepotis.
E rgo ut miremur te, non tua, primum aliquid da,
Q uod possim titulis incidere præter honores,

Quos illis damus, & dedimus, quibus omnia debes.
H æc satis ad iuuenem, quem nobis fama superbũ
T radit, & inflatum, plenumq; Nerone propinquo.
R arus enim fermè sensus communis in illa
F ortuna. sed te censeri laude tuorum
P ontice noluerim, sic ut nihil ipse futuræ
L audis agas, miserum est aliorũ incumbere famæ,
N e collapsa ruant subductis tecta columnis.
S tratus humi palmes uiduas desyderat ulmos.
E sto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
I nteger, ambiguæ siquando citabere testis,
I ncertæq; rei, Phalaris licet imperet, ut sis,
F alsus, & admoto dictet periuria tauro,
S ummum crede nefas animam præferre pudori,
E t propter uitam uiuendi perdere causas.
D ignus morte perit, cœnet licet ostrea centum
G aurana, & Cosmi toto mergatur aheno.
E xpectata diu tandem prouincia cum te
R ectorem accipiet, pone iræ frena, modumq;,
P one & auaritiæ, miserere inopum sociorum.
O ssa uides regum uacuis exhausta medullis.
R espice quid moneant leges, quid curia mandet.
P ræmia quanta bonos maneant, quã fulmine iusto
E t Capito, & tutor ruerint damnante senatu.
P iratæ Cilicum, sed quid damnatio confert,
C um Pansa eripiat, quicquid tibi Natta reliquit?
P ræconem Chæripe tuis circunspice pannis,
I amq; tace, furor est post omnia perdere naulum.
N on idem gemitus olim, nec uulnus erat par
D amnorum, socijs florentibus, & modo uictis

P lena domus tunc omnis, & ingens stabat acervus
N ummorum, Spartana chlamys, conchylia coa,
E t cum Parrhasij tabulis, signisq; Myronis
P hidiacum uiuebat ebur, nec non Polycleti
M ultus ubiq; labor, raræ sine Mentore mensæ.
I nde Dolabella est, atq; hinc Antonius, inde
S acrilegus Verres, referebant nauibus altis
O culta spolia, & plures de pace triumphos.
N unc socijs iuga pauca boũ, et grex paruus equarũ,
E t pater armenti capto eripietur agello,
I psi deinde lares, siquod spectabile signum,
S iquis in ædicula deus unicus, hæc etenim sunt
P ro summis, nam sunt hæc maxima. despicias tu
F orsitã imbelles Rhodios, unctamq; Corinthum,
D espicias merito. quid enim resinata iuuentus,
C ruraq; totius facient tibi leuia gentis?
H orrida uitanda est Hispania, gallicus axis,
I llyricumq; latus, parce & messoribus illis,
Q ui saturant urbem, circo, scenæq; uacantem.
Q uanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
C um tenues nuper Marius discinxerit Aphros?
C urandum in primis ne magna iniuria fiat
F ortibus, et miseris, tollas licet omne, quod usquã est
A uri, atq; argenti, scutum, gladiumq; relinques,
E t iacula, et galeam. Spoliatis arma supersunt.
Q uod modo proposui non est sententia, uerum
C redite me uobis folium recitare Sibyllæ.
S i tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
V endit acerse comes, si nullum in coniuge crimen,
N ec per conuentus, nec cuncta per oppida curuis

V nguibus ire parat nummos raptura Celæno',
T unc licet a' Pico numeres genus, altaq; si te
N omina delectant, omnem titanida pugnam
I nter maiores, ipsumq; Promethéa ponas,
D e quocunq; uoles proauum tibi sumito libro.
Q uod si præcipitem rapit ambitus, atq; libido,
S i frangis uirgas sociorum in sanguine, si te
D electant hebetes lasso lictore secures,
I ncipit ipsorum contra te stare parentum
N obilitas, claramq; facem præferre pudendis.
O mne animi uitium tanto conspectius in se
C rimen habet, quanto maior, qui peccat, habetur.
Q uo mihi te solitum falsas signare tabellas
I n templis, quæ fecit auus? statuamq; parentis
A nte triumphalem? quo'? si nocturnus adulter
T empora santonico uelas adoperta cucullo?
P ræter maiorum cineres, atq; ossa uolúcri
C arpento rapitur pinguis Damasippus, & ipse,
I pse rotam stringit multo sufflamine consul,
N octe quidem, sed luna uidet, sed sydera testes
I ntendunt oculos, finitum tempus honoris
C um fuerit, clara Damasippus luce flagellum
S umet, & occursum nusquam trepidabit amici
I am senis, ac uirga prior innuet, atq; maniplos
S oluet, & infundet iumentis ordea lassis.
I nterea dum lanatas, toruumq; iuuencum
M ore Numæ cædit Iouis ante altaria, iurat
H ipponam, & facies olida ad præsepia pictas.
S ed cum peruigiles, placet instaurare popinas,
O buius assiduo syrophœnix udus amomo

Currit, idumeæ syrophœnix incola portæ
Hospitis affectu dominum, regemq́; salutat,
Et cum uenali Cyane succincta lagœna.
Defensor culpæ dicet mihi, fecimus & nos
Hæc iuuenes, esto, desisti nempe, nec ultra
Fouisti errorem. breue sit quod turpiter audes.
Quædam cum prima resecentur crimina barba.
Indulge ueniam pueris. Damasippus ad illos
Thermarum calices, inscriptaq́; lintea uadit
Maturus bello Armeniæ, Syriæq́; tuendis
Amnibus, & Rheno, atq; Istro præstare Neronem
Securum ualet hæc ætas. mitte hostia Cæsar,
Mitte, sed in magna legatum quære popina,
Inuenies aliquo cum percussore iacentem
Permistum nautis, aut furibus, aut fugitiuis,
Inter carnifices, & fabros sandapilarum,
Et resupinati cessantia tympana Galli,
Aequa ubi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
Quid facias talem sortitus Pontice seruum?
Nempe in Lucanos, aut thusca ergastula mittas.
At uos Troiugenæ uobis ignoscitis, & quæ
Turpia cerdoni, Volesos, Brutosq́; decebunt.
Quid, si nunquam adeo fœdis, adeoq́; pudendis
Vtimur exemplis, ut non peiora supersint?
Consumptis opibus uocem Damasippe locasti
Sipario, clamosum ageres ut phasma Catulli.
Laureolum uelox etiam bene Lentulus egit,
Iudice me, dignus uera cruce, nec tamen ipsi
Ignoscas populo. populi frons durior huius,

Qui sedet, & spectat triscurria patriciorum,
P lanipedes audit Fabios, ridere potest, qui
M amercorum alapas, quanti sua funera uendant,
Quid refert? uendunt nullo cogente Nerone,
N ec dubitant celsi prætoris uendere ludis.
F inge tamen gladios inde, atq; hinc pulpita pone,
Quid satius, mortem sic quisquam exhorruit, ut sit
Z elotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
R es haud mira tamen, citharœdo principe natus
N obilis, hæc ultra, quid erit nisi ludus? & illic
D edecus urbis habes, nec mirmillonis in armis,
N ec clypeo Gracchum pugnãtem, aut falce supina,
D amnat enim tales habitus, & damnat, & odit,
N ec galea frontem abscondit. mouet ecce tridentem
P ostquam uibrata pendentia retia dextra
N equicquam effudit, nudum ad spectacula uultum
E rigit, & tota fugit agnoscendus arena.
C redamus tunicæ, de faucibus aurea cum se
P orrigat, & longo iactetur spira galero.
E rgo ignominiam grauiorem pertulit omni
V ulnere, cum Graccho iussus pugnare secutor,
L ibera si dentur populo suffragia, quis tam
P erditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni,
C uius supplicio non debuit una parari
S imia, nec serpens unus, nec culeus unus?
P ar Agamemnonidæ crimen, sed causa facit rem
D issimilem. quippe ille deis authoribus ultor
P atris erat cæsi media inter pocula, sed nec
E lectræ iugulo se polluit, aut spartani
S anguine coniugij, nullis aconita propinquis

Miscuit, in scena nunquam cantauit Orestes.
Troica non scripsit, quid enim Verginius armis
Debuit ulcisci magnis, aut cum uindice Galba?
Quid Nero tam saeua, crudaq; tyrannide fecit?
Haec opera, atq; haec sunt generosi principis artes
Gaudentis foedo peregrina ad pulpita saltu
Prostitui, graiaeq; apium meruisse coronae.
Maiorum effigies habeant insignia uocis,
Ante pedes domiti longum tu pone Thyestae
Syrma, uel Antigones, seu personam Menalippes,
Et de marmoreo citharam suspende colosso.
Quis Catilina tuis natalibus, atq; Cethegi
Inueniet quicquam sublimius? arma tamen uos
Nocturna, & flãmas domibus, templisq; parastis,
Vt Braccatorum pueri, Senonumq; minores,
Ausi quod liceat tunica punire molesta.
Sed uigilat consul, uexillaq; uestra coercet.
Hic nouus arpinãs ignobilis, & modo Romae
Municipalis eques galeatum ponit ubiq;
Praesidium attonitis, & in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis, et tituli, quantum non Leucade, quantum
Thessaliae campis Octauius abstulit udo
Caedibus assiduis gladio. sed Roma parentem
Roma patrem patriae Ciceronem libera dixit.
Arpinãs alius Volscorum in monte solebat
Poscere mercedes alieno lassus aratro,
Nodosum post haec frangebat uertice uitem,
Si lentus pigra muniret castra dolabra.
Hic tamen & Cimbros, & summa pericula rerũ

E xcipit, & solus trepidantem protegit urbem,
A tq; ideo postq̃ ad Cimbros, stragemq́; uolabant,
Qui nunquam attigerant maiora cadauera corui,
N obilis ornatur Lauro collega secunda.
P lebeiæ Deciorum animæ, plebeia fuerunt
N omina, pro totis legionibus, hi tamen & pro
O mnibus auxilijs, atq; omni plebe latina
S ufficiunt dijs infernis, terræq; parenti.
P luris enim Decij, quàm qui seruantur ab illis.
A ncilla natus trabeam, & diadema Quirini,
E t fasces meruit regum ultimus ille bonorum.
P rodita laxabant portarum claustra tyrannis
E xulibus iuuenes ipsius consulis, & quos
M agnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Coclite Mutius, & quæ
I mperij fines Tyberinum uirgo natauit,
O cculta ad patres produxit crimina seruus
M atronis lugendus, at illos uerbera iustis
A fficiunt pœnis, & legum prima securis.
M alo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
A eacidæ similis, uulcaniaq́; arma capessas,
Quàm te Thersitæ similem producat Achilles.
E t tamen ut longe repetas, longeq́; reuoluas,
N omen, ab infami gentem deducas asylo.
M aiorum primus quisquis fuit ille tuorum,
A ut pastor fuit, aut illud, quod dicere nolo.

SATYRA NONA.

s Cire uelim quare toties mihi Neuole tristis
Occurras frõte obducta, ceu marsya uictus.
Quid tibi cũ uultu, qualẽ deprẽsus hẽbat
Rauola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lãbenti crustula seruo.
Non erat hac facie miserabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem usuram præstare paratus
Circuit, & fatuos non inuenit, unde repente
Tot rugæ? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conuiua ioco mordente facetus,
Et salibus uehemens intra pomeria natis.
Omnia nunc contra, uultus grauis, horrida siccæ
Sylua comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
Præstabit calidi circumlita fascia uisci,
Sed fruticante pilo neglecta, & squalida crura.
Quid macies ægri ueteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimq; domestica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore, deprendas & gaudia, sumit utrunq;
Inde habitum facies. igitur flexisse uideris
Propositum, & uitæ contrarius ire priori.
Nuper enim (ut repeto) fanum Isidis, & Ganymedẽ
Pacis, & aduectæ secreta palatia matris,
Et Cererem (nam quo nõ prostat fœmina templo?)
Notior Aufidio mœchus celebrare solebas,
(Quod taceo) atq; ipsos etiam inclinare maritos.
Vtile & hoc multis uitæ genus, at mihi nullum
Inde operæpretium, pingues aliquando lacernas

Munimenta togæ duri, craſſiq; coloris,
Et male percuſſas textoris pectine galli
Accipimus, tenue argentum, uenæq; ſecundæ.
Fata regunt homines, fatum eſt in partibus illis,
Quas ſinus abſcondit, nam ſi tibi ſydera ceſſant,
Nil faciet longi menſura incognita nerui,
Quamuis te nudum ſpumanti Virro labello
Viderit, & blandæ aſſidue, denſæq; tabellæ
Sollicitent. ἤθους γὰρ γλυκέος ἄνδρα κίναιδον.
Quod tamen ulterius monſtrum, quã mollis auarus?
Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tuliſti.
Computat, & ceuet, ponatur calculus, adſint
Cum tabula pueri, numera ſeſtertia quinq;
Omnibus in rebus, numerentur deinde labores,
An facile, & pronum eſt agere intra uiſcera penem
Legitimum, atq; illic heſternæ occurrere cœnæ?
Seruus erit minus ille miſer, qui foderit agrum,
Quàm dominum, ſed tu ſanè tener, & puerum te,
Et pulchrum, et dignum cyatho, cœloq; putabas.
Vos humili aſſeclæ, uos indulgebitis unquam
Cultori, iam nec morbo donare parati?
En cui tu uiridem umbellam, cui ſucina mittas
Grandia, natalis quoties redit, aut madidum uer
Incipit, & ſtrata poſitus, longaq; cathedra
Munera fœmineis tractas ſecreta calendis.
Dic paſſer cui tot montes, tot prædia ſeruas
Appula, tot miluos intra tua paſcua laſſos?
Te Trifolinus ager fœcundis uitibus implet,
Suſpectumq; iugum Cumis, et Gaurus inanis.
Nam quis plura linit uicturo dolia muſto?

Quantum erat exhausti lumbos, donare clientis
I ugeribus paucis? melius'ne hic rusticus infans
C um matre, & casulis, & cum lusore catello
C ymbala pulsantis legatus fiet amici?
I mprobus es, cum poscis ait, sed pensio clamat
P osce, sed appellat puer unicus, ut Polyphemi
L ata acies, per quam solers euasit Vlysses.
A lter emendus erit, nanq; hic non sufficit, ambo
P ascendi, quid agam bruma spirante? quid oro?
Quid dicam scapulis seruorum mense Decembri,
E t pedibus? durate, atq; expectate cicadas?
V erum ut dissimules, ut mittas caetera, quanto
M etiris pretio, quod ni tibi deditus essem,
D euotusq; cliens, uxor tua uirgo maneret?
S cis certe quibus ista modis, quàm saepe rogaris,
E t quae pollicitus, fugientem saepe puellam
A mplexu rapui, tabulas quoq; ruperat, et iam
S ignabat, tota uix haec ego nocte redemi
T e plorante foris, testis mihi lectulus, & tu,
A d quem peruenit lecti sonus, & dominae uox.
I nstabile, ac dirimi coeptum, & iam penè solutum
C oniugium in multis domibus seruauit adulter.
Quò te circumagis? quae prima, aut ultima ponas?
N ullum ergo meritum est ingrate, ac perfide nullum,
Quod tibi filiolus, uel filia nascitur ex me?
T ollis enim, et libris actorum spargere gaudes
A rgumenta uiri, foribus suspende coronas,
I am pater es, dedimus quod famae opponere possis.
I ura parentis habes, propter me scriberis haeres,
L egatum omne capis, necnon & dulce caducum.

C ommoda præterea iunguntur multa caducis,
S i numerum, si tres impleuero, iusta doloris
N euole causa tui. contra tamen ille quid affert?
N egligit, atq; alium bipedem sibi quærit asellum.
H æc soli commissa tibi cælare memento,
E t tacitus nostras intra te fige querelas.
N am res mortifera est inimicus pumice leuis,
Q ui modo secretum commiserat, ardet, & odit
T anquam prodiderim quicqd scio, sumere ferrum,
F uste aperire caput, candelam apponere ualuis
N on dubitat, nec contemnas, aut despicias, quod
H is opibus nunquam cara est annona ueneni.
E rgo occulta teges, ut curia Martis Athenis.
O' Corydon Corydon, secretum diuitis ullum
E sse putas, serui ut taceant, iumenta loquentur,
E t canis, & postes, & marmora, claude fenestras,
V ela tegant rimas, iunge hostia, tollito lumen
E' medio, clament omnes, prope nemo recumbat,
Q uod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
P roximus ante diem caupo sciet, audiet & quæ
F inxerunt pariter librarius, archimagiri
C arptores. quod enim dubitant componere crimen
I n dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
B althea? nec deerit qui te per compita quærat
N olentem, & miseram uinosus inebriet aurem.
I llos ergo roges quicqd pauloante petebas
A' nobis, taceant illi, sed prodere malunt
A rcanum, quàm subrepti potare falerni,
P ro populo faciens quantum Laufella bibebat.
V iuendum recte cum propter plurima, tum his

P ræcipue causis, ut linguas mancipiorum
C ontemnas, nam lingua mali pars pessima serui.
D eterior tamen hic, qui liber non erit, illis,
Q uorum animas & farre suo custodit, & ære.
I circo ut possim linguam contemnere serui,
V tile consilium modo, sed commune dedisti,
N unc mihi quid suades post dãnum temporis, et spes
D eceptas? Festinat enim decurrere uelox
F losculus angustæ, miseræq; breuissima uitæ
P ortio, dum bibimus, dum serta, unguenta, puellas
P oscimus, obrepit non intellecta senectus.
N e trepida, nunquam pathicus tibi deerit amicus
S tantibus, & saluis his collibus. undiq; ad illos
C onueniunt & carpentis, & nauibus omnes,
Q ui digito scalpunt uno caput, altera maior
S pes superest, tu tantum erucis imprime dentem.
H æc exempla para felicibus, at mea Clothó,
E t Lachesis gaudent, si pascitur inguine uenter.
O` parui, nostriq; lares, quos thure minuto,
A ut farre, et tenui soleo exornare corona,
Q uando ego figam aliqd, quo sit mihi tuta senectus
A` tegete, et baculo? uiginti millia fœnus
P ignoribus positis, argenti uascula puri,
S ed quæ Fabricius censor notet, & duo fortes
D e grege mœsorum, qui me ceruice locata
S ecurum iubeant clamoso insistere circo.
S it mihi præterea curuus cælator, & alter,
Q ui multas facies pingat cito. sufficient hæc.
Q uando ego pauper ero, uotum miserabile, nec spes
H is saltem, nam cum pro me fortuna rogatur,

Affigit

A ffigit ceras illa de naue petitas,
Quæ siculos cantus effugit remige surdo.

SATYRA DECIMA

O Mnibus in terris, quæ sunt a Gadibus usq;
Aurorã, & Gangem, pauci dinoscere poßũt
Vera bona, atq; illis multũ diuersa, remota
E rroris nebula. quid enim ratione timemus,
A ut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
C onatus non pœniteat, uotiq; peracti?
E uertêre domos totas optantibus ipsis
D i faciles, nocitura toga, nocitura petuntur
M ilitia, & torrens dicendi copia, multis
E t sua mortifera est facundia. uiribus ille
C onfisus periit, admirandisq; lacertis.
S ed plures nimia congesta pecunia cura
S trangulat, & cuncta exuperans patrimonia census,
Q uanto delphinis balæna britanica maior.
T emporibus diris igitur, iussuq; Neronis
L onginum, & magnos Senecæ prædiuitis hortos
C lausit, & egregias Lateranorum obsidet ædes
T ota cohors. rarus uenit in cœnacula miles.
P auca licet portes argenti uascula puri,
N octe iter ingressus gladium, contumq; timebis,
E t motæ ad lunam trepidabis arundinis umbrã.
C antabit uacuus corãm latrone uiator.
P rima fere uota, & cunctis notissima templis,
D iuitiæ ut crescant, ut opes, ut maxima toto
N ostra sit arca foro. sed nulla aconita bibuntur
F ictilibus, tunc illa time, cum pocula sumes

G emmata, & lato setinum ardebit in auro.
I am'ne igitur laudas, quod de sapientibus alter
R idebat, quoties à limine mouerat unum,
P rotuleratq; pedem, flebat contrarius alter?
S ed facilis cuiuis rigidi censura cachinni,
M irandum est unde ille oculis suffecerit humor.
P erpetuo risu pulmonem agitare solebat
D emocritus, quanquam non essent urbibus illis
P rætexta, & trabeæ, fasces, lectica, tribunal.
Quid si uidisset prætorem in curribus altis
E xtantem, & medio sublimem in puluere circi
I n tunica Iouis, & pictæ sarrana ferentem
E x humeris aulæa togæ, magnæq; coronæ,
T antum orbem, quanto ceruix non sufficit ulla?
Quippe tenet sudans hanc publicus, & sibi consul
N e placeat curru seruus portatur eodem.
D a nunc & uolucrem, sceptro quæ surgit eburno,
I llinc cornicines, hinc præcedentia longi
A gminis officia, & niueos ad frena Quirites,
D efossa in loculis, quos sportula fecit amicos.
T unc quoq; materiam risus inuenit ad omnes
O ccursus hominum, cuius prudentia monstrat
S ummos posse uiros, & magna exempla daturos
V eruecum in patria, crassoq; sub aëre nasci.
R idebat curas, nec non & gaudia uulgi,
I nterdum & lachrymas, cum fortunæ ipse minaci
M andaret laqueum, mediumq; ostenderet unguem.
E rgo superuacua, aut perniciosa petuntur,
P ropter quæ fas est genua incerare deorum.
Quosdam præcipitat subiecta potentia magnæ

I nuidiæ, mergit longa, atq; insignis honorum
P agina, descendunt statuæ, restemq; sequuntur.
I psas deinde rotas bigarum impacta securis
C ædit, & immeritis franguntur crura caballis.
I am strident ignes, iam follibus, atq; caminis
A rdet adoratum populo caput, & crepat ingens
S eianus, deinde ex facie toto orbe secunda
F iunt urceoli, pelues, sartago, patellæ.
P one domi Lauros, duc in capitolia magnum,
C retatumq; bouem, Seianus ducitur unco
S pectandus. gaudent omnes. quæ labra? quis illi
V ultus erat? nunquam, siquid mihi credis, amaui
H unc hominem. sed quo cecidit sub crimine? quisnam
D elator? quibus indicijs? quo teste probauit?
N il horum, uerbosa, & grandis epistola uenit
A Capreis. bene habet, nil plus interrogo, sed quid
T urba tremens? sequtur fortunam, ut semper, & odit
D amnatos. idem populus, si Nortia thusco
F auisset, si oppressa foret secura senectus
P rincipis, hac ipsa Seianum diceret hora
A ugustum, iam pridem, ex quo suffragia nulli
V endimus, effugit curas, nam qui dabat olim
I mperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
C ontinet, atq; duas tantum res anxius optat
P ana, & Circenses. perituros audio multos.
N il dubium, magna est fornacula, pallidulus mi
B rutidius meus ad Martis fuit obuius aram,
Q uàm timeo uictus ne pœnas exigat Aiax,
V t male defensus, curramus præcipites, &
D um iacet in ripa, calcemus Cæsaris hostem,

Sed uideant serui, ne quis neget, & pauidum in ius
Ceruice astricta dominum trahat. hi sermones
Tunc de Seiano, secreta hæc murmura uulgi.
Vis'ne salutari sicut Seianus? habere
Tantundem? atq; illi sellas donare curules?
Illum exercitibus præponere? tutor haberi
Principis angusta Caprearum in rupe sedentis
Cum grege chaldæo? uis certe pila, cohortes,
Egregios equites, & castra domestica, quidni
Hæc cupias, & qui nolunt occidere quenquam,
Posse uolunt. sed quæ præclara, & prospera tanti,
Vt rebus lætis par sit mensura malorum?
Huius, qui trahitur, prætextam sumere mauis?
An Fidenarum, Gabiorumq; esse potestas?
Et de mensura ius dicere? uasa minora
Frangere pannosus uacuis ædilis Vlubris?
Ergo quid optandum foret, ignorasse fateris
Seianum. nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ.
Quid Crassos? quid Pompeios euertit, & illum,
Ad sua qui domitos deduxit flagra quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnaq; numinibus uota exaudita malignis.
Ad generum Cereris sine cæde, & uulnere pauci
Descendunt reges, & sicca morte tyranni.
Eloquium, ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, & totis quinquatribus optat,
Quisquis adhuc uno partam colit asse Mineruam,

Q uem ſequitur cuſtos anguſtæ uernula capſæ,
E loquio ſed uterq; perit orator, utrunq;
L argus, & exundans leto dedit ingenij fons.
I ngenio manus eſt, & ceruix cæſa, nec unquam
S anguine cauſidici maduerunt roſtra puſilli.
O fortunatam natam me conſule Romam.
A ntoni gladios potuit contemnere, ſi ſic
O mnia dixiſſet, ridenda poëmata malo,
Q uàm te conſpicuæ diuina Philippica famæ,
V olueris à prima quæ proxima. ſæuus & illum
E xitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
T orrentem, & pleni moderantem frena theatri.
D ijs ille aduerſis genitus, fatóq; ſiniſtro,
Q uem pater ardentis maſſæ fuligine lippus
A carbone, & forcipibus, gladiosq; parante
I ncude, & luteo uulcano ad rhetora miſit.
B ellorum exuuiæ, truncis affixa trophæis
L orica, & fracta de caſſide buccula pendens,
E t curtum temone iugum, uictæq; triremis
A pluſtre, & ſummo triſtis captiuus in arcu,
H umanis maiora bonis creduntur, ad hæc ſe
R omanus, graiusq;, ac barbarus induperator
E rexit, cauſas diſcriminis, atq; laboris
I nde habuit. tanto maior famæ ſitis eſt, quàm
V irtutis. quis enim uirtutem amplectitur ipſam,
P ræmia ſi tollas? patriam tamen obruit olim
G loria paucorum, & laudis, tituliq; cupido
H æſuri ſaxis cinerum cuſtodibus, ad quæ
D iſcutienda ualent ſterilis mala robora ficus,
Q uandoqdem data ſunt ipſis quoq; fata ſepulchris.

E xpende Hannibalem, quot libras in duce summo
I nuenies? hic est, quem non capit Africa mauro
P erfusa Oceano, Niloq; admota tepenti.
R ursus ad Aethiopum populos, aliosq; Elephãtos,
A dditur imperijs Hispania, Pyrenæum
T ransilit, opposuit natura alpemq;, niuemq;,
D iduxit scopulos, & montem rupit aceto.
I am tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit,
A ctum inquit, nihil est, ni pœno milite portas
F rangimus, & media uexillum pono Suburra.
O qualis facies, & quali digna tabella,
C um getûla ducem portaret bellua luscum.
E xitus ergo quis est? ò gloria, uincitur idem
N empe, et in exiliũ præceps fugit, atq; ibi magnus.
M irandusq; cliens sedet ad prætoria regis,
D onec bithyno libeat uigilare tyranno.
F inem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
N on gladij, non saxa dabunt, non tela, sed ille
C annarum uindex, ac tanti sanguinis ultor
A nnulus. i demens, & sæuas curre per alpeis,
V t pueris placeas, & declamatio fias.
V nus pelæo iuueni non sufficit orbis,
A estuat infelix angusto limite mundi,
V t Gyaræ clausus scopulis, paruaq; Seripho,
C um tamen à figulis munitam intrauerit urbem,
S arcophago contentus erit. mors sola fatetur,
Q uantula sint hominum corpuscula. creditur olim
V elificatus Athos, & quicquid Græcia mendax
A udet in historia, cum stratum classibus ijsdem,
S uppositumq; rotis solidum mare, credimus altos

Defecisse amnes, epotaq́; flumina medo
Prandente, & madidis cantat quæ Sostratus alis.
Ille tamen qualis rediit Salamine relicta,
In Corum, atq; Eurum solitus sæuire flagellis
Barbarus æolio nunquam hoc in carcere passos,
Ipsum compedibus, qui uinxerat Ennosigæum?
Mitius id sanè, quod non & stigmate dignum
Credidit, huic quisquam uellet seruire deorum?
Sed qualis rediit? nempe una naue cruentis
Fluctibus, ac tarda per densa cadauera prora.
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da spatium uitæ, multos da Iuppiter annos,
Hoc recto uultu, solum hoc & pallidus optas.
Sed quàm continuis, & quantis longa senectus
Plena malis, deformem, & tetrũ ante omnia uultum,
Dissimilemq́; sui, deformem pro cute pellem,
Pendentesq́; genas, & taleis aspice rugas,
Qualeis, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
In uetula scalpit iam mater Simia bucca.
Plurima sunt iuuenum discrimina, pulchrior ille
Hoc, atq; ille alio, multum hic robustior illo,
Vna senum facies, cum uoce trementia labra.
Et iam leue caput, madidiq́; infantia nasi.
Frangendus misero gingiua panis inermi,
Vsqueadeo grauis uxori, natisq́;, sibiq́;,
Vt captatori moueat fastidia Cosso.
Non eadem uini, atq; cibi torpente palato
Gaudia, nam coitus iam longa obliuio, uel si
Coneris, iacet exiguus cum ramice neruus,
Et quamuis tota palpetur nocte, iacebit.

An'ne aliquid sperare potest hæc inguinis ægri
Caniacies? quid, quod merito suspecta libido est,
Quæ Venerem affectat sine uiribus? aspice partis
Nunc dānum alterius, nam quæ cantante uoluptas,
Sit licet eximius citharœdus? sit'ue Seleucus,
Et quibus aurata mos est fulgere lacerna.
Quid refert magni sedeat qua parte theatri,
Qui uix cornicines exaudiat, atq; tubarum
Concentus? clamore opus est, ut sentiat auris,
Quem dicat uenisse puer, quot nuntiet horas.
Præterea minimus gelido iam corpore sanguis
Febre calet sola. circunsilit agmine facto
Morborum omne genus, quorum si nomina quæras.
Prōptius expediā, quot amauerit Hippia mœchos,
Quot Themison ægros autumno occiderit uno,
Quot Basilus socios, quot circunscripserit Hirrus
Pupillos, quot longa uiros exorbeat uno
Maura die, quot discipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot uillas possideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & luscis inuidet, huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipse ad conspectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore uolat pleno mater ieiuna, sed omni
Membrorum damno maior dementia, quæ nec
Nomina seruorum, nec uultum agnoscit amici,
Cum quo præterita cœnauit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit, nam codice sæuo

H æredes uetat esse suos, bona tota feruntur
A d Phialen, tantum artificis ualet halitus oris,
Q uod steterat multis in carcere fornicis annis.
V t uigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
F unera natorum, rogus aspiciendus amatæ
C oniugis, et fratris, plenæq; sororibus urnæ.
H æc data pœna diu uiuentibus, ut renouata
S emper clade domus multis in luctibus, inq;
P erpetuo mœrore, & nigra ueste senescant.
R ex Pylius (magno si quicquam credis Homero)
E xemplum uitæ fuit à cornice secundæ.
F elix nimirum, qui tot per sæcula mortem
D istulit, atq; suos iam dextra computat annos,
Q uiq; nouum toties mustum bibit, oro parumper
A ttendas, quantum de legibus ipse queratur
F atorum, & nimio de stamine, cum uidet acris
A ntilochi barbam ardentem, nam quærit ab omni
Q uisquis adest socio, cur hæc in tempora duret,
Q uod facinus dignum tam longo admiserit æuo.
H æc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
A tq; alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
I ncolumi Troia Priamus uenisset ad umbras
A ssaraci magnis solennibus, Hectore funus
P ortante, ac reliquis fratrum ceruicibus inter
I liadum lachrymas, ut primos edere planctus
C assandra inciperet, scissaq; Polyxena palla,
S i foret extinctus diuerso tempore, quo iam
C œperat audaces Paris ædificare carinas.
L onga dies igitur quid contulit? omnia uidit
E uersa, & flammis Asiam, ferroq; cadentem.

T unc miles tremulus posita tulit arma tiara,
E t ruit ante aram summi Iouis, ut uetulus bos,
Q ui domini cultris tenue, & miserabile collum
P ræbet ab ingrato iam fastiditus aratro.
E xitus ille utcunq; hominis, sed torua canino
L atrauit rictu, quæ post hunc uixerat uxor.
F estino ad nostros, & regem transeo Ponti,
E t Crœsum, quem uox iusti facunda Solonis
R espicere ad longæ iussit spatia ultima uitæ.
E xilium, & carcer Minturnarum'q; paludes.
E t mendicatus uicta Carthagine panis
H inc causas habuere. quid illo ciue tulisset
N atura in terris, quid Roma beatius unquam,
S i circunducto captiuorum agmine, & omni
B ellorum pompa, animam exhalasset opimam,
C um de theutonico uellet descendere curru?
P rouida Pompeio dederat Campania febres
O ptandas, sed multæ urbes, & publica uota
V icerunt. igitur fortuna ipsius, & urbis
S eruatum uicto caput abstulit. hoc cruciatu
L entulus, hac pœna caruit, ceciditq; Cethegus
I nteger, & iacuit Catilina cadauere toto.
F ormam optat modico pueris, maiore puellis
M urmure, cum Veneris fanum uidet anxia mater
V sq; ad delitias uotorum, cur tamen, inquit,
C orripias? pulchra gaudet Latona Diana.
S ed uetat optari faciem Lucretia, qualem
I psa habuit. cuperet Rutilæ Virginia gibbum
A ccipere, atq; suam Rutilæ dare. filius autem
C orporis egregij miseros, trepidos'q; parentes

S emper habet. rara est adeo concordia formæ,
A tq; pudicitiæ, sanctos licet horrida mores
T radiderit domus, ac ueteres imitata Sabinas.
P ræterea castum ingenium, uultumq; modestum
S anguine feruentem tribuat natura benigna
L arga manu. quid enim puero conferre potest plus
C ustode, & cura natura potentior omni?
N on licet esse uiros. nam prodiga corruptoris
I mprobitas ipsos audet tentare parentes.
T anta in muneribus fiducia, nullus ephebum
D eformem sæua castrauit in arce tyrannus,
N ec prætextatum rapuit Nero loripedem, uel
S trumosum, atq; utero pariter, gibboq; tumentem.
N unc ergo iuuenis specie lætare tui, quem
M aiora expectant discrimina, fiet adulter
P ublicus, & pœnas metuet quascunq; mariti
E xigere irati, nec erit felicior astro
M artis, ut in laqueos nunquam incidat, exigit autem
I nterdum ille dolor plus, quàm lex ulla dolori
C oncessit, necat hic ferro, secat ille cruentis
V erberibus, quosdam mœchos & mugilis intrat.
S ed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
M atronæ, mox cum dederit Seruilia nummos,
F iet & illius, quem non amat, eruet omnem
C orporis ornatum. quid enim ulla negauerit udis
I nguinibus, siue est hæc Hippia, siue Catulla?
D eterior totos habet illic fœmina mores.
S ed casto quid forma nocet? quid profuit olim
H ippolyto graue propositum? quid Bellerophonti?
E rubuit nempe hæc ceu fastidita repulsa.

N ec Stheneboea minus, quã Cressa excanduit, et se
C oncussere ambae. mulier saeuissima tunc est,
C um stimulos odio pudor admouet. elige quid nam
S uadendum esse putes, cui nubere Caesaris uxor
D estinat, optimus hic, & formosissimus idem
G entis patritiae rapitur miser extinguendus
M essalinae oculis. dudum sedet illa parato
F lammeolo, tyriusq; palàm genialis in hortis
S ternitur, & ritu decies centena dabuntur
A ntiquo, ueniet cum signatoribus auspex.
H aec tu secreta, & paucis commissa putabas,
N on nisi legitime uult nubere, quid placeat, dic,
N i parêre uelis, pereundum est ante lucernas,
S i scelus admittas, dabitur mora paruula, dum res
N ota urbi, & populo contingat principis aures,
D edecus ille domus sciet ultimus, interea tu
O bsequere imperio, si tanti est uita dierum
P aucorum, quicquid leuius, meliusq; putaris,
P raebẽda est gladio pulchra haec, et candida ceruix.
N il ergo optabunt homines? si consilium uis,
P ermittes ipsis expendere numinibus, quid
C onueniat nobis, rebusq; sit utile nostris.
N am pro iucundis aptissima quaeq; dabunt dij.
C arior est illis homo, quàm sibi. nos animorum
I mpulsu, & caeca, magnaq; cupidine ducti
C oniugium petimus, partumq; uxoris, at illis
N otum qui pueri, qualisq; futura sit uxor.
V t tamen et poscas aliquid, uoueasq; sacellis
E xta, & candiduli diuina tomacula porci,
O randum est, ut sit mens sana in corpore sano.

F ortem posce animum, & mortis terrore carentem,
Qui spatium uitæ extremum inter munera ponat
N aturæ, qui ferre queat quoscunq; labores,
N esciat irasci, cupiat nihil, & potiores
H erculis erumnas credat, sæuosq; labores,
E t uenere, et cœnis, & plumis Sardanapali.
M onstro, quod ipse tibi possis dare, semita certe
T ranquillæ per uirtutem patet unica uitæ.
N ullum numen abest, si sit prudentia, sed te
N os facimus Fortuna deam, cœloq; locamus.

SATYRA VNDECIMA.

Tticus eximie si cœnat, lautus habetur,
Si Rutilus, demens, qd eni maiore cachinno
Excipitur uulgi, quàm pauper Apicius? oīs
C onuictus, thermæ, stationes, omne theatrum
D e Rutilo, nam dum ualida, ac iuuenilia membra
S ufficiunt galeæ, dumq; ardens sanguine fertur
N on cogente quidem, sed nec prohibente tribuno
S cripturus leges, & regia uerba lanistæ.
M ultos porrò uides, quos sæpe elusus ad ipsum
C reditor introitum solet expectare macelli,
E t quibus in solo uiuendi causa palato est.
E gregius cœnat, meliusq; miserrimus horum,
E t cito casurus iam perlucente ruina.
I nterea gustus elementa per omnia quærunt,
N unquam animo pretijs obstantibus, interius si
A ttendas, magis illa iuuant quæ pluris emuntur.
E rgo haud difficile est perituram arcessere summam
L ancibus oppositis, uel matris imagine fracta,

E t quadringentis nummis condire gulosum
F ictile, sic ueniunt ad miscellanea ludi.
R efert ergo quis hæc eadem paret, in Rutilo nam
L uxuria est, in Ventidio laudabile nomen
S umit, & a' censu famam trahit. illum ego iure
D espiciam, qui scit quanto sublimior Atlas
O mnibus in Libya sit montibus, hic tamen idem
I gnoret quantum ferrata distet ab arca
S acculus, e' cœlo descendit γνῶθι σεαυτόν.
F igendum, & memori tractandum pectore, siue
C oniugium quæras, uel sacri in parte senatus
E sse uelis, nec enim loriam poscit Achilles
T hersites, in qua se traducebat Vlysses
A ncipitem, ceu tu magno discrimine causam
P rotegere affectas. te consule, dic tibi quis sis
O rator uehemens, an Curtius, an Matho, buccæ
N oscenda est mensura tuæ, spectandáq; rebus
I n summis, minimis, etiam cum piscis emetur,
N ec mulum cupias, cum sit tibi gobio tantum
I n loculis. quis enim te deficiente crumena,
E t crescente gula manet exitus, ære paterno,
A c rebus mersis in uentrem, fœnoris, atq;
A rgenti grauis, & pecorum, agrorumq; capacem?
T alibus a' dominis post cuncta nouissimus exit
A nnulus, & digito mendicat Pollio nudo.
N on præmaturi cineres, nec funus acerbum
L uxuriæ, sed morte magis metuenda senectus.
H i plerunq; gradus, conducta pecunia Romæ,
E t coràm dominis consumitur, inde ubi paulum
N escio quid superest, et pallet fœnoris author,

Qui uertere solum, Baias, & ad hostia currunt.
C edere nanq; foro iam non tibi deterius, quàm
A esquilias à feruenti migrare Suburra.
I lle dolor solus patriam fugientibus, illa
M œstitia est, caruisse anno circensibus uno.
S anguinis in facie non hæret gutta, morantur
P auci ridiculum, & fugientem ex urbe pudorem.
E xperiêre hodie nunquid pulcherrima dictu
P ersice non præstem uita, nec moribus, et re,
S ed laudem siliquas occultus ganeo, pultes
C oràm alijs dictem puero, sed in ore placentas.
N am cum sis conuiua mihi promissus, habebis
E uandrum, uenies Tirynthius, aut minor illo
H ospes, & ipse tamen contingens sanguine cœlum
A lter aquis, alter flammis ad sydera missus.
F ercula nunc audi nullis ornata macellis.
D e tyburtino ueniet pinguissimus agro
O edulus, & toto grege mollior, inscius herbæ,
N ec dum ausus uirgas humilis mordere salicti,
Qui plus lactis habet, quàm sanguinis, & montani
A sparagi, posito quos legit uillica fuso.
G randia præterea, tortoq; calentia fœno
O ua adsunt ipsis cum matribus, & seruatæ
P arte anni, quales fuerant in uitibus, uuæ,
S igninum, syriumq; pirum de corbibus ijsdem
A emula picenis, & odoris mala recentis,
N ec metuenda tibi, siccatum frigore postquam
A utumnum, & crudi posuere pericula succi.
H æc olim nostri iam luxuriosa senatus
C œna fuit, Curius paruo quæ legerat horto

I pse focis breuibus ponebat olufcula, quæ nunc
S qualidus in magna fastidit compede fossor,
Qui meminit calidæ sapiat quid uulua popinæ.
S icci terga suis rara pendentia crate
M oris erat quondam festis seruare diebus,
E t natalitium cognatis ponere lardum,
A ccedente noua, si quam dabat hostia, carne,
C ognatorum aliquis titulo ter consulis, atq;
C astrorum imperijs, & dictatoris honore
F unctus, ad has epulas solito maturius ibat,
E rectum domito referens à monte ligonem.
C um tremerent autem Fabios, durumq; Catonem,
E t Scauros, & Fabricios, rigidiq; seueros
C ensoris mores etiam collega timeret,
N emo inter curas, & seria duxit habendum,
Qualis in oceani fluctu testudo nataret.
C larum Troiugenis factura, ac nobile fulcrum,
S ed nudo latere, & paruis frons ærea lectis
V ile coronati caput ostendebat aselli,
A d quod lasciui ludebant ruris alumni.
T ales ergo cibi, qualis domus, atq; supellex.
T unc rudis, & graias mirari nescius artes,
V rbibus euersis prædarum in parte reperta
M agnorum artificum frangebat pocula miles,
V t phaleris gauderet equus, cælataq; cassis
R omuleæ simulachra feræ mansuescere iussæ
I mperij fato, & geminos sub rupe Quirinos,
A c nudam effigiem clypeo fulgentis, & hasta,
P endentisq; Dei perituro ostenderet hosti.
A rgenti quod erat solis fulgebat in armis.

Ponebant

P onebant igitur thusco farrata catino
O mnia tunc, quibus inuideas, si liuidulus sis.
T emplorum quoq; maiestas præsentior, & uox
N octe ferè media, mediam'q; audita per urbem
L ittore ab Oceani Gallis uenientibus, & diis
O fficium uatis peragentibus, his monuit nos,
H anc rebus latius curam præstare solebat
F ictilis, & nullo uiolatus Iuppiter auro.
I lla domi natas, nostra'q; ex arbore mensas
T empora uiderunt, hos lignum stabat in usus,
A nnosam si forte nucem deiecerat Eurus.
A t nunc diuitibus cœnandi nulla uoluptas,
N il Rombus, nil dama sapit, putere uidentur
V nguenta, atq; rosæ, latos nisi sustinet orbes
G rande ebur, & magno sublimis pardus hiatu
D entibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
E t Mauri celeres, & mauro obscurior indus,
E t quos deposuit nabathæo bellua saltu,
I am nimios, capitiq; graues, hinc surgit orexis,
H inc stomacho bilis, nam pes argenteus illis,
A nnulus in digito quod ferreus. ergo superbum
C onuiuam caueo, qui me sibi comparat, & res
D espicit exiguas, adeo nulla uncia nobis
E st eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hac
M ateria, quin ipsa manubria cultellorum
O ssea, non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
R ancidula, haud ideo peior gallina secatur.
S ed nec structor erit, cui cædere debeat omnis
P ergula, discipulus Tripheri doctoris, apud quem
S umine cum magno lepus, atq; aper, & pygargus,

Et scythicæ uolucres, & phœnicopterus ingens,
Et Getûlus orix, hebeti lautissima ferro
Cæditur, & tota sonat ulmea cœna suburra.
Nec frustum capreæ subducere, nec latus aphræ
Nouit auis noster tirunculus, ac rudis omni
Tempore, & exiguæ frustis imbutus ofellæ.
Plebeios calices, & paucis assibus emptos
Porriget incultus puer, atq; à frigore tutus,
Non phryx, aut lycius, non à mangone petitus
Quisquã erit, & magno, cum poscis, posce latine.
Idem habitus cunctis, tonsi, erectiq; capilli,
Atq; hodie tantum propter conuiuia pexi.
Pastoris duri est hic filius, ille bubulci.
Suspirat longo non uisam tempore matrem,
Et casulam, & notos tristis desyderat hœdos,
Ingenui uultus puer, ingenuiq; pudoris,
Quales esse decet, quos ardens purpura uestit,
Nec pugillares defert in balnea raucus
Testiculos, nec uellendas iam præbuit alas,
Crassa nec opposito pauidus tegit inguina gutto.
Hic tibi uina dabit diffusa in montibus illis,
À quibus ipse uenit, quorum sub uertice lusit.
Namq; una, atq; eadem uini patria, atq; ministri.
Forsitan expectes, ut Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plausuq; probatæ
Ad terram tremulo descendant clune puellæ
Irritamentum ueneris languentis, & acres
Diuitis urticæ. maior tamen ista uoluptas
Alterius sexus. magis ille extenditur, & mox
Auribus, atq; oculis concepta urina mouetur.

N on capit has nugas humilis domus, audiat ille
T estarum crepitus cum uerbis, nudum olido stans
F ornice mancipium quibus abstinet, ille fruatur
V ocibus obscœnis, omniq; libidinis arte,
Q ui lacedæmonium pedemate lubricat orbem,
N anq; ibi Fortunæ ueniam damus. alea turpis,
T urpe & adulterium mediocribus. hæc eadē illi
O mnia cum faciant, hilares, nitidiq; uocantur.
N ostra dabunt alios hodie conuiuia ludos,
C onditor iliàdos cantabitur, atq; Maronis
A ltisoni dubiam facientia carmina palmam.
Q uid refert tales uersus, qua uoce legantur?
S ed nunc dilatis auerte negotia curis,
E t gratam requiem dona tibi, quando licebit
P er totum cessare diem, non fœnoris ulla
M entio, nec prima si luce egressa, reuerti
N octe solet, tacito bilem tibi contrahat uxor
H umida suspectis referens multitia rugis,
V exatasq; comas, & uultum, auremq; calentem.
P rotinus ante meum, quicquid dolet, exue limen,
P one domum, & seruos, & quicquid frāgitur illis,
A ut perit, ingratos ante omnia pone sodales.
I nterea megalesiacæ spectacula palmæ
I dæum solēne colunt, similisq; triumpho
P ræda caballorum prætor sedet. ac mihi pace
I mmensæ, nimiæq; licet si dicere plebis,
T otam hodie Romam circus capit, & fragor aurem
P ercutit, euentum uiridis quo colligo panni.
N am si deficeret, mœstam, attonitamq; uideres
H anc urbem, ueluti Cannarum in puluere uictis

Consulibus. spectent iuuenes, quos clamor, et audax
Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ.
Nostra bibat uernum contracta cuticula solem,
Effugiatq; togam, iam nunc in balnea salua
Fronte licet uadas, quanquam solida hora supersit
Ad sextam, facere hoc non possis quinq; diebus
Continuis, quia sunt talis quoq; tædia uitæ
Magna, uoluptates commendat rarior usus.

SATYRA DVODECIMA.

Natali Coruine die mihi dulcior hæc lux,
Qua festus promissa deis animalia cespes
Expectat, niueã reginæ cædimus agnã.
Paruellus dabitur pugnanti Gorgone maura,
Sed procul extensum petulans quatit hostia funem
Tarpeio seruata Ioui, frontemq; coruscat
Quippe ferox uitulus templis maturus, & aræ,
Spargendusq; mero, quem iam pudet ubera matris
Ducere, qui uexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisq; affectibus esset,
Pinguior Hispulla traheretur taurus, & ipsa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
Iret, & à grandi ceruix ferienda ministro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaq; passi
Nuper, & incolumem sese mirantis amici.
Nam præter pelagi casus, & fulguris ictum
Euasi, densæ cœlum abscondêre tenebræ
Nube una, subitusq; antemnas impulit ignis,
Cum se quisq; illo percussum crederet, & mox

Attonitus nullum conferri posse putaret
Naufragium uelis ardentibus. omnia fiunt
Talia, tam grauiter, siquando poetica surgit
Tempestas. genus ecce aliud discriminis, audi,
Et miserere iterum, quanquam sint cætera sortis
Eiusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam uotiua testantur fana tabella
Plurima (pictores quis nescit ab Iside pasci?)
Accidit et nostro similis fortuna Catullo,
Cum plenus fluctu medius foret alueus, et iam
Alternum puppis latus euertentibus undis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum uentis imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit cupiens euadere damno
Testiculorum, adeo medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea sunt dicebat cuncta Catullus,
Præcipitare uolens etiam pulcherrima, uestem
Purpuream teneris quoq; Mecœnatibus aptam,
Atq; alias, quarum generosi graminis ipsum
Infecit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis, & bæticus adiuuat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere lances
Parthenio factas, urnæ cratêra capacem,
Et dignum sitiente Pholo, uel coniuge Fusci,
Adde & bascaudas, & mille escaria, multum
Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebus'q; salutem?
Non propter uitam faciunt patrimonia quidam,

S eduitio cæci propter patrimonia uiuunt.
I actatur rerum utilium pars maxima, sed nec
D amna leuant tunc aduersis urgentibus, illuc
D ecidit, ut malum ferro summitteret, ac se
E xpliat angustum, discriminis ultima quando
P ræsidia afferimus, nauem factura minorem.
I nunc & uentis animam committe, dolato
C onfisus ligno, digitis à morte remotus
Q uattuor, ac septem, si sit latissima teda.
M ox cum reticulis, & pane, & uentre lagœnæ,
A spice sumendas in tempestate secures.
S ed postquã iacuit planum mare, tempora postquã
P rospera uectoris, fatumq; ualentius euro,
E t pelago, postquam Parcæ meliora benigna
P ensa manu ducunt hilares, & staminis albi
L anificæ, modica non multo fortior aura
V entus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
V estibus extensis, & quod superauerat unum,
V elo prora suo, iam deficientibus austris.
S pes uitæ cum sole redit, tum gratus Iulo,
A tq; nouercali sedes prælata lauino,
C onspicitur sublimis apex, cui candida nomen
S crofa dedit, lætis Phrygibus mirabile sumen,
E t nunquam uisis trigınta clara mamillis.
T andem intrat positas inclusa per æquora moles,
T yrrhenamq; Pharon, porrectaq; brachia rursus,
Q uæ pelago occurrunt medio, longeq; relinquunt
I taliam. nun sic igitur mirabere portus,
Q uos natura dedit, sed trunca puppe magister
I nteriora petit baianæ peruia cymbæ.

Tunc stagnante sinu gaudent ibi uertice raso
Garula securi narrare pericula nautæ.
Ite igitur pueri linguis, animisq; fauentes,
Sertaq; delubris, & farra imponite cultris,
Ac molles ornate focos, glebamq; uirentem,
Iam sequar, & sacro, quod præstat, rite peracto
Inde domum repetam, graciles ubi parua coronas
Accipiunt fragili simulachra nitentia cera.
Hic nostrum placabo Iouem, laribusq; paternis
Thura dabo, atq; omnes uiolæ iactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit ianua ramos,
Et matutinis operatur festa lucernis.
Nec suspecta tibi sint hæc Coruine, Catullus,
Pro cuius reditu tot pono altaria, paruos
Tres habet hæredes, libet expectare, quis ægrã,
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam sterili uerum hæc nimia est impensa, coturnix
Nulla unquam pro patre cadet. sentire calorem
Si cœpit locuples Gallita, & Paccius orbi,
Legitime fixis uestitur tota tabellis
Porticus, existunt qui promittant hecatomben.
Quatinus hic non sunt nec uenales Elephantes,
Nec latio, aut usquam nostro sub sydere talis
Bellua concipitur, sed furua gente petita
Arboribus rutulis, & Turni pascitur agro
Cæsaris armentum, nulli seruire paratum
Priuato, siquidem tyrio seruire solebant
Hannibali, & nostris ducibus, regiq; Molosso,
Horum maiores, & dorso ferre cohortes
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turmã.

N ulla igitur mora per Nouiũ, mora nulla per Histrũ
P acuuium, quin illud ebur ducatur ad aras,
E t cadat ante lares Gallinæ uictima sacra
T antis digna deis, & captatoribus horum.
A lter enim, si concedas mactare, uouebit
D e grege seruorum magna, et pulcherrima quæq;
C orpora, uel pueris, & frontibus ancillarum
I mponet uittas, & siqua est nubilis illi
I phigenia domi, dabit hanc altaribus, & si
N on sperat tragicæ furtiua piacula ceruæ.
L audo meum ciuem, nec comparo testamento
M ille rates, nam si Libitinam euaserit æger,
D elebit tabulas inclusus carcere nassæ,
P ost meritum sanè mirandum, atq; omnia soli
F orsan Pacuuio breuiter dabit, ille superbus
I ncedet uictis riualibus. ergo uides, quàm
G rande operæpretium faciat iugulata Mycenis.
V iuat Pacuuius quæso, uel Nestora totum,
P ossideat, quantum rapuit Nero, montibus aurum
E xæquet, nec amet quenquam, nec ametur ab ullo.

SATYRA TERTIADECIMA.

E xemplo quodcunq; malo committitur, ipsi
D isplicet authori. prima est hæc ultio, qđ se
I udice, nemo nocẽs absoluitur, ĩproba quis
G ratia fallacis prætoris uicerit urnam.
Q uid sentire putas omnes Caluine recenti
D e scelere, & fidei uiolatæ crimine? sed nec
T am tenuis census tibi contigit, ut mediocris
I acturæ te mergat onus, nec rara uidemus

Quæ pateris, casus multis hic cognitus, ac iam
Tritus, & è medio Fortunæ ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus flagrantior æquo
Non debet dolor esse uiri, nec uulnere maior.
Tu quamuis leuium minimam, exiguamq; malorum
Particulam uix ferre potes spumantibus ardens
Visceribus, sacrum tibi quod non reddat amicus
Depositum, stupet hæc, qui iam post terga reliquit
Sexaginta annos Fonteio consule natus.
At nihil in melius tot rerum proficis usu?
Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis
Victrix Fortunæ sapientia, dicimus autem
Hos quoq; felices, qui ferre incommoda uitæ,
Nec iactare iugum uita didicere magistra.
Quæ tam festa dies, ut cesset prodere furem?
Perfidiam, fraudes, atq; omni ex crimine lucrum
Quæsitum, & partos gladio, uel pyxide nummos?
Rari quippe boni, numero uix sunt totidem, quot
Thebarum portæ, uel diuitis hostia Nili.
Nona ætas agitur, peioraq; sæcula ferri
Temporibus, quorum sceleri non inuenit ipsa
Nomen, & à nullo posuit natura metallo.
Nos hominum, diuûmq; fidem clamore ciemus,
Quanto Fessidium laudat uocalis agentem
Sportula. dic senior bulla dignissime, nescis
Quas habeat ueneres aliena pecunia, nescis
Quem tua simplicitas risum uulgo moueat, cum
Exigis à quoquam ne peieret, & putet ullis
Esse aliquod numen templis, aræq; rubenti.
Quondã hoc indigenæ uiuebant more prius, quàm

S umeret agreſtem poſito diademate falcem
S aturnus fugiens, tunc cum uirguncula Iuno,
E t priuatus adhuc idæis Iuppiter antris,
N ulla ſuper nubes conuiuia cœlicolarum.
N ec puer Iliacus, formoſa, nec Herculis uxor
A d cyathos, & iam ſiccato nectare tergens
B rachia Vulcanus liparæa nigra taberna.
P randebat ſibi quiſq; Deus, nec turba deorum
T alis, ut eſt hodie, contentaq; ſydera paucis
N uminibus miſerum urgebant Atlanta minori
P ondere, non dum aliquis ſortitus triſte profundi
I mperium, aut ſicula toruus cum coniuge Pluton,
N ec rota, nec furiæ, nec ſaxum, aut uulturis atri
P œna, ſed infernis hilares ſine regibus umbræ.
I mprobitas illo fuit admirabilis æuo.
C redebant hoc grande nefas, & morte piandum,
S i iuuenis uetulo non aſſurrexerat, & ſi
B arbato cuicunq; puer, licet ipſe uideret
P lura domi farra, & maiores glandis aceruos.
T am uenerabile erat præcedere quattuor annis,
P rimaq; par adeo ſacræ lanugo ſenectæ.
N unc ſi depoſitum non inficietur amicus,
S i reddat ueterem cum tota ærugine follem,
P rodigioſa fides, & thuſcis digna libellis,
Q uæq; coronata luſtrari debeat agna.
E gregium, ſanctumq; uirum ſi cerno, bimembri
H oc monſtrum puero, & miranti iam ſub aratro
P iſcibus inuentis, & fœtæ comparo mulæ,
S ollicitus tanquam lapides effuderit imber,
E xamenq; apium longa conſederit uua

Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris, & lactis uortice torrens.
Intercepta decem quereris sestertia fraude
Sacrilega, quid si bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo? maiorem tertius illa
Summam, quá patulæ uix ceperat angulus arcæ?
Tam facile, & pronum est superos contẽnere testes,
Si mortalis idem nemo sciat. aspice quanta
Voce neget, quæ sit ficti constantia uultus.
Per Solis radios, tarpeiáq; fulmina iurat,
Et Martis frameam, & cyrrhæi spicula uatis,
Per calamos uenatricis, pharetrámq; puellæ,
Pérq; tuum pater ægæi Neptune tridentem,
Addit & herculeos arcus, hastámq; Mineruæ
Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
Si uero & pater est, comedam inquit, flebile nati
Sinciput elixi, pharióq; madentis aceto.
Sunt qui in Fortunæ iam casibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moueri
Natura uoluente uices & lucis, et anni,
Atque ideo intrepidi quæcunq; altaria tangunt.
Est alius metuens ne crimen pœna sequatur,
Hic putat esse Deos, & peierat, atq; ita secum,
Decernat quodcunq; uolet de corpore nostro
Isis, & irato feriat mea lumina sistro,
Dummodo uel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthisis, & uomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podágram
Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec
Archigene. quid enim uelocis gloria plantæ

Præstat, et esuriens pisææ ramus oliuæ?
Vt sit magna, tamen certe lenta ira deorum est.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me uenient? sed et exorabile numen
Fortasse experiar, solet his ignoscere. multi
Committunt eadem diuerso crimina fato.
Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diadema.
Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
Confirmant. tunc te sacra ad delubra uocantem
Præcedit, trahere immo ultro, ac uexare paratus.
Nam cum magna malæ superest audacia causæ,
Creditur à multis fiducia, mimum agit ille,
Vrbani qualem fugitiuus scurra Catulli.
Tu miser exclamas, ut Stentora uincere possis,
Vel potius quantum gradiuus Homericus, audis
Iuppiter hæc? nec labra moues, cum mittere uocem
Debueras uel marmoreus, uel aheneus? aut cur
In carbone tuo charta pia thura soluta
Ponimus, & sectum uituli iecur? albáq; porci
Omenta? ut uideo nullum discrimen habendum est
Effigies inter uestras, statuamq; Batilli.
Accipe quæ contra ualeat solatia ferre,
Et qui nec cynicos, nec stoica dogmata legit
À cynicis tunica distantia, non Epicurum
Suspicit exigui lætum plantaribus horti.
Curentur dubij medicis maioribus ægri,
Tu uenam uel discipulo committe Philippi,
Si nullum in terris tam detestabile factum
Ostendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
Te ueto, nec plana faciem contundere palma,

Quandoquidem accepto claudẽda est ianua damno,
Et maiore domus gemitu, maiore tumultu
Planguntur nummi, quàm funera. nemo dolorem
Fingit in occasu, uestem diducere summam
Contentus uexare oculos humore coacto,
Ploratur lachrymis amissa pecunia ueris.
Sed si cuncta uides simili fora plena querela,
Si decies lectis diuersa in parte tabellis
Vana superuacui dicunt chirographa ligni,
Arguit ipsorum quos littera, gemmaq́; princeps
Sardonychus, loculis quæ custoditur eburnis.
Te nunc delitias extra communia censes
Ponendum, quia tu gallinæ filius albæ,
Nos uiles pulli nati infelicibus ouis.
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos maiora ad crimina, confer
Conductum latronem, incendia sulfure cœpta,
Atq; dolo, primos cum ianua colligit ignes,
Confer & hos ueteris qui tollunt grandia templi
Pocula adorandæ rubiginis, & populorum
Dona, uel antiquo positas à rege coronas.
Hæc ibi si non sunt, minor extat sacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis, & faciem ipsam
Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat,
An dubitet solitus totum conflare tonantem?
Confer & artifices, mercatoremq́; ueneni,
Et deducendum corio bouis in mare, cum quo
Clauditur aduersis innoxia simia fatis.
Hæc quota pars scelerum, quæ custos gallicus urbis
Vsque à lucifero, donec lux occidat, audit.

H umani generis mores tibi nosse uolenti
S ufficit una domus. paucos consume dies, &
D icere te miserum, postquã illinc ueneris, aude.
Q uis tumidum guttur miratur in alpibus? aut quis
I n Meroë crasso maiorem infante mamillam?
C œrula quis stupuit Germani lumina? flauam
C œsariem? & madido torquentem cornua cirro?
N empe quod hæc illis natura est omnibus una.
A d subitas Thracum uolucres, nubem'q; sonoram
P ygmæus paruis currit bellator in armis,
M ox impar hosti, raptus'q; per aëra curuis
V nguibus à sæua fertur grue. si uideas hoc
G entibus in nostris risu quatiere, sed illic
Q uanquam eadem assidue spectentur prælia, ridet
N emo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
N ulla'ne periuri capitis, fraudis'q; nefandæ
P œna erit? abreptum crede hũc grauiore cathena
P rotinus, & nostro (quid plus uelit ira?) necari
A rbitrio. manet illa tamen iactura, nec unquam
D epositum tibi sospes erit, sed corpore trunco
I nuidiosa dabit minimus solatia sanguis.
A t uindicta bonum uita iucundius ipsa,
N empe hoc indocti, quorum præcordia nullis
I nterdum, aut leuibus uideas flagrantia causis,
Q uantulacunq; adeo est occasio, sufficit iræ.
C hrysippus non dicet idem, nec mite Thaletis
I ngenium, dulci'q; senex uicinus Hymetto,
Q ui partem acceptæ sæua inter uincla cicutæ
A ccusatori nollet dare. plurima felix
P aulatim uitia, atq; errores exuit omnes

P rima docens rectum sapientia, quippe minuti
S emper, & infirmi est animi, exiguiq; uoluptas
V ltio. continuo sic collige, quod uindicta
N emo magis gaudet, quā foemina, cur tamen hos tu
E uasisse putes, quos diri conscia facti
M ens habet attonitos? & surdo uerbere cædit
O ccultum quatiente animo tortore flagellum?
P œna autem uehemens, ac multo sæuior illis,
Q uas & Cæditius grauis inuenit, aut Rhadaman-
N octe, dieq; suum gestare in pectore testem. (thus,
S partano cuidam respondit Pythia uates,
H aud impunitum quondam fore, quod dubitaret
D epositum retinere, & fraudem iure tueri
I urando, quærebat enim quæ numinis esset
M ens, & an hoc illi facinus suaderet Apollo.
R eddidit ergo metu non moribus, & tamen omnem
V ocem adyti dignam templo, ueramq; probauit,
E xtinctus tota pariter cum prole, domoq;,
E t quā uis longa deductis gente propinquis.
H as patitur pœnas peccandi sola uoluntas.
N am scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
F acti crimen habet, cedò si conata peregit?
P erpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat
F aucibus ut morbo siccis, interq; molares
D ifficili crescente cibo, sed uina misellus
E xpuit, albani ueteris pretiosa senectus
D isplicet, ostendas melius, densissima ruga
C ogitur in frontem, uelut acri ducta falerno.
N octe breuem si forte indulsit cura soporem,
E t toto uersata toro iam membra quiescunt,

Continuo templum, & uiolati numinis aras,
Et quod præcipuis mentem sudoribus urget,
Te uidet in somnis, tua sacra, & maior imago
Humana turbat pauidum, cogit'q; fateri.
Hi sunt, qui trepidant, & ad omnia fulgura pallẽt,
Cum tonat, exanimes primo quoq; murmure cœli,
Non quasi fortuitu, nec uentorum rabie, sed
Iratus cadat in terras, & uindicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
Proxima tempestas, uelut hoc dilata sereno.
Præterea lateris uigili cum febre dolorem
Si cœpêre pati, missum ad sua corpora morbum
Infesto credunt à numine, saxa Deorum
Hæc; & tela putant, pecudem spondere sacello
Balantem, & laribus cristam promittere galli
Non audent. quid enim sperare nocentibus ægris
Concessum? uel quæ non dignior hostia uita?
Mobilis, & uaria est fermè natura malorum,
Cum scelus admittunt, superest constantia, quid fas,
Atq; nefas, tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari nescia, nam quis
Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
Eiectum semel attrita de fronte ruborem?
Quisnam hominum est, quẽ tu contentum uideris uno
Flagitio? dabit in laqueum uestigia noster
Perfidus, & nigri patietur carceris uncum,
Aut maris ægæi rupem, scopulos'q; frequentes,
Exulibus magnis, pœna gaudebis amara
Nominis inuisi, tandem'q; fatebere lætus
Nec surdum, nec Tiresiam quẽquam esse deorum.

SATYRA QVARTADECIMA.

P Lurima sunt Fuscine, & fama digna sinistra,
Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,
Quæ monstrāt ipsi pueris, tradūtq; parētes.
Si damnosa senem iuuat alea, ludit & hæres
Bullatus, paruoq; eadem mouet arma fritillo,
Nec de se melius cuiquam sperare propinquo
Concedit iuuenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem iure natantes
Mergere ficedulas didicit nebulone parente,
Et cana monstrante gula, cum septimus annus
Transierit puero non dum omni dente renato,
Barbatos licet admoueas mille inde magistros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, & à magna non degenerare culina.
Mitem animum, & mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atq; animos seruorum, et corpora nostra
Materia constare putat, paribusq; elementis?
An sæuire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu, & nullam sirena flagellis
Comparat ātiphates trepidi laris, ac Polyphemus?
Tum felix quoties aliquis tortore uocato
Vritur ardenti duo propter lintea ferro.
Quid suadet iuueni lætus stridore catthenæ,
Quem mire afficiunt inscripta ergastula, carcer
Rusticus? expectas ut non sit adultera Largæ
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu,
Vt non ter decies respiret? conscia matri

Virgo fuit. ceras nunc hac dictante pusillas
Implet, & ad mœchum dat eisdem ferre cinædis.
Sic natura iubet, uelocius, & citius nos
Corrumpunt uitiorum exempla domestica, magnis
Cum subeant animos authoribus, unus, & alter
Forsitan hæc spernant iuuenes, quibus arte benigna,
Et meliore luto finxit præcordia Titan.
Sed reliquos fugienda patrum uestigia ducunt,
Et monstrata diu ueteris trahit orbita culpæ.
Abstineas igitur damnis huiusce, etenim uel
Vna potens ratio est, nec crimina nostra sequantur
Ex nobis geniti, quoniam dociles imitandis
Turpibus, ac prauis omnes sumus, & Catilinam
Quocunq; in populo uideas, quocunq; sub axe,
Sed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus usquam.
Nil dictu fœdum, uisu'q; hæc limina tangat,
Intra quæ puer est, procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis parasiti.
Maxima debetur puero reuerentia, siquid
Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.
Nam siquid dignum censoris fecerit ira,
Quandoquidem similem tibi se non corpore tantum,
Nec uultu dederit, morum quoq; filius, & cum
Omnia deterius tua per uestigia peccet,
Corripies nimirum, & castigabis acerbo
Clamore, ac post hæc tabulas mutare parabis.
Vnde tibi frontem, libertatem'q; parentis,
Cum facias peiora senex? uacuum'q; cerebro
Iam pridem caput hoc uentosa cucurbita quærat?

H ospite uenturo cessabit nemo tuorum,
V erre pauimentum, nitidas ostende columnas,
A rida cum tota descendat aranea tela,
H ic lauet argentum, uasa aspera tergeat alter,
V ox domini fremit instantis, uirgamq; tenentis.
E rgo miser trepidas, ne stercore fœda canino
A tria displiceant oculis uenientis amici,
N e perfusa luto sit porticus, & tamen uno
S emodio scobis hæc emendat seruulus unus.
I llud non agitas, ut sanctam filius omni
A spiciat sine labe domum, uitioq; carentem?
G ratum est, quod patriæ ciuem, populoq; dedisti,
S i facis, ut patriæ sit idoneus, utilis agris,
V tilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
P lurimũ.n. intererit quibus artibus, & qbus hunc tu
M oribus instituas. serpente Ciconia pullos
N utrit, & inuenta per deuia rura lacerta,
I lli eadem sumptis quærunt animalia pennis.
V ultur iumento, et canibus, crucibusq; relictis
A d fœtus properat, partemq; cadaueris affert.
H ic est ergo cibus magni quoq; uulturis, & se
P ascentis propria cum iam facit arbore nidos.
S ed leporem, aut capream famulæ Iouis, et generosæ
I n saltu uenantur aues, tunc præda cubili
P onitur, inde autem, cum se matura leuabit
P rogenies, stimulante fame, festinat ad illam
Q uam primum rupto prædam gustauerit ouo.
A edificator erat Centronius, & modo curuo
L ittore Caietæ, summa nunc Tyburis arce,
N unc prænestinis in montibus alta parabat

Culmina uillarum, græcis, longeq; petitis
Marmoribus, uincens Fortunæ, atq; Herculis ædem,
Vt spado uincebat capitolia nostra Posides.
Dum sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parua tamen mensura relictæ
Partis erat, totam hanc turbauit filius amens,
Dum meliore nouas attollit marmore uillas.
Quidam sortiti metuentem sabbata patrem
Nil præter nubes, & cœli numen adorant,
Nec distare putant humana carne suillam,
Qua pater abstinuit, mox & præputia ponunt,
Romanas autem soliti contemnere leges,
Iudaicum ediscunt, & seruant, ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunq; uolumine Moses
Non monstrare uias, eadem nisi sacra colenti,
Quæsitum ad fontem solos deducere uerpos.
Sed pater in causa, cui septima quæq; fuit lux
Ignaua, & partem uitæ non attigit ullam.
Sponte tamen iuuenes imitantur cætera, solam
Inuiti quoq; auaritiam exercere iubentur.
Fallit enim uitium specie uirtutis, & umbra,
Cum sit triste habitu, uultuq;, & ueste seuerum.
Nec dubie tanquam frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela suarum
Certa magis, quàm si fortunas seruet easdem
Hesperidum serpens, aut ponticus. adde quod hũc, de
Quo loquor, egregium populus putat, atq; uerendum
Artificem, quippe his crescunt patrimonia fabris,
Sed crescunt quocunq; modo, maioráq; fiunt
Incude assidua, semperq; ardente camino.

E t pater ergo animi felicis credit auaros
Q ui mirantur opes, qui nulla exempla beati
P auperis esse putant, iuuenes hortantur, ut illam
I re uiam pergant, & eidem incumbere sectæ.
S unt quædam uitiorum elementa, his protinus illos
I mbuit, & cogit minimas ediscere sordes.
M ox acquirendi docet insatiabile uotum,
S eruorum uentres modio castigat iniquo
I pse quoq; esuriens, neq; enim omnia sustinet unquam
M ucida cœrulei panis consumere frusta,
H esternum solitus medio seruare minutal
S eptembri, necnon differre in tempora cœnæ
A lterius conchem æstiui cum parte lacerti
S ignatam, uel dimidio, putriq; siluro,
F ilaq; sectiui numerata includere porri,
I nuitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
S ed quò diuitias hæc per tormenta coactas?
C um furor haud dubius, cũ sit manifesta phrenesis,
V t locuplex moriaris egenti uiuere fato?
I nterea pleno cum turget sacculus ore,
C rescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit,
E t minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur
A ltera uilla tibi, cum rus non sufficit unum,
E t proferre libet fines, maiorq; uidetur,
E t melior uicina seges, mercaris & hanc, &
A rbusta, & densa montem qui canet oliua,
Q uorum si pretio dominus non uincitur ullo,
N octe boues macri, lassoq; famelica collo
A rmenta ad uirides huius mittuntur aristas,
N ec prius inde domum, quàm tota nonalia sæuos

I n uentres abeant, ut credas falcibus actum.
D icere uix possis, quàm multi talia plorent,
E t quot uenales iniuria fecerit agros.
S ed qui sermones? quæ fœdæ bucina famæ?
Quid nocet hoc? inquit, tunicam mihi malo Lupini,
Quàm si me toto laudet uicinia pago
E xigui ruris paucissima farra secantem.
S cilicet & morbis, & debilitate carebis,
E t luctum, & curam effugies, & tempora uitæ
L onga tibi posthæc fato meliore dabuntur,
S i tantum culti solus possederis agri,
Quantum sub Tatio populus Romanus arabat.
M ox etiam fractis ætate, ac punica passis
P rælia, uel Pyrrhũ immanem, gladiosq́; molossos;
T andem pro multis uix iugera bina dabantur
V ulneribus, merces ea sanguinis, atq; laboris
N ullis uisa unquam meritis minor, aut ingratæ
C urta fides patriæ, saturabat glebula talis
P atrem ipsum, turbamq́; casæ, qua fœta iacebat
V xor, & infantes ludebant quattuor, unus
V ernula, tres domini, sed magnis fratribus horum
A' scrobe, uel sulco redeuntibus altera cœna
A mplior, & grandes fumabant pultibus ollæ.
N unc modus hic agri nostro non sufficit horto.
I nde ferè scelerum causæ, nec plura uenena
M iscuit, aut ferro grassatur sæpius ullum
H umanæ mentis uitium, quàm sæua cupido
I ndomiti census. nam diues qui fieri uult,
E t cito uult fieri, sed quæ reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor est unq̃ properantis auari?

V iuite contenti casulis, & collibus istis
O' pueri Marsus dicebat, & Hernicus olim,
V estinusq; senex, panem quæramus aratro,
Qui satis est mensis, laudant hoc numina ruris,
Quorum ope, & auxilio gratæ post munus aristæ
C ontingunt homines ueteris fastidia quercus.
N il uetitum fecisse uolet, quem non pudet alto
P er glaciem perone tegi, qui summouet euros
P ellibus inuersis. peregrina, ignotáq; nobis
A d scelus, atq; nefas, quodcunq; est, purpura ducit.
H æc illi ueteres præcepta minoribus, at nunc
P ost finem autumni media de nocte supinum
C lamosus iuuenem pater excitat, accipe ceras,
S cribe puer, uigila, causas age, perlege rubras
M aiorum leges, aut uitem posce libello.
S ed caput intactum buxo, naresq; pilosas
A nnotet, & grandes miretur Lælius alas.
D irue Maurorum Attegias, castella Brigantum,
V t locuplêtem aquilam tibi sexagesimus annus
A fferat, aut longos castrorum ferre labores
S i piget, & trepido soluunt tibi cornua uentrem
C um lituis audita, pares, quod uendere possis
P luris dimidio, nec te fastidia mercis
V llius subeant ablegandæ Tyberim ultra,
N ec credas ponendum aliquid discriminis inter
V nguenta, & corium. lucri bonus est odor ex re
Qualibet, illa tuo sententia semper in ore
V ersetur dijs, atq; ipso Ioue digna poetæ.
V nde habeas quærit nemo, sed oportet habere.
H oc monstrant uetulæ pueris poscentibus assem,

H oc discunt omnes ante alpha, & beta puellæ.
T alibus instantem monitis quẽcunq; parentem
S ic possum affari, dico uanissime, quis te
F estinare iubet? meliorem præsto magistro
D iscipulum, securus abi, uincẽris ut Aiax
P ræteriit Thelamonem, ut Peléa uicit Achilles.
P arcendum est teneris, non dũ impleuere medullas
N atiuæ mala nequitiæ, cum pectore barbam
C œperit, & longi mucronem admittere cultri,
F alsus erit testis, uendet periuria summa
E xigua, Cereris tangens aramq;, pedemq;.
E latam iam crede nurum, si limina uestra
M ortifera cum dote subit, quibus illa premetur
P er somnum digitis? nam quæ terráq;, mariq;
A cquirenda putes, breuior uia conferet illi.
N ullus enim magni sceleris labor. hæc ego nunq̃
M andaui dices olim, nec talia suasi,
M entis causa malæ tamen est & origo penes te.
N am quisquis magni census præcepit amorem;
E t leuo monitu pueros producit auaros,
E t qui per fraudes patrimonia conduplicare
D at libertatem, & totas effudit habenas
C urriculo, quem si reuoces subsistere nescit,
E t te contempto rapitur, metisq; relictis.
N emo satis credit tantum delinquere, quantum
P ermittas, adeo indulgent sibi latius ipsi.
C um dicis iuueni stultum, qui donet amico,
Q ui paupertatem leuet, attollatq; propinqui,
E t spoliare doces, & circunscribere, & omni
C rimine diuitias acquirere, quarum amor in te est.

Quantus

Quantus erat patriæ Deciorũ in pectore, quantum
Dilexit Thebas, si Græcia uera, Menœceus,
In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur, et horrida bella capessunt
Continuo, tanquam et tubicen surrexerit unà.
Ergo ignem, cuius scintillas ipse dedisti,
Flagrantem late, & rapientem cuncta uidebis.
Nec tibi parcetur misero, trepidumq́; magistrum
In cauea magno fremitu Leo tollet alumnus.
Nota mathematicis genesis tua, sed graue tardas
Expectare colos, morieris stamine non dum
Abrupto, iam nunc obstas, & uota moraris,
Iam torquet iuuenem longa, & ceruina senectus.
Ocyus Archigenẽ quære, atq; eme, quod Mithridates
Composuit, si uis aliam decerpere ficum,
Atq; alias tractare rosas, medicamen habendum est,
Sorbêre ante cibum quod debeat aut pater, aut rex.
Monstro uoluptatem egregiam, cui nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
Si spectas quanto capitis discrimine constant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiscus, & ad uigilem ponendi castora nummi,
Ex quo Mars ultor galeam quoq; perdidit, & res
Non potuit seruare suas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas,
Tanto maiores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora? quiq́; solent rectum descendere funem?
Quàm tu, corycia semper qui puppe moraris,
Atq; habitas Coro semper tollendus, & Austro

Perditus a' siculis saccis mercator olentis?
Qui gaudes pingue antiquæ de littore Cretæ
Passum, & municipes Iouis aduexisse lagenas?
Hic tamen ancipiti figens uestigia planta
Victum illa mercede parat, brumamq;, famemq;
Illa reste cauet. tu propter mille talenta,
Et centum uillas temerarius. aspice portus,
Et plenum magnis trabibus mare. plus hoĩum ẽ iam
In pelago, ueniet classis quocunq; uocarit
Spes lucri, nec Carpathium, getulaq; tantum
Aequora transiliet, sed longe Calpe relicta,
Audiet herculeo stridentem gurgite solem.
Grande operæpretium est, ut tenso folle reuerti
Inde domum possis, tumidaq; superbus aluta
Oceani monstra, & iuuenes uidisse marinos.
Non unus mentes agitat furor, ille sororis
In manibus uultu Eumenidum terretur, & igni,
Hic boue percusso mugire Agamemnona credit,
Aut Ithacum, parcat tunicis licet, atq; lacertis,
Curatoris eget, qui nauem mercibus implet
Ad summum latus, & tabula distinguitur unda,
Cum sit causa mali tanti, & discriminis huius
Concisum argentum in titulos, faciesq; minutas.
Occurrunt nubes, & fulgura, soluite funem
Frumenti dominus clamat, piperisq; coëmptor,
Nil color hic cœli, nil fascia nigra minatur,
Aestiuum tonat infelix, ac forsitan ipsa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuq; premetur
Obrutus, & zonam læua morsuq; tenebit.
Sed cuius uotis modo non suffecerat aurum

Quod Tagus, & rutila uoluit Pactolus arena,
Frigida sufficient uelantes inguina panni,
Exiguusq; cibus, mersa rate naufragus assem
Dum rogat, & picta se tempestate tuetur.
Tantis parta malis, cura maiore, metuq;
Seruantur, misera est magni custodia census.
Dispositis praediues hamis uigilare cohortem
Seruorum noctu Licinus iubet, attonitus pro
Electro, signisq; suis, phrygiaq; columna,
Atq; ebore, & lata testudine. dolia nudi
Non ardent cynici, si fregeris, altera fiet
Cras domus, atq; eadem plumbo cõmissa manebit.
Sensit Alexander, testa cum uidit in illa
Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quàm qui totum sibi posceret orbem,
Passurus gestis aequanda pericula rebus.
Nullum numen abest, si sit prudentia, sed te
Nos facimus Fortuna deam. mensura tamen quae
Sufficiat census, siquis me consulat, edam.
In quantum sitis, atq; fames, & frigora poscunt,
Quantum Epicure tibi paruis suffecit in hortis,
Quantum socratici ceperunt ante penates,
Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
Acribus exemplis uideor te claudere, misce
Ergo aliquid nostris de moribus, effice summam
Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis,
Haec quoq; si rugam trahit, extenditq; labellum,
Sume duos equites, fac tertia quadringenta,
Si nondum impleui gremium, si panditur ultra
Nec Croesi fortuna unquam, nec persica regna

S ufficient animo, nec diuitiæ Narcissi,
I ndulsit Cæsar cui Claudius omnia, cuius
P aruit imperijs uxorem occidere iussus.

SATYRA QVINTADECIMA.

q Vis nescit Volusi Bithynice qualia demens
Aegyptus portēta colat? Crocodilō adorat
Pars hæc, illa pauet saturā serpētibus ibim
E ffigies sacri nitet aurea Cercopitheci,
D imidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ.
A tq; uetus Thebe centum iacet obruta portis.
I llic cœruleos, hic piscem fluminis, illic
O ppida tota canem uenerantur, nemo Dianam;
P orrum, & cæpe nefas uiolare, ac frangere morsu.
O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
N umina, lanatis animalibus abstinet omnis
M ensa. nefas illic fœtum iugulare capellæ,
C arnibus humanis uesci licet, attonito cum
T ale super cœnam facinus narraret Vlysses
A lcinoo, bilem, aut risum fortasse quibusdam
M oueat, ut mendax aretalogus. in mare nemo
H unc abiicit sæua dignum, ueraq; Charybdi,
F ingentem immanes Læstrygonas, & Cyclopas?
N am citius Scyllam, uel concurrentia saxa
C yanes, plenos & tempestatibus utres
C rediderim, aut tenui percussum uerbere Circes,
E t cum remigibus grunisse Elpenora porcis,
T am uacui capitis populum Phæaca putauit,
S ic aliquis merito nondum ebrius, & minimū qui
D e corcyræa temētum duxerat urna,
S olus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.

Nos miranda quidem, sed nuper consule Vinco
Gesta super calidæ referemus mœnia Copti,
Nos uulgi scelus, & cunctis grauiora cothurnis.
Nam scelus à Pyrrha, quanq̃ oĩa syrmata uoluas,
Nullus apud tragicos populus facit, accipe nostro
Dira quod exemplum feritas produxerit æuo.
Inter finitimos uetus, atq; antiqua simultas,
Immortale odium, & nunquam sanabile uulnus,
Ardet adhuc Combos, & Tentira, summus utrinq;
Inde furor uulgo, quod numina uicinorum
Odit uterq; locus, cum solos credat habendos
Esse deos, quos ipse colit, sed tempore festo
Alterius populi rapienda occasio cunctis
Visa inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
Lætum, hilaremq; diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentirent positis ad templa, & compita mensis,
Peruigiliq; toro, quem nocte, ac luce iacentem
Septimus interea sol inuenit, horrida sanè
Aegyptus, sed luxuria, quantum ipse notaui,
Barbara famoso non cedit ripa Canopo.
Adde quod & facilis uictoria de madidis, &
Blæsis, atq; mero titubantibus, inde uirorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunq;
Vnguenta, & flores, multaq; in fronte coronæ,
Hinc ieiunum odium. sed iurgia prima sonare
Incipiunt animis ardentibus. hæc tuba rixæ
Dehinc clamore pari concurritur, & uice teli
Sæuit nuda manus, paucæ sine uulnere malæ
Vix cuiquam, aut nulli toto certamine nasus
Integer, aspiceres iam cuncta per agmina uultus
Dimidios, alias facies, & hiantia ruptis

O ssa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
L udere se credunt ipsi tamen, & pueriles
E xercere acies, quod nulla cadauera calcent,
E t sanæ quod tot rixantis millia turbæ
S i uiuunt omnes, ergo acrior impetus, & iam
S axa inclinatis per humum quæsita lacertis
I ncipiunt torquere, domestica seditione
T ela, nec hunc lapidem, quali se Turnus, & Aiax,
E t quo Tydides percussit pondere coxam
A eneæ, sed quem ualeant emittere dextræ
I llis dissimiles, & nostro tempore natæ.
N am genus hoc uiuo iam decrescebat Homero.
T erra malos homines nunc educat, atq; pusillos.
E rgo deus quicunq; aspexit, ridet, & odit.
A' diuerticulo repetatur fabula, postquam
S ubsidijs aucti, pars altera promere ferrum
A udet, & infestis pugnam instaurare sagittis,
T erga fugæ celeri præstantibus omnibus instant,
Q ui uicina colunt umbrosæ Tentira palmæ.
L abitur hic quidam nimia formidine cursum
P ræcipitans, capiturq;, ast illum in plurima sectum
F rusta, ac particulas, ut multis mortuus unus
S ufficeret, totum corrosis ossibus edit
V ictrix turba, nec ardenti decoxit aheno,
A ut ueribus longum usqueadeo, tardumq; putauit
E xpectare focos, contenta cadauere crudo.
H inc gaudere libet, quod non uiolauerit ignem,
Q uem summa cœli raptum de parte Prometheus
D onauit terris, elemento gratulor, & te
E xultare reor, sed qui mordere cadauer
S ustinuit, nihil unquam hac carne libentius edit.

N am scelere in tanto ne quæras, & dubites, an
P rima uoluptatem gula senserit, ultimus autem
Q ui stetit absumpto iam toto corpore, ductis
P er terram digitis aliquid de sanguine gustat.
V ascones (fama est) alimentis talibus usi
P roduxere animas, sed res diuersa, sed illic
F ortunæ inuidia est, bellorumq́; ultima, casus
E xtremi, longæ dira obsidionis egestas.
H uius enim, quod nunc agitur, miserabile debet
E xemplum esse cibi, sicut modo dicta mihi gens
P ost omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid
C ogebat uacui uentris furor, hostibus ipsis
P allorem, ac maciem, et tenues miserantibus artus,
M embra aliena fame lacerabant, esse parati
E t sua. quisnã hominum ueniã dare, quis'ue deorũ
V iribus abnuerit dira, atq; immania passis,
E t quibus ipsorum poterant ignoscere manes,
Q uorum corporibus uescebantur? melius nos
Z enonis præcepta monent, nec enim omnia, quædã
P ro uita facienda putat, sed Cantaber unde
S toicus, antiqui præsertim ætate Metelli?
N unc totus graias, nostrasq́; habet orbis Athenas.
G allia causidicos docuit facunda Britanos,
D e conducendo loquitur iam rhetore Thule.
N obilis ille tamen populus, quem diximus, & par
V irtute, atq; fide, sed maior clade Saguntus
T ale quid excusat, mæotide sæuior ara
A egyptus, quippe illa nefandi taurica sacri
I nuentrix, homines (ut iam quæ carmina tradunt,
D igna fide credas) tantum immolat, ulterius nil
A ut grauius cultro timet hostia. quis modo casus

I mpulit hos? quæ tanta fames, infestáq; uallo
A rma coëgerunt, tam detestabile monstrum
A udere? an ne aliam terra memphitide siccã
I nuidiam facerent nolenti surgere Nilo?
Q ua nec terribiles Cymbri, nec Britones unquam,
S auromatæq; truces, aut immanes Agathyrsi
H ac sæuit rabie imbelle, & inutile uulgus
P aruula fictilibus solitum dare uela phaselis,
E t breuibus pictæ remis incumbere testæ.
N ec pœnam sceleri inuenies, nec digna parabis
S upplicia his populis, in quorum mente pares sunt,
E t similes ira, atq; fames, mollissima corda
H umano generi dare se natura fatetur,
Q uæ lachrymas dedit, hæc nostri ps optima sensus,
P lorare ergo iubet causam lugentis amici,
S qualorem'q; rei, pupillum ad iura uocantem
C ircunscriptorem, cuius manantia fletu
O ra puellares faciunt incerta capilli
N aturæ imperio geminus cum funus adultæ
V irginis occurrit, uel terra clauditur infans,
E t minor igne rogi. quis eni bonus, aut face dignus
A rcana, qualem Cereris uult esse sacerdos,
V lla aliena sibi credat mala? separat hæc nos
À grege mutorum, atq; ideo uenerabile soli
S ortiti ingenium, diuinorum'q; capaces,
A tq; exercendis, capiendis'q; artibus apti
S ensum à cœlesti demissum traximus arce,
C uius egent prona, & terram spectantia, mundi
P rincipio indulsit communis conditor illis
T antum animas, nobis animũ quoq;, mutuus ut nos
A ffectus petere auxilium, & præstare iuberet,

D isperſos trahere in populum, & migrare uetuſto
D e nemore, & proauis habitatas linquere ſyluas,
A edificare domos, laribus coniungere noſtris
T ectum aliud, tutos uicino limine ſomnos
V t collata daret fiducia, protegere armis
L apſum, aut ingenti nutantem uulnere ciuem,
C ommuni dare ſigna tuba, defendier iiſdem
T urribus, atq; una portarum claue teneri.
S ed iam ſerpentum maior concordia, parcit
C ognatis maculis ſimilis fera. quando Leoni
F ortior eripuit uitam Leo? quo nemore unquam
E xpirauit aper maioris dentibus apri?
I ndica tigris agit rabida cum tigride pacem
P erpetuam, ſæuis inter ſe conuenit urſis.
A ſt homini ferrum letale incude nefanda
P roduxiſſe parum eſt, cum raſtra, & ſarcula tantũ
A ſſueti coquere, & marris, ac uomere laſſi
N eſcierint primi gladios excudere fabri.
A ſpicimus populos, quorum non ſufficit iræ
O cidiſſe aliquem, ſed pectora, brachia, uultum.
C rediderint genus eſſe cibi, quid diceret ergo,
V el quò non fugeret, ſi nunc hæc monſtra uideret
P ythagoras? cunctis animalibus abſtinuit qui
T anquã homine, et uentri indulſit nõ omne legumen?

SATYRA SEXTADECIMA.

q Vis numerare queat felicis præmia Galle
Militiæ? nam ſi ſubeantur proſpera caſtra,
Me pauidum excipiet tironẽ porta ſecundo
S ydere. plus etenim fati ualet ora benigni,
Q uàm ſi nos Veneris commendet epiſtola Marti,

Et samia genitrix quae delectatur arena.
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
Audeat, immo et si pulsetur, dissimulet, nec
Audeat excussos praetori ostendere dentes,
Et nigram in facie tumidis liuoribus offam,
Atq; oculos medico nil promittente relictos.
Bardiacus iudex datur haec punire uolenti
Calceus, & grandes magna ad subsellia surae,
Legibus antiquis castrorum, & more Camilli
Seruato, miles nec uallum litiget extra,
Et procul à signis. iustissima centurionum
Cognitio est igitur de milite, nec mihi deerit
Vltio, si iustae defertur causa querelae.
Tota cohors tamen est inimica, omnesq; manipli
Consensu magno officiunt, curabitis, ut sit
Vindicta grauior, quàm iniuria? dignum erit ergo
Declamatoris mutinensis corde Vagelli,
Cum duo crura habeas offendere tot caligatos,
Millia clauorum. quis tam procul absit ab urbe?
Praeterea, quis tam Pylades, molem aggeris ultra
Vt ueniat? lachrymae siccentur protinus, & se
Excusaturos non sollicitemus amicos.
Da testem, iudex quem dixerit, audeat ille
Nescio quis, pugnos uidit qui dicere uidi,
Et credam dignum barba, dignumq; capillis
Maiorum, citius falsum producere testem
Contra paganum possis, quàm uera loquentem,
Contra Fortunam armati, contraq; pudorem.
Praemia nunc alia, atq; alia emolumenta notemus
Sacramentorum, conuallem ruris auiti

I mprobus, aut campum mihi si uicinus ademit,
A ut sacrum effodit medio de limite saxum,
Q uod mea cum uetulo coluit puls annua libo,
D ebitor aut sumptos pergit non reddere nummos,
V ana superuacui dicens chirographa ligni,
E xpectandus erit, qui lites inchoet, annus.
T otius populi, sed tunc quoq; mille ferenda
T aedia, mille morae, toties subsellia tantum
S ternuntur, iam facundo ponente lacernas
C editio, & Fusco iam micturiente, parati
D igredimur, lentaq; fori pugnamus arena.
A st illis, quos arma tegunt, & Balteus ambit,
Q uod placitum est, illis praestatur tempus agendi,
N ec res atteritur longo sufflamine litis.
S olis praeterea testandi militibus ius
V iuo patre datur, nam quae sunt parta labore
M ilitiae, placuit non esse in corpore census,
O mne tenet cuius regimen pater. ergo Coranum
S ignorum comitem, castrorumq; aera merentem
Q uamuis iã tremulus captat pater, hũc labor aequus
P rouehit, & pulchro reddit sua dona labori.
I psius certe ducis hoc referre uidetur,
V t qui fortis erit, sit felicissimus idem,
V t laeti phaleris omnes, & torquibus omnes.

VENETIIS IN AEDIBVS ALDI,
ET ANDREAE SOCERI.

AVLI FLACCI PERSII IN SATYRAS PROLOGVS.

n

EC FONTE labra prolui caballino,
Nec in bicipiti somniasse Parnasso
Memini, ut repente sic poeta prodirem.
Heliconidas, pallidamq́; pyrenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Ederæ sequaces. ipse semipaganus
Ad sacra uatum carmen affero nostrum.
Quis expediuit Psitaco suum χαῖρε,
Picasq́; docuit nostra uerba conari?
Magister artis, ingeniq́; largitor
Venter, negatas artifex sequi uoces,
Quod si dolosi spes refulserit nummi,
Coruos poetas, & poetridas picas
Cantare credas pegaseium melos.

SATYRA PRIMA.

ó

Curas hominū, ó quātū est in rebus inane.
Quis leget hæc? min tu istud ais? nemo her
cule, nemo.
Vel duo, uel, nemo. turpe, & miserabile, quare?
Næ mihi Pulydamas, & troiades Labeonem
Prætulerint. nugæ, non siquid turbida Roma
Eleuet, accedas, examénue improbum in illa
Castiges trutina, nec te quæsiueris extra.
Nam Romæ quis non? ah si fas dicere. sed fas.
Tunc, cum ad caniciem, & nostrū istud uiuere triste
Aspexi, & nucibus facimus quæcunq; relictis,

Cum sapimus patruos, tunc tunc ignoscite, nolo.
Quid faciam? sed sum petulãti splene cachinno.
Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber
Grãde aliquid, qđ pulmo animæ prælargus anhelet.
Scilicet hæc populo pexus'q;, togaq; recenti,
Et natalitia tandem cum sardonyce albus,
Sede legens celsa liquido cum plasmate guttur
Mobile colluerit patranti fractus ocello,
Hic neq; more probo uideas, neq; uoce serena
Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
Intrant, & tremulo scalpuntur ubi intima uersu.
Tun' uetulæ auriculis alienis colligis escas?
Auriculis, quibus & dicas cute perditus ohe
Quid didicisse, nisi hoc fermentum, & quæ semel intus
Innata est rupto iecore exierit caprificus?
En pallor, seniumq́;, o' mores, usque adeo'ne
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
At pulchrum est digito monstrari, & dicier hic est.
Ten' cirratorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendas? ecce inter pocula quærunt
Romulidæ Saturi, quid dia poemata narrent.
Hic aliquis, cui circùm humeros hyacinthina læna est
Rancidulum quiddam balba de nare locutus
Phyllidas, hypsipylas, uatum & plorabile siquid
Eliquat, & tenero supplantat uerba palato,
Assensere uiri. nunc non cinis ille poetæ
Felix? nunc leuior cippus non imprimit ossa?
Laudant conuiuæ. nunc non è manibus illis,
Nunc non è tumulo, fortunataq; fauilla,
Nascentur uiolæ? rides ait & nimis uncis

N aribus indulges. an erit, qui uelle recuset
O s populi meruisse, & cedro digna locutus
L inquere? nec scombros metuētia carmina, nec thus?
Q uisquis es o', modo quem ex aduerso dicere feci,
N on ego, cum scribo, si forte quid aptius exit,
Q uando hæc rara auis est, si quid tamen aptius exit,
L audari metuam. neq; enim mihi cornea fibra est,
S ed recti finemq;, extremumq; esse recuso
E uge tuum, & belle. nam belle hoc excute totum.
Q uid non intus habet? non hic est ilias Acci
E bria ueratro, non si qua elegidia crudi
D ictarunt proceres, nō quidquid deniq; lectis
S cribitur in citreis. calidum scis ponere sumen,
S cis comitem horridulum trita donare lacerna.
E t uerum inquis amo, uerum mihi dicite de me.
Q ui pote? uis dicam? nugaris, cum tibi calue
P inguis aqualiculus propenso sexquipede extet.
O' Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit,
N ec manus auriculas imitata est mobilis albas,
N ec linguæ quantum sitiat canis appula, tantum.
V os ó patricius sanguis, quos uiuere fas est
O cipiti cæco, posticæ occurrite sannæ.
Q uis populi sermo est? quis enim nisi carmina molli
N unc demum numero fluere, ut per leue seueros
E ffundat iunctura ungues? scit tendere uersum
N on secus, ac si oculo rubricam dirigat uno.
S iue opus in mores, in luxum, & prandia regum,
D icere res grandes nostro dat musa poetæ.
E cce modo heroas sensus afferre uidemus
N ugari solitos græce, nec ponere lucum

Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes
Et focus, & porci, & fumosa parilia foeno,
Vnde Remus, sulcoq; terens dentalia Quinti,
Cum trepida ante boues dictatorem induit uxor,
Et tua aratra domum lictor tulit. euge poeta.
Est nunc brisei quem uenosus liber Accij,
Sunt quos Pacuuiusq;, & uerucosa moretur
Antiopa erumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cum uideas, quaeris ne, unde haec sartago loquendi
Venerit in linguas? unde istud dedecus, in quo
Trossulus exultat tibi per subsellia leuis?
Nil'ne pudet capiti non posse pericula cano
Pellere? quin tepidum hoc optes audire decenter.
Fur es ait Pedio, Pedius quid? crimina rasis
Librat in antithetis, doctas posuisse figuras
Laudatur. bellum hoc, hoc bellũ? an Romule ceues?
Men'moueat quippe? & cantet si naufragus, assem
Protulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes? uerum, nec nocte paratum
Plorabit, qui me uolet incuruasse querela.
Sed numeris decor est, & iunctura abdita crudis.
Claudere sic uersum didicit, berecynthius Atys,
Et qui caeruleum dirimebat Neréa delphin.
Sic costam longo subduximus Appenino.
Arma uirum, nõ'ne hoc spumosum, et cortice pingui,
Vt ramale uetus uegrandi subere coctum?
Quidnam igitur tenerum, et laxa ceruice legendum?
Torua mimalloneis implerunt cornua bombis,
Et raptum uitulo caput ablatura superbo

B assaris, & lyncem Mænas flexura corymbis
E uion ingeminat, reparabilis adsonat echo.
H æc fierent si testiculi uena ulla paterni
V iueret in nobis? summa delumbe saliua
H oc natat in labris, et in udo est Mænas, & Atys,
N ec pluteum cædit, nec demorsos sapit ungues.
S ed quid opus teneras mordaci radere uero
A uriculas? uide sis ne maiorum tibi forte
L imina frigescant. sonat hic de nare canina
L ittera. per me equidem sint omnia protinus alba,
N il moror. euge omnes omnes bene miræ eritis res.
H oc iuuat, hic inquis, ueto quisquam faxit oletum.
P inge duos angues, pueri sacer est locus, extra
M eiite, discedo. secuit Lucilius urbem,
T e Lupe, te Muti, et genuinum fregit in illis.
O mne uafer uitium ridenti Flaccus amico
T angit, & admissus circum præcordia, ludit,
C allidus excusso populum suspendere naso.
M e mutire nefas, nec clàm, nec cum scrobe nusquã?
H ic tamen infodiam, uidi, uidi ipse libelle,
A uriculas asini quis non habet? hoc ego opertum,
H oc ridere meum tam nil nulla tibi uendo
I liade, audaci quicunq; afflate Cratino,
I ratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
A spice & hæc, si forte aliquid decoctius audis.
I nde uaporata lector mihi ferueat aure,
N on hic, qui in crepidas graiorum ludere gestit
S ordidus, & lusco qui possit dicere lusce
S ese aliquem credens, italo quod honore supinus
F regerit heminas Arreti ædilis iniquas,

Nec qui abaco numeros, & secto in puluere metas
Scit risisse uafer, multum gaudere paratus
Si cynico barbam petulans Nonaria uellat,
His mane edictum, post prandia Callirhoen do.

SATYRA SECVNDA.

Hunc Macrine diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos.
Funde merum Genio, non tu prece poscis emaci,
Quæ nisi seductis nequeas committere diuis.
At bona pars Procerum tacita libabit acerra.
Haud cuiuis promptũ est murmur'q;, hũiles'q; susurros
Tollere de templis, & aperto uiuere uoto.
Mens bona, fama, fides, hæc clare, et ut audiat hospes,
Illa sibi introrsum, & sub lingua inmurmurat, o si,
Ebullat patrui præclarum funus, & o si
Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro
Hercule, pupillum'ue utinam, quẽ proximus hæres
Impello, expungam, nam & est scabiosus, & acrĩ
Bile tumet. Nerio iam tertia conditur uxor.
Hæc sancte ut poscas, tyberino in flumine mergis
Mane caput bis, ter'q;, & noctem flumine purgas.
Heus age responde, minimum est, quod scire laboro,
De Ioue quid sentis? est'ne ut præponere cures
Hunc cuiquam? cui nam? uis Staio? an scilicet hæres
Quis potior iudex, pueris'ue quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Iouis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio, prò Iuppiter o' bone clamet
Iuppiter, at sese non clamet Iuppiter ipse?
Ignouisse putas, quia, cum tonat, ocyus ilex

S ulfure discutitur sacro, quã tu'q;, domusq;?
A n quia non fibris ouium, Ergenna'q; iubente
T riste iaces lucis, euitandum'q; bidental,
I circo stolidam præbet tibi uellere barbam
I uppiter? aut quidnam est, qua tu mercede deorum
E meris auriculas pulmone, & lactibus unctis?
E cce auia, aut metuens diuûm matertera cunis
E xemit puerum, frontem'q;, atq; uda labella
I nfami digito, & lustralibus ante saliuis
E xpiat urentes oculos inhibere perita.
T unc manibus quatit, et spem macrã supplice uoto
N unc Liani in campos, nunc Crassi mittit in ædes,
H unc optent generum rex, et regina, puellæ
H unc rapiant, quicquid calcauerit hic, rosa fiat.
A st ego nutrici non mando uota, negato
I uppiter hæc illi, quãuis te albata rogarit.
P oscis opem neruis, corpus'q; fidele senectæ,
E sto age, sed grandes patinæ, tucceta'q; crassa
A dnuere his superos uetuere, Iouemq; morantur.
R em struere exoptas cæso boue, Mercurium'q;
A rcessis fibra, da fortunare penates,
D a pecus, & gregibus fœtum. Quo pessime pacto,
T ot tibi cum in flamma iunicum omenta liquescãt?
A ttamen hic extis, & opimo uincere ferto
I ntendit, iam crescit ager, iam crescit ouile,
I am dabitur, iam iam, donec deceptus, & expes
N equaquam fundo suspiret nummus in imo.
S i tibi craterâs argenti, incusa'q; pingui
A uro dona feram, sudes, et pectore leuo
E xcutiat guttas, lætari prætrepidum cor.

H inc illud subijt, auro sacras quod ouato
P erducas facies. nam fratres inter ahenos,
S omnia pituita, qui purgatissima mittunt,
P raecipui sunto, sitq; illis aurea barba,
A urum uasa Numae, saturniaq; impulit aera,
V estalesq; urnas, & thuscum fictile mutat.
O curuae in terris animae, & coelestium inanes,
Q uid iuuat hoc templis nostros immittere mores?
E t bona dis ex hac scelerata ducere pulpa?
H aec sibi corrupto casiam dissoluit oliuo,
H aec calabrum coxit uitiato murice uellus,
H aec baccam conchae rasisse, & stringere uenas
F eruentis massae crudo de puluere iussit.
P eccat & haec, peccat, uitio tamen utitur, at uos
D icite pontifices in sacro quid facit aurum?
N empe hoc, quod Veneri donatae à uirgine puppae.
Q uin damus id superis, de magna quod dare lance
N on possit magni Messalae lippa propago,
C ompositum ius, fasq; animi, sanctosq; recessus
M entis, & incoctum generoso pectus honesto,
H oc cedo, ut admoueam templis, & farre litabo.

SATYRA TERTIA.

n Empe hoc assidue. iã clarũ mane fenestras
Intrat, & angustas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum q᷑ despumare falernũ
S ufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
E n quid agis? siccas insana canicula messes
I andudum coquit, & patula pecus oẽ sub ulmo est,
V nus ait comitum, uerum' ne? ita' ne? ocyus adsit

Huc aliquis. nemon'? turgescit uitrea bilis,
Findor ut Arcadiæ pecuaria rudere dicas.
Iam liber, & bicolor positis membrana capillis,
Inq; manus chartæ, nodosáq; uenit arundo.
Tum querimur crassus calamo quod pēdeat humor,
Nigra quod infusa uanescat sepia lympha,
Dilutas querimur geminet, quod fistula guttas.
O' miser, inq; dies ultra miser, hucine rerum
Venimus? at cur non potius, teneróq; columbo,
Et similis regum pueris pappare minutum
Poscis? & iratus mammæ lallare recusas?
An tali studeam calamo? cui uerba? quid istas
Succinis ambages? tibi luditur, effluis amens.
Contemnêre, sonat uitium percussa maligne
Respondet uiridi non cocta fidelia limo.
Vdū, et molle lutū es, nūc nunc properādus, et acri
Fingendus sine fine rota, sed rure paterno
Est tibi far modicum, purum, & sine labe salinum,
Quid metuas? cultrixq; foci secura patella.
Hoc satis? an deceat pulmonem rumpere uentis,
Stemmate quod thusco ramum millesime ducis,
Censorem'ue tuum, uel quod trabeate salutas?
Ad populum phaleras, ego te intus, et incute noui.
Non pudet ad morem discincti uiuere Naccæ?
Sed stupet hic uitio, & fibris increuit opimum
Pingue, caret culpa, nescit quid perdat, & alto
Demersus summa rursum non bullit in unda.
Magne pater diuûm sæuos punire tyrannos
Haud alia ratione uelis, cum dira libido
Mouerit ingenium, feruenti tincta ueneno,

V irtutem uideant, intabescantq; relicta.
A n'ne magis siculi gemuerunt æra iuuenci,
E t magis auratis pendens laquearibus ensis,
P urpureus subter ceruices terruit, imus
I mus præcipites quã si sibi dicat, & intus
P alleat infelix, quod proxima nesciat uxor?
S æpe oculos, memini, tangebam paruus oliuo,
G randia si nollem morituri uerba Catonis
D iscere, & insano multum laudanda magistro,
Q uæ pater adductis sudans audiret amicis.
I ure etenim id summum, quid dexter senio ferret,
S cire erat in uoto, damnosa canicula quantum
R aderet, angustæ collo non fallier orcæ,
N eu quis callidior buxum torquere flagello.
H aud tibi inexpertum est curuos deprẽdere mores,
Q uæq; docet sapiens braccatis illita Medis
P orticus insomnis, quibus indetonsa iuuentus
I nuigilat siliquis, & grandi pasta polenta.
E t tibi quæ samios diduxit littera ramos,
S urgentem dextro monstrauit limite callem.
S tertis adhuc? laxumq; caput compage soluta
O scitat hesternum dissutis undiq; malis?
E st aliquid quo tendis, & in quo dirigis arcum?
A n passim sequeris coruos, testaq;, lutoq;,
S ecurus quo pes ferat, atq; ex tempore uiuis?
H elleborum frustra, cum iam cutis ægra tumebit,
P oscentes uideas, uenienti occurrite morbo.
E t quid opus Cratero magnos promittere montes?
D isciteq; o' miseri, & causas cognoscite rerum,
Q uid sumus, aut quidnam uicturi gignimur, ordo

Quis datus, aut metæ quã mollis flexus, & unde,
Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
Vtile nummus habet, patriæ, caris'q; propinquis
Quantum elargiri deceat, quem te Deus esse
Iussit, & humana qua parte locatus es in re.
Disce, neque inuideas quod multa fidelia putet
In locuplete penu defensis pinguibus umbris
Et piper, & pernæ Marsi monimenta clientis,
Mena'q; quod prima non dum defecerat orca.
Hic aliquis de gente hircosa centurionum
Dicat, quod satis est, sapio mihi, non ego curo
Esse quod Archesilas, erumnosi'q; Solones
Obstipo capite, & figentes lumine terram
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodunt,
Atq; exporrecto trutinantur uerba labello
Aegroti ueteris meditantem somnia, gigni
De nihilo nihil, in nihilum nil posse reuerti.
Hoc est, quod palles, cur quis non prandeat, hoc est.
His populus ridet, multum'q; torosa iuuentus
Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.
Inspice nescio quid trepidat mihi pectus, & ægris
Faucibus exuberat grauis alitus, inspice sodes
Qui dicit medico iussus requiescere, postquam
Tertia compositas uidit nox currere uenas,
De maiore domo modice sitiente lagœna
Lenia loturo sibi surrentina rogauit.
Heus bone, tu palles, nihil est, uideas tamen istud
Quidquid id est, surgit tacite tibi lutea pellis.
At tu deterius palles, ne sis mihi tutor
Iampridem hunc sepeli, tu restas, perge, tacebo.

T urgidus hic epulis, atq; albo uentre lauatur
G utture sulfureas lente exhalante mephites.
S ed tremor inter uina subit, calidumq; trientem
E xcutit è manibus, dentes crepuere retecti.
V ncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
H inc tuba, candelæ, tandemq; beatulus alto
C ompositus lecto, crassisq; litatus amomis
I n portam rigidos calces extendit, at illum
H esterni capite induto subiere quirites.
T ange miser uenas, & pone in pectore dextram,
N il calet hic. summosq; pedes attinge, manusq;,
N on frigent, uisa est si forte pecunia, siue
C andida uicini subrisit molle puella,
C or tibi rite salit, positum est algente catino
D urum olus, & populi cribro decussa farina.
T entemus fauces, tenero latet ulcus in ore,
P utre quod haud deceat plebeia radere beta.
A lges cum excussit membris timor albus aristas.
N unc face supposita feruescit sanguis, & ira,
S cintillant oculi, dicisq;, facisq; quod ipse
N on sani esse hominis, non sanus iuret Orestes.

SATYRA QVARTA.

Rem populi tractas, barbatū hoc crede magi-
r. Dicere, sorbitio tollit quē dira cicutæ, (strū
Quo fretus? dic hoc magni pupille pericli.
S cilicet ingenium, & rerum prudentia uelox
A nte pilos uenit, dicenda, tacendaq; calles.
E rgo ubi commota feruet plebecula bile,
F ert animus calidæ fecisse silentia turbæ

M aiestate manus, quid deinde loquêre? quirites
H oc puto non iustum est, illud male, rectius istud.
S cis etenim iustum gemina suspendere lance
A ncipitis libræ, rectum discernis, ubi inter
C urua subit, uel cum fallit pede regula uaro,
E t potis es nigrum uitio præfigere theta.
Q uin tu igitur summa nequicquam pelle decorus
A nte diem blando caudam iactare popello
D esinis? anticyras melior sorbere meracas.
Q uæ tibi summa boni est? uncta uixisse patella
S emper, & assiduo curata cuticula sole.
E xpecta haud aliud respondeat hæc anus. i nunc
D inomaches ego sum, suffla, sum candidus, esto
D um ne deterius sapiat pannutia Baucis,
C um bene discincto cantauerit ocyma uernæ.
V t nemo in sese tentat descendere, nemo,
S ed præcedēti spectatur mantica tergo.
Q uæsieris. nostrī Vettidi prædia, cuius
D iues arat curibus, quantum non miluus oberret?
H unc ais? hunc, dijs iratis, genioq; sinistro
Q ui quandoq; iugum pertusa ad compita figit,
S eriolæ ueteris metuens deradere limum
I ngemit, hoc bene sit tunicatum cum sale mordens
C epe, & farratam pueris plaudentibus ollam,
P annosam fecem morientis sorbet aceti.
A tsi unctus cesses, & figas in cute solem,
E st propè te ignotus cubito qui tangat, & acre
D espuat in mores, penemq;, arcanaq; lumbi
R uncantem, populo marcentes pandere uuluas.
T u cum maxillis balanatum gausape pectas

Inguinibus, quare detonsus gurgulio extat?
Quinq; palæstritæ licet hæc plantaria uellant,
Elixasq; nates labefactent forcipe adunca,
Non tamen ista filix ullo mansuescit aratro.
Cedimus, inq; uicem præbemus crura sagittis.
Viuitur hoc pacto, sic nouimus, ilia subter
Cæcum uulnus habes, sed lato balteus auro
Protegit, ut mauis, da uerba, & decipe neruos
Si potes, egregium cum me uicinia dicat,
Non credam? uiso si palles improbe nummo,
Si facis in penem quidquid tibi uenit amarum,
Si puteal multa cautus uibice flagellas,
Nequicquam populo bibulas donaueris aures,
Respice quod non es, tollat sua munera cerdo,
Tecum habita, noris quã sit tibi curta supellex.

SATYRA QVINTA.

Atibus hic mos est centũ sibi poscere uoces,
Cẽtũ ora, et linguas optare ĩ carmina cẽtũ,
Fabula seu mœsto ponatur hiãda tragœdo,
Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorsum hæc? aut quantas robusti carminis offas
Ingeris, ut par sit centeno gutture niti?
Grande locuturi nebulas Helicone legunto,
Si quibus aut Prognes, aut si quibus olla Thyestæ
Feruebit, sæpe insulso cœnanda Glyconi.
Tu neq; anhelanti, coquitur dum massa camino
Folle premis uentos. nec clauso murmure raucus,
Nescio quid tecum graue cornicaris inepte,
Nec scloppo tumidas ĩtendis rumpere buccas,

Verba togæ sequeris, iunctura callidus acri
Ore teris modico, pallentes radere mores
Doctus, & ingenio culpam defigere ludo.
Hinc trahe quæ dicas, mensamq; relinque Mycenis
Cum capite, & pedibus, plebeiaq; prandia noris.
Non equidem hoc studeo, pullatis ut mihi nugis
Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur. tibi nunc hortante camœna
Excutienda damus præcordia, quantaq; nostræ
Pars tua sit Cornute animæ, tibi dulcis amice
Ostendisse iuuat, pulsa dinoscere cautus
Quid solidum crepet, & pictæ tectoria linguæ.
Hic ego centenas ausim deposcere uoces,
Vt quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
Voce traham pura, totumq; hoc uerba resignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
Cum primum pauido custos mihi purpura cessit,
Bullaq; succinctis laribus donata pependit,
Cum blandi comites, totaq; impune suburra
Permisit sparsisse oculos iam candidus umbo,
Cumq; iter ambiguum est, & uitæ nescius error
Deducit trepidas ramosa in compita mentes,
Me tibi supposui, teneros tu suscipis annos
Socratico Cornute sinu, tunc fallere solers
Apposita intortos ostendit regula mores,
Et premitur ratione animus, uinciq; laborat,
Artificemq; tuo ducit sub pollice uultum.
Tecum etenim longos memini consumere soles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes,
Vnum opus, & requiem pariter disponimus ambo,

A tq; uerecunda laxamus seria mensa.
N on equidem hoc dubites amborum fœdere certo
C onsentire dies, & ab uno sydere duci,
N ostra uel æquali suspendit tempora libra
P arca tenax ueri, seu nata fidelibus hora
D iuidit in geminos concordia fata duorum,
S aturnum'q; grauem nostro Ioue frangimus unà,
N escio quid certe est, quod me tibi temperat astrum.
M ille hominum species, & rerum discolor usus.
V elle suum cuique est, nec uoto uiuitur uno.
M ercibus hic italis mutat sub sole recenti
R ugosum piper, & pallentis grana cumini,
H ic satur irriguo mauult turgescere somno.
H ic campo indulget, hunc alea decoquit, ille
I n Venerem putris; sed cum lapidosa chiragra
F regerit articulos ueteris ramalia fagi,
T um crassos transisse dies, lucem'q; palustrem,
E t sibi iam seri uitam ingemuere relictam.
A t te nocturnis iuuat impallescere chartis,
C ultor enim iuuenum purgatas inseris aures
F ruge cleantea. petite hinc iuuenes'q;, senesq;
F inem animo certum, miseris'q; uiatica canis,
C ras hoc fiet, idem cras fiet, quid? quasi magnum
N empe diem donas, sed cum lux altera uenit,
I am cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras
E gerit hos annos, & semper paulum erit ultra.
N am quãuis propè te, quãuis temone sub uno
V ertentem sese frustra sectabare canthum,
C um rota posterior curras, & in axe secundo.
L ibertate opus est, non hac ut quisq; Velina

Publius

P ublius emeruit, scabiosum tesserula far
P ossidet, heu steriles ueri, quibus una quiritem
V ertigo facit. hic dama est non tressis agaso?
V appa, & lippus, & in tenui farragine mendax,
V erterit hunc dominus, momento turbinis exit
M arcus dama? papae Marco spondente recusas
C redere tu nummos? Marco sub iudice palles?
M arcus dixit, ita est, assigna Marce tabellas.
H aec mera libertas? hanc nobis pilea donant.
A n quisquam est alius liber, nisi ducere uitam
C ui licet, ut uoluit? licet, ut uolo, uiuere, non sum
L iberior Bruto? Mendose colligis inquit
S toicus hic aurem mordaci lotus aceto.
H aec reliqua accipio, licet, ut uolo, uiuere, tolle.
V indicta postquam meus à praetore recessi,
C ur mihi non liceat, iussit quodcunq; uoluntas
E xcepto siquid Masuri rubrica uetauit?
D isce, sed ira cadat naso, rugosáq; sanna,
C um ueteres auias tibi de pulmone reuello.
N on praetoris erat stultis dare tenuia rerum
O fficia, atque usum rapidae permittere uitae.
S ambucam citius caloni aptaueris alto.
S tat contra ratio. & secretam gannit in aurem,
N e liceat facere id, quod quis uitiauit agendo.
P ublica lex hominum, naturáq; continet hoc fas,
V t teneat uetitos inscitia debilis actus.
D iluis helleborum certo compescere puncto,
N escius examen, uetat hoc natura medendi.
N auim si poscat sibi peronatus arator
L uciferi rudis, exclamet Melicerta perisse

F rontem de rebus. tibi recto uiuere talo
A rs dedit, & ueri speciem dignoscere calles,
N equa sub ærato mendosum tinniat auro,
Quæq; sequenda forent, & quæ uitanda uicissim,
I lla prius creta, mox hæc carbone notasti.
E s modicus uoti, presso lare, dulcis amicis
I am nunc astringas, iam nunc granaria laxes,
I nq; luto fixum possis transcendere nummum,
N ec gluto sorbere saliuam mercurialem,
H æc mea sunt, teneo, cum uere dixeris, esto
L iberq;, ac sapiens prætoribus, ac Ioue dextro.
S in tu, cum fueris nostræ paulo ante farinæ,
P elliculam ueterem retines, & fronte politus
A stutam uapido seruas sub pectore uulpem,
Quæ dederam supra repeto, funemq; reduco.
N il tibi concessit ratio, digitum exere, peccas,
E t quid tam paruum est? sed nullo thure litabis,
H æreat in stultis breuis ut semuncia recti.
H æc miscere nefas, nec cum sis cætera fossor
T res tantum ad numeros satyri moueare Bathylli.
L iber ego. unde datum hoc sumis tot subdite rebus?
A n dominum ignoras, nisi quem uindicta relaxat?
I puer, & strigiles Crispini ad balnea defer,
S i increpui, cessas nugator, seruitium acre
T e nihil impellit? nec quicquam extrinsecus intrat
Quod neruos agitet? sed si intus, & in iecore ægro
N ascuntur domini, qui tu impunitior exis,
A tq; hic, quē ad strigiles scutica, & metus egit herilis?
M ane piger stertis, surge inquit auaritia, eia
S urge. negas. instat. surge inquit. non queo. surge.

E t quid agam? rogitas? en, saperdam aduehe ponto,
C astoreum, stuppas, hebenum, thus, lubrica coa.
T olle recens primus piper è sitiente Camelo.
V erte aliquid, iura, sed Iuppiter audiet eheu.
V are regustatum digito terebrare salinum
C ontentus perages, si uiuere cum Ioue tendis.
I am pueris pellem succinctus, & œnophorũ aptas
O cyus ad nauem, nihil obstat, quin trabe uasta
A egæum rapias, nisi solers luxuria ante
S eductum moueat, quò deinde insane ruis? quò?
Quid tibi uis? calido sub pectore mascula bilis
I ntumuit, quam non extinxerit urna cicutæ.
T un' mare transilias? tibi torta cannabe fulto
C œna sit in transtro? ueientanumq; rubellum
E xhalet uapida læsum pice sessilis obba?
Quid petis, ut nummi, quos hic quincunce modesto
N utrieras, peragant auidos sudare deunces?
I ndulge genio, carpamus dulcia, nostrum est
Quod uiuis, cinis, & manes, & fabula, fies.
V iue memor leti, fugit hora, hoc, quod loquor, inde ẽ.
E n quid agis? duplici in diuersum scinderis hamo.
H uncine, an hunc sequeris? subeas alternus oportet,
A ncipiti obsequio dominos alternus oberres,
N ec tu cum obstiteris semel, instantiq; negaris
P arêre imperio rumpi iam uincula dicas.
N am luctata canis nodum arripit, ast tamen illi
C um fugit, à collo trahitur pars longa cathenæ.
D aue cito hoc credas iubeo, finire dolores
P ræteritos meditor, crudum Chærestratus unguem
A brodens ait hæc, an siccis dedecus hostem

C ognatis, an rem patriam rumore sinistro
L imen ad obscœnum frãgam, dum Chrysidis udas
E brius ante fores extincta cum face canto.
E uge puer sapias dijs depellentibus, agnam
P ercute, sed censen' plorabit Daue relicta?
N ugaris. solea puer obiurgabere rubra,
N e trepidare uelis, atq; arctos rodere casses.
N unc ferus, & uiolens, at si uocet, haud mora, dicas,
Q uidnã igitur faciam? ne nunc, cum accersor, et ultro
S upplicet, accedam, si totus, & integer illinc
E xieris, nunc nunc, hic hic, quẽ quærimus, hic est.
N on in festuca, lictor quam iactat ineptus.
I us habet ille sui palpo, quem ducit hiantem
C retata ambitio? uigila, & cicer ingere large
R ixanti populo, nostra ut floralia, possint
A prici meminisse senes. quid pulchrius? at cum
H ærodis uenere dies, unctaq; fenestra
D ispositæ pinguem nebulam uomuere lucernæ
P ortantes uiolas, rubrumq; amplexa catinum
C auda natat thynni, tumet alba fidelia uino,
L abra moues tacitus, recutitaq; sabbata palles.
T unc nigri lemures, ouoq; pericula rupto,
T unc grandes galli, & cum sistro lusca sacerdos
I ncussere deos inflantes corpora, si non
P rædictum ter mane caput gustaueris alli.
D ixeris hæc inter uaricosos centuriones,
C ontinuo crassum ridet Vulpenius ingens.
E t centum græcos curto centusse licetur.

Dmouit iam bruma foco te Basse sabino?
a Iam'ne lyra, & tetrico uiuunt tibi pe-
ctine chordæ?
Mire opifex numeris ueterum primordia uocum
Atq; marem strepitum fidis intendisse latinæ,
Mox iuuenes agitare iocos, & pollice honesto
Egregios lusisse senes. mihi nunc ligus ora
Intepet, hybernatq; meum mare, qua latus ingens
Dant scopuli, & multa littus se ualle receptat.
Lunai portum est operæ cognoscere ciues,
Cor iubet hoc Enni, postquam destertuit esse
Mœonides quintus pauone ex pythagoreo.
Hic ego securus uulgi, & quid præparet auster
Infelix pecori, securus & angulus ille
Vicini nostro quia pinguior, & si adeo omnes
Ditescant horti peioribus, usq; recusem
Curuus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto,
Et signum in uapida naso tetigisse lagœna.
Discrepet his alius. geminos horoscope uaro
Producis genio. solis natalibus est qui
Tingat olus siccum muria uafer in calice empta,
Ipse sacrum irrorans patinæ piper, hic bona dēte
Grandia magnanimus peragit puer. utar ego, utar,
Nec rombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem solers turdorum nosse saliuam.
Messe tenus propria uiue, & granaria, fas est,
Emole. quid metuis? occa, et seges altera in herba est.
Ast uocat officium trabe rupta, brutia saxa
Prendit amicus inops, remq; omnem, surdaq; uota

Condidit Ionio, iacet ipse in littore, & una
Ingentes de puppe dei, iamq́; obuia mergis
Costa ratis laceræ. nunc & de cæspite uiuo
Frange aliquid, largire inopi, ne pictus oberret
Cærulea in tabula. sed cœnam funeris hæres
Negliget iratus, quod rem curtaueris, urnæ
Ossa inodora dabit, seu spirent cinnama surdum
Seu ceraso peccent casiæ nescire paratus.
Tu'ne bona incolumis minuas? sed bestius urget
Doctores graios, ita fit, postquam sapere urbi
Cũ pipere, et palmis uenit nostrũ, hoc maris expers
Fœnisecæ crasso uitiarunt unguine pultes.
Hæc cinere ulterior metuas? at tu meus hæres
Quisquis eris, paulum, à turba seductior audi,
O bone num ignoras? missa est à Cæsare Laurus
Insignem ob cladem germanæ pubis, & aris
Frigidus excutitur cinis, ac iam postibus arma
Iam chlamydas regum, iam lutea gausapa captis,
Essedáq;, ingentésq; locat Cæsonia rhenos.
Dis igitur, genióq; ducis centum paria, ob res
Egregie gestas, induco. quis uetat? aude.
Væ, nisi conniues. oleum, artocreasq; popello
Largior, an prohibes? dic clare. non audeo, inquis.
Exossatus ager iuxta est. age si mihi nulla
Iam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, sterilis matertera uixit.
Deq; auia nihilum superest, accedo Bouillas
Cliuumq́; ad Virbi, præstò mihi Manius hæres
Progenies terræ. quære ex me, quis mihi quartus
Sit pater, haud prompte dicã, tamẽ adde etiã unum,

Vnum etiam, terræ est iam filius, & mihi ritu
Mannius hic generis prope maior auunculus exit.
Qui prior es, cur me in decursu lampada poscis?
Sum tibi Mercurius. uenio deus huc ego, ut ille
Pingitur. an renuis? uin tu gaudere relictis?
Deest aliquid summæ. minui mihi, sed tibi totum est,
Quidquid id est, ubi sit fuge quærere, q̄d mihi quōdā
Legarat Stadius, neu dicta repone paterna.
Fœnoris accedat merces, hinc exime sumptus.
Quid reliquũ ẽ? reliquũ. nunc nunc ĩpensius unge,
Vnge puer caules. mihi festa luce coquatur
Vrtica, & fissa fumosum sinciput aure,
Vt tuus iste nepos olim satur anseris extis
Cum morosa uago singultiet inguine uena,
Patritiæ immeiat uuluæ? mihi trama figuræ
Sit reliqua? ast illi tremat omento popa uenter?
Vende animam lucro, mercare, atq; excute solers
Omne latus mundi, ne sit præstantior alter
Cappadocas rigida pingues pauisse catasta.
Rem duplica, feci. iam triplex, iam mihi quarto,
Iam decies reddit in rugam. depinge ubi sistam
Inuentus Chrysippe tui finitor acerui.

VENETIIS IN AEDIBVS ALDI, ET
ANDREAE SOCERI. MENSE
AVGVSTO M.D.I.

Melos unico l nō sine ratione ĩprimendũ curauimus, quia non aliter producitur quàm ἐλώρια apud Homerum, & μέλος apud eundem ratione immutabilis.

inspice siquid possum donata respondo ... Repon...

Seneca in thyeste.

Srehere debetur modus, cum fuerat ... ubi reponas

Theseus Aegei et Aethrae filius, ... virt.

Non latebra valet theseos ... pere caro

Taurula perithoo Horat.

Virg. Sedet aeternumque sedebit, infelix Theseus

Sat. 3. lib. Martialis

Plus reddit nemo quam tota Codrus in urbe

Cum sit tam pauper quomodo ... amat.

Erg. Ergo ...

Recitator. Horat in arte poetica.

Indoctum doctumque fugat recitator acerbus,

Juvd. Telephus in missa

Telephum aeterna consumptus tabe perisset

Si non quae nocuit dextra tulisset opem.

Claud.

Saucius achilleo ... telephus hasta

Cuius ... vires, et ... in vino

... [illegible] manu, medicina ...

Contigit et populus ... tabe ...

Audita ... poetae ...

Stat. 4 Thebaidos

Solveret ... magnae libri

Martialis

Esse putas nugas ... membrana ...

Delebit quotiens scripta notare manus

Mart.

Scribit in adversa pinxit epigrammata charta
Et dolet adverso quod facit ille deo.

Maro

Semper agitatur ouspet

Aeoliae dolie sive Lipareae 7. Liparis, proxim. Siciliae. Tenuessa. Hiera. Strongyle. Ericusa Phoenicusa. Euonyma.

Æacus Jovis et Aeginae filius

St. 2 Syl.

in mediis una quatit Aeacus umbris

Hor.

Quam pene furvae regna Proserpinae
Et iudicantem vidimus Aeacum.

Rad. inquirit. minos iudicat. Aeacq plectit

Virg. Gnosius hic R. habet durissima regna
Castigatque auditque dolos subigitque fateri

Hor.

Cum semel occideris et de te splendida minos
fecerit arbitria. Virg. 6. Aen.

Jason Aesonis filius fratris Peliae reg. Thessal.

Phrixus et Helle filii Athamantis.

Neptunus correptus amore Theophanes filie Athelidis illam in ovem convertisse et in arietis forma compressisse ~~et~~ ex quo compressu natus sit aries chrysomallus. i[d est] ferunt etiam in velleribus veteres aurea con vellere quod barbari pellibus villosis accipiebant

Lapithae populi thessaliae

Ausonius ad Theonem

Ausonius cuius ferulam nunc sceptra verentur

Martial

ferulaeque tristes sceptra paedagogorum.

Rupta. Statius Sat. 7.

Quum fregit subsellia versu.